

**BALKAN HARBİ VE TAKİP EDEN ON YILLIK SÜREÇTE YUNAN
DIŞ POLİTİKASI ESASLARI EKSENİNDE TÜRK VE
GAYRİMÜSLİMLERİ HEDEF ALAN BASKICI VE
ASİMİLASYONA MATUF UYGULAMALAR VE GÜNÜMÜZE
YANSIMALARI**

Danışman: Prof. Dr. Sibel TURAN

Hazırlayan: Nihat GÜL

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı için öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak hazırlanmıştır.

Edirne
Trakya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ekim, 2007

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

BALKAN HARBİ VE TAKİP EDEN ON YILLIK SÜREÇTE YUNAN DIŞ
POLİTİKASI ESASLARI EKSENİNDE TÜRK VE GAYRİMÜSLİMLERİ HEDEF
ALAN BASKICI VE ASİMİLASYONA MATUF UYGULAMALAR VE
GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nihat GÜL tarafından hazırlanan bu çalışma 18.EKİM.2007 tarihinde
aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. İlker ALP

Üye: Prof. Dr. Hasan Berke DİLAN

Üye: Prof. Dr. Sibel TURAN (Danışman)

TEŞEKKÜR

Çalıőmamı hazırladığım her dönemde bana derin bilgi ve tecrübesiyle rehberlik ederek bu çalıőmamın hedefine ulaşmasında her türlü desteğini esirgemeyen ve bu bağlamda benim de incelediğim konulara farklı bakış açıları ile yaklaşabilmeme olanak sağlayan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Sibel TURAN'a çok teşekkür ediyorum.

Yüksek Lisans eğitimim esnasında değerli bilgilerini tarafıma aktaran ve beni motive eden tüm öğretim kadrosundaki hocalarıma teşekkür ediyorum.

Hamilelik dönemine rağmen manevi desteği ile her zaman yanımda olarak azmime direnç kazandıran eőim Yeőim Çakır GÜL'e ve doğumundan önce ve sonra annesine ve bana zorluk çıkarmayan oğlum Emre GÜL'e çok teşekkür ediyorum.

Tezin Adı: Balkan Harbi Ve Takip Eden On Yıllık Süreçte Yunan Dış Politikası Esasları Ekseninde Türk Ve Gayrimüslimleri Hedef Alan Baskıcı Ve Asimilasyona Matuf Uygulamalar Ve Günümüze Yansımaları

Hazırlayan: Nihat GÜL

ÖZET

Köklü bir geçmişe sahip olan Yunanlılar, uzun bir süre Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde yaşadıkdan sonra bağımsız bir devlet olarak uluslararası sisteme dâhil oldular. Bağımsızlıklarını Avrupalı büyük güçler sayesinde elde eden Yunanistan, elindeki topraklarla yetinmemiş, sürekli bir yayılmacı politika izlemiştir.

Megalı İdea (Büyük Yunanistan Hayali) paralelinde yayılmacı politikalar izleyen Yunanistan, kısa bir sürede topraklarını iki katına çıkarmıştır. Bu sırada büyük devletler, yayılmacı Yunanistan'a müdahale etme gereği duymamışlar, aksine topraklarını genişletme konusunda Yunanistan'a yardımcı olmuşlardır.

Balkan Savaşları, I.Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan Türk İstiklal Savaşı Yunanistan için topraklarını genişletmek adına büyük fırsatlar doğurmuştur. Bu savaşlar sırasında hem gayrimüslimlere hem de Türklere yönelik mezalim uygulayan Yunanistan, Balkanlarda ve Anadolu'da sayısız katliamlar gerçekleştirmiştir.

Bu mezalimler sonucunda Batılı devletlerden tepki almayan Yunanistan, daha da ileriye giderek, bünyesindeki gayrimüslim ve Türk azınlığa baskıcı politikalar dayatmaya başlamıştır. Lozan Antlaşması ve diğer uluslararası antlaşmaları hiçe sayan tavırla azınlıkları asimile eden Yunanistan, özellikle Batı Trakyalı Türk azınlığa karşı yıllardır ikinci sınıf insan muamelesi yapmaktadır.

1981 yılından beri AB' ye tam üye olan Yunanistan'da Batı Trakya Türkleri, siyasi haklardan, eğitim haklarına, bazı temel vatandaşlık haklarından, iktisadi alana kadar çoğu haklardan mahrum bırakılmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Megalı İdea, Baskı ve Asimilasyon, Batı Trakya Türkleri, Lozan Antlaşması, Azınlık.

Name Of Thesis: Leading Ten Years Process Of The Balkan Wars, Assimilation & Oppressive Implementations Against Turks And Non-Muslims Around Greece Foreign Politics And Reflections Today

Author: Nihat GÜL

ABSTRACT

Greeks, who has an ancient past, participated international system as an independent state, after they had lived in the Ottoman Empire for a long time. Greece; gained their independence by the help of great powers of the Europeans', also never satisfied for the lands they had, so they applied extending policies.

By following extending policies besides Megali Idea (Imagination of Huge Greece), Greece rose the quantity of their lands in a short period of time. By the way, powerful states didn't need to intervene, contrarily these states helped Greece to enlarge their lands.

The Balkan Wars, World War the First and legaslated the Turkish Independence War; provided huge opportunities to Greece for enlarging their lands. Along these wars Greece applied atrocity to either non-Muslims and Turks, also achieved a lot of decimations in Balkans and Anatolia.

Greece didn't give any reaction from the Western States by the end of the atrocities, also they began o insist on appressive policies to non-Muslims and Turkish minorities that had been living in their lands. Greece started to asimilate minorities, especially the Western Thrace Turkish Minorities by rejecting behaviours against the Lausanne Agreement and other international agreements. They saw these groups as second classed people.

Although Greece has been a total-member of the European Union since 1981, the Western Thrace Turks were deprived from political, educational rights to basic citizenship rights and also economical area.

Key Words: Megali idea, Press and Assimilation, The Western Thrace Turks, The Lausanne Agreement, Minority...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTARCT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
PROBLEM	viii
AMAÇ	ix
ÖNEM	x
SINIRLAMALAR	xi
TANIMLAR	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YUNANİSTAN'IN DOĞUŞU VE YAYILMASI	3
1. Yunan Medeniyetinin Kökleri ve Helenizm	3
2.Yunanistan'ın Bağımsızlığını Kazanması	3
2.1.Osmanlı Devleti Yönetimindeki Yunanlılar	4
2.2.Yunan İsyanı ve Bağımsızlık	5
3.Yunanistan'ın Yayılmacı Politikaları	9
3.1. Megali İdea	10
3.1.1. Filiki Eterya (Dostluk Derneği) (1814-1876)	12
3.1.2. Etniki Eterya (1894 – 1919)	13
3.2.Yakın Geçmişte Yunanistan'ın Yayılmacı Politikaları	15
3.3.Patrikhane Ve Helenizm	17

İKİNCİ BÖLÜM

BALKAN HARBİ VE SONRASI GAYRİMÜSLİMLER VE TÜRKLERE YÖNELİK YUNAN MEZALİMİ	19
1.Balkan Savaşları	19
1.1.Savaş Öncesi Balkanların Durumu	19
1.2. Birinci Balkan Savaşı	22
1.3. İkinci Balkan Savaşı	24
2.Gay-r-i Müslimler ve Türklere Yönelik Yunan Mezalimi	25

2.1.Gayr-i Müslimlere Yönelik Yunan Mezalimi	25
2.2. Türklere Yönelik Yunan Mezalimi	28
2.2.1.Balkan Savaşları Sırasındaki Yunan Mezalimi	28
2.2.2.Anadolu’da Yunan Mezalimi	30
2.2.2.1.Marmara Bölgesindeki Yunan Mezalimi	31
2.2.2.2.Ege Bölgesindeki Yunan Mezalimi	34
2.2.2.3.İç Ege ve Orta Anadolu Bölgelerindeki Yunan Mezalimi	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YUNANİSTAN DIŞ POLİTİKASI EKSENİNDE GÜNÜMÜZDE GAYRİMÜSLİMLERE UYGULANAN BASKICI VE ASİMİLASYONCU POLİTİKALAR	37
1.Yunanistan’ın Etnik Yapısı	37
2.Yunanistan’da Dil Grupları	38
3.Yunanistan’ın Dış Politikasının Ana Hatları	39
3.1. Balkanlar’da Mutlak Lider Olmak Arzusu	40
3.2.Türkiye İle İlişkilerde Üstün Taraf Olma Arzusu ve Megali İdea’yı Gerçekleştirme Planları	42
3.3.Azınlıkları Asimile Etmek Yoluyla Kendi İçişlerini Dış Baskılardan Korumak	44
3.3.1.Yunanistan’da Bulunan Azınlıklar	44
3.3.2.Yunanistan’ın Gayrimüslimler Üzerindeki Baskıcı ve Asimilasyoncu Politikaları	44
3.3.2.1.Çamlar	44
3.3.2.2.Makedonlar	48
3.3.2.2.1.Azınlık Olarak Makedon Halkı’nın Yunanistan’daki Konumu	48
3.3.2.2.2.Yunanistan’ın Makedon Azınlığa Karşı Uyguladığı Baskıcı Politikalar	49
3.3.2.2.2.1.Eğitim ve Kültür Konularında Yaşanan Sorunlar	50
3.3.2.2.2.2.Politik Hakların Kısıtlanması	51
3.3.2.2.2.3.Vatandaşlıkla İlgili Sorunlar	51
3.3.2.2.2.4.Etnik Kimliğin Reddedilmesi	51
3.3.2.3.Ulahlar	52

3.3.2.4.Yahudiler	54
3.3.2.4.1.Dini Boyut	54
3.3.2.4.2.Eğitim	55
3.3.2.4.3.Antisemitik Yayınlar	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YUNANİSTAN DIŞ POLİTİKASI EKSENİNDE GÜNÜMÜZDE TÜRK AZINLIĞA UYGULANAN BASKICI VE ASİMİLASYONCU

POLİTİKALAR	57
1.Batı Trakya'da Türk Hakimiyeti	57
1.1.1363-1913 Dönemi	58
1.2.1913 -1923 Dönemi	60
2. Batı Trakya Türklerinin Haklarını Koruyan Uluslararası Metinler	61
2.1.1830 Protokolü ve 1881 İstanbul Sözleşmesi	62
2.2. 1913 Atina Antlaşması ve 3 Numaralı Protokol	62
2.3. 10 Ağustos 1920	64
2.4. 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması	67
3.Lozan Sonrası Batı Trakyalılara Yapılan Baskıcı ve Asimilasyoncu Politikalar	71
3.1. Siyasi Sorunlar	74
3.2.Kimlik Sorunu ve Vatandaşlık Hakları	77
3.2.1. Vatandaşlıktan Çıkarma	78
3.2.2. Seyahat Özgürlüğünün Kısıtlanması	78
3.2.3. İnşaat Ruhsatlar	78
3.2.4.Ehliyetler	79
3.2.5. Av Silahları Ruhsatları	79
3.2.6. İşyeri Açma Konusundaki Engellemeler	79
3.2.7. Ticari Kredilerden Mahrumiyet ve Azınlığa Yönelik Para	
Cezaları	80
3.2.8. Gayrimenkul Alamama Sorunu	80
3.2.9. Yasak Bölge Uygulaması	81
3.3.Batı Trakya Türkleri'nin Güncel Sorunları	82
3.3.1.İktisadi sorunlar	82
3.3.1.1. Tütüncülerin Sorunları	82

3.3.1.2.DİKATSA Sorunu	85
3.1.1.3. İşsizlik Sorunu	86
3.3.1.4. Az Gelişmişlik Sorunu	86
3.3.2. Batı Trakya Türklerinin İktisadi Olmayan Sorunları	87
3.3.2.1. Milli Kimlik Sorunu	87
3.3.2.2. Müftülük Sorunu	88
3.3.2.3. Eğitim Sorunu	89
3.3.2.4.Vakıflar Sorunu	92
BEŞİNCİ BÖLÜM	
TÜRKİYE'YE YERLEŞEN BATI TRAKYALILARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMUNA BİR ÖRNEK İL: EDİRNE	93
1.Türkiye'ye Göç Eden Batı Trakya Türkleri	93
1.1. Göç	93
1.2. Batı Trakyalı Türklerin Türkiye'de Yoğunlaştıkları Bölgeler	95
1.3. Ekonomik Faaliyetleri ve Yoğunlaştıkları Meslekler	95
1.4.Türkiye'deki Batı Trakyalıların Sorunları	96
1.4.1. Batı Trakyalıların T.C. Vatandaşlığı Sorunu	97
1.4.2. Oturma İzni Sorunu	97
1.4.3. Çalışma İzni Sorunu	99
2.Son Dönemde Değişen Yunanistan Dış Politikası Ekseninde Batı Trakya Sorunu	99
3.Edirne'deki Batı Trakyalılar	101
SONUÇ	106
KAYNAKÇA	110

PROBLEM

Yunanlı halk, uzun bir süre Osmanlı Devleti içinde problemsiz bir hayat sürdükten sonra, Batılı devletleri de arkasına alarak masa başında bağımsızlığını ilan etmenin yollarını aramıştır. Osmanlı yönetiminden kopmak için önce gizli örgütler kurmuş, sonra da ardı ardına isyanlar çıkarmıştır. Osmanlı Devleti yönetimi altındaki Yunanlılar, zamanla örgütlenerek bağımsızlık için isyanlar çıkarmaya başlamışlardır ve sonunda bağımsız bir devlet olarak sahneye çıkmışlardır. Bu süreden sonra baskıcı ve asimilasyoncu politikalar izleyen Yunanistan, Balkanlarda ve Anadolu'da mezalimler gerçekleştirmiştir. Mezalimler sonucu tepki almayan Yunanistan, günümüzde bünyesinde bulunan azınlıklara özellikle de Batı Trakyalı Türklere yönelik baskıcı ve asimile edici politikalar dayatmaktadır.

Çalışmada, Yunanistan'ın bağımsızlık süreci ve bu süreçten sonra Megalı İdea çerçevesinde giriştiği yayılcı politikalar irdelenecektir. Bu çerçevede, Filiki Eterya ve Etnik-i Eterya örgütlerine kısa bakış atılacaktır. Yunanistan'ın yayılcı politikasının nihai hedefi olan Megalı İdea paralelinde bugünkü arayışları ve uygulamalarından da söz edilecektir.

Kurulan yasadışı örgütler hatta çeteler aracılığıyla özellikle Balkan Savaşları sırasında Türklere ve gayrimüslimlere yapılan mezalimlerden söz edilecek çalışmada, Anadolu'da yaşanan Yunan mezalimi de incelenecektir. Bu mezalimler sonucu Yunanistan'ın dikkate alınacak çapta bir tepki almaması da göze çarpan önemli bir nokta olacaktır.

Çalışmada ana bölümü, Yunanistan dış politikası ekseninde gayrimüslim ve Türk azınlığa karşı Yunanistan'ın izlediği baskıcı ve asimilasyoncu politikaların analiz edilmesi oluşturacaktır. Yunanistan'ın Balkanlarda mutlak lider olma arzusu, Türkiye'ye karşı üstünlük çabası, Megalı İdea'yı gerçekleştirme rüyası ve azınlıkları asimile etme yoluyla azınlıkların ana vatanlarından gelecek tepkileri azaltma politikaları eksenindeki dış politikası anlatılacaktır. Bu dış politika ekseninde Yunanistan içinde bulunan Çamlar, Ulahlar, Makedonlar ve Yahudilerin nasıl bir baskı ve asimilasyon ile karşı karşıya kaldıkları irdelenecektir. Yunanistan içindeki en önemli azınlık grubu

oluşturan Batı Trakya Türklerinin karşı karşıya olduğu sorunlar ise ayrıntılı bir biçimde incelenecektir. Son bölümde ise Batı Trakyalı Türklerin ülkelerine döndükten sonra yaşadıkları problemleri incelemek üzere kurgulanmıştır. Bu bölümün daha tutarlı bilgiler vermesi adına Edirne ili örnek alınarak analizler yapılacak ve sonuçlar Batı Trakyalı Türklerin sorunları olarak değerlendirilecektir.

AMAÇ

Çalışmanın amacına, araştırma kapsamında ulaşılması öngörülen sonuçlar açısından yaklaşmak gerekirse;

- Yunanistan, bugün de Megalı İdea çerçevesinde yayılmacı bir politika izlemekte midir?
- Yunanistan, Balkan Savaşlarında ve sonrasında Anadolu'da mezalimler gerçekleştirmiş midir?
- Dış Politikası ekseninde Yunanistan, bünyesindeki Çamlar, Ulahlar, Makedonlar, Yahudiler ve Türklere baskıcı ve asimilasyoncu politikalar dayatmakta mıdır?
- Lozan ve diğer uluslar arası antlaşmalara göre Batı Trakyalı Türklerin azınlık olarak durumları nedir? Batı Trakyalı Türklerin, Yunanistan'daki sorunları nelerdir? Yunanistan, baskıcı ve asimile edici bir politika mı izlemektedir?
- Yunanistan'dan Türkiye'ye dönen Batı Trakyalı Türklerin sorunları nelerdir? Hangi illerde yoğun yaşamaktadırlar? Edirne'deki Batı Trakyalı Türklerin sosyo-ekonomik yapısı nasıldır?

Bu sorular çerçevesinde gelişecek çalışmada amaç bu soruların cevaplarını bulabilmektir.

ÖNEM

Dünya devletlerinin, Türkiye üzerindeki emellerinin; özellikle 1830 yılı öncesinden başlayan politik oyunların, odak devleti olarak kullanılan Yunanistan, huzur verici bir komşu olmaktan daima uzak kalmış ve kalmaktadır.

Bağımsızlığını elde eden Yunanistan'ın Megalı İdea'yı gerçekleştirmek adına yürüttüğü baskıcı ve yayılmacı politikalar, bugün en çok Türkiye'yi, etkilemektedir. Yunanistan'ın istiklaline kavuşması, istiklaline kavuşmasından önce Ege Bölgesi ve Ege Adalarının durumu, Türk-Yunan ilişkileri, Etnik-i Eteryia Cemiyeti'nin faaliyetleri, Megalı İdea'nın ilkeleri, On İki Ada'nın, Girit'in, Kıbrıs'ın tarihi geçmişi Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı geleceğe ait emellerini iyice belirten belgelerdir. Bugün de Yunanistan'ın yayılmacı politika yürütme arzusu Türkiye için tehdit edicidir.

Bünyesinde bulunan gayrimüslim ve Türk azınlığa karşı baskıcı ve asimile edici politikalar izleyen Yunanistan, en çok baskıyı ise Batı Trakyalı Türklere yapmaktadır. İçimizden biri olan Batı Trakyalıların bugün düştükleri ikinci sınıf vatandaş durumu gerçekten çok acı bir durumdur. İnsan haklarının sıkça ihlali yapıldığı Batı Trakya'daki vatandaşlarımız hemen hemen her konuda mağdur olmaktadır. Türkiye'nin dış politikasında önemli yer tutması gereken Batı Trakya Sorunu'na ilginin fazla olmaması ise düşündürücüdür. Bu konuda Türkiye'nin Batı Trakya'daki soydaşlarına gereken her platformda yardım etmesi müreffeh bir Batı Trakya için ön koşuldur. Öncelikle Avrupa Birliği hedefinden yola çıkan dış politikamız 150.000 Batı Trakyalı vatandaşımızın sorunlarını da Avrupa Birliği ile müzakere kapsamında geliştireceği ek görüşmelerde ele alabilir ve bu konuda iyi bir kulis yapabilir. Gerçekten de Batı Trakyalı vatandaşlarımızın mutluluğu KKTC'nin bağımsızlığı gibi Türkiye'nin dış politikasında bir kırmızı çizgi olmalıdır. Güncel bir sorun olan Batı Trakya Sorunu eninde sonunda çözülmeyi bekleyen gayet ciddi bir sorundur. İnsan hakları nezdinde de bu sorunun görüşülüp müzakere edilmesi ve ağır işleyen Yunan adalet sisteminin halen süren davaları bir sonuca bağlaması gerekmektedir. Bu yüzden de bu çalışma, Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı Sorunu'nun çözülmesi aşamasında yararlı olacaktır ve ileride yapılacak diğer çalışmalara ışık tutması açısından önem arz edecektir.

SINIRLAMALAR

Araştırmamız sınırlılık çerçevesini:

- Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanma süreci ve bu süreçte kurduğu örgütler,
- Balkan Savaşları sırasında ve sonrasında Anadolu'daki Yunan Mezalimi,
- Yunanistan'ın dış politikasının ana hatları ve bu eksendeki azınlıklara yönelik politikaları
- Lozan Antlaşması ve sonrasında azınlık durumuna düşen Batı Trakyalı Türklerin siyasi, iktisadi ve diğer sorunları
- Yunanistan'dan Türkiye'ye göç eden Batı Trakyalı Türklerin Edirne ilindeki sosyo-ekonomik yapısının irdelenmesi, inceleme konularının sınırlarını oluşturacaktır.

TANIMLAR

Çalışmamız, ele aldığı konuya istinaden, ampirik bir yaklaşım sergileyecek ve tarihsel bulgulara açıklık getirme amacıyla birlikte, Yunanistan'ın bağımsızlığını elde ettikten sonra Megalı İdea çerçevesinde yürüttüğü yayılmacı, baskıcı ve asimilasyoncu politikaların ortaya koyarak çalışmaya işlevsellik kazandıracaktır. Bu yoldan hareketle, Yunanistan'ın Balkanlarda ve Anadolu'da yaptığı mezalimlerden, günümüzde azınlıklara yönelik baskıcı ve asimilasyoncu yaklaşımları çerçevesinde, Yunanistan'ın dış politika ekseninde yürüttüğü Batı Trakyalı Türklerin yönetilmesi, konumuz kapsamındaki literatürde yer alan terimler ve kavramlara, yer verilerek, açıklanacaktır.

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AYK	Azınlık Yüksek Kurulu
BM	Birleşmiş Milletler
BMOD	Başlıca Müttefik ve Ortak Devletler
BTTÖ	Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği
DİKATSA	Üniversiteler Arası Yabancı Öğrenim Diplomalarını Tanıma Merkezi
EBLUL	European Bureau for Lesser-Used Languages
GTGB	Gümölcine Türk Gençler Birliği
MC	Milletler Cemiyeti
MMK	Merkezi Musevi Kurulu - Central Jewish Board-
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
ÖSYM	Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	Türkiye Cumhuriyeti
UAD	Uluslararası Adalet Divanı
YDP	Yeni Demokrasi Partisi
YÖS	Yabancı Öğrenci Sınavı
YSFC	Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti
SÖPA	Selanik Özel Pedagoji Akademisi

BALKAN HARBİ VE TAKİP EDEN ON YILLIK SÜREÇTE YUNAN DIŞ POLİTİKASI ESASLARI EKSENİNDE TÜRK VE GAYRİMÜSLİMLERİ HEDEF ALAN BASKICI VE ASİMİLASYONA MATUF UYGULAMALAR VE GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

GİRİŞ

Kökleri çok eskilere dayanan Yunanistan, yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun himayesinde rahat ve huzurlu bir yaşam geçirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu gerileme dönemine girince, Balkan eyaletlerinde meydana gelen huzursuzluklar ve milliyetçilik akımları sebebiyle Yunan halkının bağımsızlık istekleri artmıştır. Kurdukları örgütler ve çeteler aracılığıyla ardı ardına isyanlar çıkaran Yunanlılar, Osmanlı İmparatorluğu'nun sert müdahaleleri ile karşılaşmışlar ve büyük devletleri haksızlıklara uğradıkları konusunda ikna etmişlerdir. Büyük devletlerin desteğiyle Yunanistan, Osmanlı İmparatorluğu'ndan koparak bağımsız olmuştur.

Bağımsızlığının ardından Megali İdea rüyasını gerçekleştirmek üzere politikalar geliştiren Yunanistan, kısa bir sürede topraklarını iki katına çıkarmıştır. Tabi ki hiçbirini savaşarak kazanmamış, bu topraklar için türlü hilelere ve desteklere başvurmuştur. Megali İdea çerçevesinde eline geçen fırsatları bir bir değerlendirme yoluna giden Yunanistan, gözünü Osmanlı'nın elindeki topraklara dikmiştir. Bu yüzden de Balkan Savaşlarını fırsat bilen Yunanistan, bu savaşlar sırasında hem gayrimüslimlere hem de Türklere yönelik tüyleri ürperten mezalimlere girişmiştir. Birinci Dünya Savaşından yenik çıkan ve dağılan Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarını paylaşma planlarında yer alan Yunanistan, İzmir'e işgalci kuvvet olarak girdiği sırada başlayan Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'nun çeşitli yerlerinde Balkan Savaşlarından daha da ağır mezalimler gerçekleştirmiştir. Fakat iyi direnen Türk ordusu ve Türk halkı, Yunanistan'ı topraklarına geri döndürmeyi başarmıştır.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra imzalanan Lozan Antlaşması çerçevesinde ayrı bir sorun olarak ortaya çıkan Türk azınlığı sorunu Türk-Yunan ilişkilerini direkt ve indirekt olarak etkilemektedir. Yunanistan, sadece Batı Trakyalı Türklere değil, bünyesindeki Çam, Makedon, Ulah ve Yahudi azınlığa da aynı baskıcı ve asimilasyoncu politikaları

uygulamaktadır. Fakat Batı Trakyalı Türkler, uluslararası antlaşmayla aldıkları haklarını kullanamamaktadırlar.

Yunanistan, dış politikasını Megali İdea çerçevesinde oluşturmuştur. Bu yüzden de Balkanlar'da mutlak lider olmak arzusu, Türkiye'ye karşı üstünlük çabası, Megali İdea'yı gerçekleştirme rüyası ve azınlıkları asimile etme yoluyla azınlıkların ana vatanlarından gelecek tepkileri önleme politikalarını benimsemiştir. Bu dış politika ekseninde Yunanistan içinde bulunan Çamlar, Ulahlar, Makedonlar ve Yahudiler baskı ve asimilasyon ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Yunanistan içindeki en önemli azınlık grubu oluşturan Batı Trakyalı Türklerinin karşı karşıya olduğu sorunlar ise çok daha değişik boyutlardadır.

Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde 13.yüzyıldan bu yana varlığını sürdürmekte olan Müslüman Batı Trakya Türkleri bu bölgenin asli unsurlarıdır. Nitekim 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması ile Batı Trakya Yunanistan'a bırakılmış, burada yaşayan Türkler de bu tarihten beri resmi azınlık statüsünde Yunan vatandaşı olarak varlıklarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Batı Trakya Türkleri için Lozan sonrası, adeta kültürlerini yaşatmak için, insan olduklarını ispat etmeleri için hayatta kalma mücadelesine dönüşmüştür.

İçimizden biri olan Batı Trakyalıların bugün düştükleri ikinci sınıf vatandaş durumu gerçekten çok acı bir durumdur. Türkiye'yi çok sevmeleri ve aslen Türk olmalarına rağmen kendi vatanlarında yabancı gibi olan Batı Trakyalı Türkler, Yunanistan'da ise çevrelenmiş bir şekilde ikinci sınıf muameleyle tutulmaktadırlar.

Yunanistan'daki baskılara dayanamayan ve özlerini kaybetmemek için Türkiye'ye göç eden Batı Trakyalılar, Türkiye'ye geldiklerinde de sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlara çalışmada değinilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YUNANİSTAN'IN DOĞUŞU VE YAYILMASI

Yunanistan'ın baskıcı ve asimilasyoncu politikalarını daha iyi anlayabilmek için tarihini incelemek gerekir. Yunanistan, yüzyıllar boyu Osmanlı İmparatorluğu'nun himayesinde yaşamış olmasına karşın, aslında kökleri çok eskiye dayanan bir medeniyettir.

1.Yunan Medeniyetinin Kökleri ve Helenizm

İsim olarak “Yunan”, “İyon” ismiyle ilgilidir. “İyon” ismi bir mitoloji kahramanından kaynaklanır. İyon, Teselya'dan kovulup Peloponez'e yerleşen “Ksuthos”un oğludur. Peloponez'de kendilerine “İyonyalılar” diyen bir şehrin kralı olan Aigialos'un kızı ile evlenip kral olmuştur. “İyonya”, Yunanistan'daki Dor istilası karşısında Anadolu kıyılarına göç etmek zorunda kalan ve Batı Anadolu'da on iki büyük site kuran halkın kendilerine verdikleri isimdir. Batı Anadolu'da İzmir'den Güllük (Mandalıya) Körfezi'ne kadar olan kıyıda yer alan bu sitelerin oluşturduğu bölge, tarihte “İyonya” olarak anılmaya başlanmıştır.¹

Bu dönemde Doğu'dan gelen ve önce Batı Anadolu'yu –dolayısıyla İyonya'yı- ele geçiren Persler, Ege'deki düşmanlarına “Yauna” ismini vermişlerdir. Bu isim zamanla bugünkü Yunanistan halkını da kapsayacak şekilde genelleştirilmiştir. Türkler de bu ismi kullanmışlardır.²

2.Yunanistan'ın Bağımsızlığını Kazanması

Yunan halkı uzun bir süre Osmanlı Devleti içinde sorunsuz yaşadıkdan sonra, büyük devletleri de arkasına alarak masa başında bağımsızlığını ilan etmenin yollarını aramıştır. Osmanlı yönetiminden kopmak için önce gizli örgütler kurmuş, sonra da ardı ardına isyanlar çıkarmıştır. Osmanlı Devleti yönetimi altındaki Yunanlılar, zamanla örgütlenerek bağımsızlık için isyanlar çıkarmaya başlamışlardır.

¹ Murat Özcan, (2003): *Tarihin Işığında Yunan Mezalimi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul: ss.46-47.

² Özcan, 2003: 47.

2.1.Osmanlı Devleti Yönetimindeki Yunanlılar

Yunanlılar, Osmanlı bünyesindeki en rahat halklardan biri olmuştur. Diğer topluluklarla karşılaştırıldığında hakları, öncelikleri, standartları bakımından bariz üstünlükleri mevcut olmuştur. Osmanlı yönetiminde, özerk yönetime de sahip olmuşlardır. Tüm Hıristiyanları temsil eden Ortodoks patrikhanesine sahip olup, bu ayrıcalığın avantajlarını kullanmışlardır. Dini ayinler Yunanca yapılmış ve Patrik üç tuğlu paşa rütbesinde temsil edilmiştir. Kilisenin yetkileri geniş olmuş ve kilise büyük zenginliğe sahip hale gelmiştir. Sadece Balkanlarda değil, İstanbul ve Anadolu'nun birçok yöresinde yaşayan Rumlar, devlet yönetiminde önemli görevler almışlar ve büyük bir ekonomik gücü ellerinde bulundurmışlardır. Fener Rumları, özellikle tercümanlıkta ve dışişlerinde görev almışlardır. Hatta Eflak ve Boğdan Voyvodalıkları da 18. yüzyıl sonrasında Fenerli Rumlar arasından seçilmişlerdir. Ticaret yaptıkları için Avrupa ile yakın ilişki içinde bulunmuşlardır. Deniz ticaretinde iyi duruma gelmişlerdir. Rum aileler, özel filolar kurmuş ve büyük servetler kazanmışlardır. Rum tüccarlar, Kafkasya'dan, güney Rusya'nın Karadeniz kıyılarına ve diğer yandan Venedik topraklarından batı Anadolu'ya kadar uzanan etki alanlarından büyük kazançlar sağlamışlardır. Selanik'te deniz ticaretini ellerinde bulunduran Yunan tüccarları, aynı zamanda İstanbul ve İzmir'de de çok etkili olmuşlardır. 1816 yılında 600'a yakın ticaret gemisine sahip hale gelmişlerdir ve bu gemiler Kuzey Afrika'daki korsanlar dolayısıyla iyi şekilde silahlandırılmışlardır. Adalarda yaşayanlar çok daha rahattı. Osmanlı filolarına lojistik destek yapmaları karşılığında, vergiden muaf olup, kendi yönetimlerini belirleme hakları vardı.³

18 yüzyıl sonrasında özellikle edebiyat ve kültür alanındaki gelişmeler bağımsızlığa giden yolda etkili olmuştur. Denizciliklerinden ve tüccarlıklarından dolayı Avrupa'ya açık olan Yunanlılar, gelişen akımlardan da etkilenmişlerdir. Avrupalıların Rönesans ve hümanizm akımlarında, Eski Yunan hayranlıklarını ve Yunanlılara sempatisini öğrenmişlerdi. Aynı zamanda Fransız İhtilali'nin getirdiği fikirleri

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Alan Palmer, (2003): *Son Üç Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu*, Çev. Belkıs Çorakçı Dişbudak, Kültür Yayınları, İstanbul, İkinci Basım: ss.88-114.

öğrenme fırsatları da olmuştur. Bunun yanında Rusya'nın Balkanlara ilgisi ve isyana kışkırtıcı rolü de Yunan ayaklanmasının sebeplerinden bir olmuştur.⁴

İşte böyle bir ekonomik ve kültürel refah ortamında Yunan halkı, Osmanlı Devleti yönetimi altında kalmayı istememiştir. Kendi devletlerini kurup, kendi kültürel varlıklarını devam ettirmek istemişlerdir. Bu yüzden de isyanlara başlayıp, Osmanlı tarafından bastırılınca dünya kamuoyunun ilgisini çekmişlerdir. Bu sayede dünya devletlerini yanına almıştır.

2.2. Yunan İsyanı ve Bağımsızlık

1814 yılında Odesa'da amacı bir Yunan devleti kurmak olan Filiki Eterya Örgütü kurulmuştur. Filiki Eterya'nın ilk düşüncesi, Bulgarların ve Miloş Obrenoviç önderliğindeki Sırların da desteğini alarak harekete geçmektir. İstanbul'da isyan başlatılacak ve Osmanlı donanması ele geçirilecekti. 1820 Kasım'ında Mora ve İstanbul'da eş zamanlı birer ayaklanma planlanmıştı. Ancak, 1820 yazında II. Mahmut, artık gücünü kırmaya karar verdiği Tepedelenli Ali Paşa'nın üzerine asker yollayınca, Osmanlı askeri kuvvetinin başka bir uğraşta bulunduğu sırada ayaklanma başlatmak, Yunan ulusçularının işine gelmişti. Boğdan ve Eflak'ta Aleksandr İpsilanti, topladığı kuvvetlerle harekete geçmiştir. Yoksul köylüler ayaklanmayı Fenerli beylerin topraklarına el koymak hevesiyle desteklemişlerdir. Ancak İpsilanti Osmanlı güçleri tarafından bozguna uğratılmış ve beklediği Rus desteği gelmeyince çareyi kaçmakta bulmuştur.⁵

Mora'da bu sırada çıkan ayaklanma ise Osmanlı yöneticilerinin sert tepkilerine neden olmuştur. Kayseri, Edremit, Edirne ve Tarabya Piskoposlarıyla beraber İstanbul'da Patrik Grigorios Dikoeos Flessas ve önde gelen bazı Metropolitler suçlu bulunarak dini kıyafetleri üzerlerinde olduğu halde Patrikhane'nin orta kapısında idam edilmişlerdir. Göğsünde yaftası 3 gün süreyle teşhirde bırakılan Patriğin asılması Avrupa Devletleri'nin ve kamuoyunun Osmanlı Devleti aleyhine dönmesine neden olmuştur. Patrikhane'nin bugün bu kapısı hala kapalıdır.⁶

⁴ Halil Akman, (2006): *Paylaşılmalı Balkanlar*, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, İstanbul: ss.62-65.

⁵ Şükrü Sina Gürel, (1993): *Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri*, Ümit Yayıncılık, Ankara: s.28.

⁶ Çetinkaya Apatay, (1995): *Yaşadıklarım ve Ege'de Olup Bitenler*, Kazancı Kitap A.Ş., İstanbul: s.361.

Yunan ayaklanması ilk anda toprak meselesi yüzünden; fakir köylülerin, onların doğal lideri olan taşradaki papazların ve fakir gemicilerin katılımıyla başlamış ve giderek büyümüştür. Mora'daki ayaklanmayla Filiki Eteryaya dış destek aramaya başlamıştır. Ancak ayaklanmacılara destek vermesi umulan Rusya, 1815 Viyana Kongresi ve onu izleyen uluslararası kongrelerde Avrupa'daki statükoyu bozacak ulusçu hareketlere engel olma kararını çıkartanların başında gelmişti. 1821–1824 döneminde Avrupalı devletler ayaklanmaya karışmamayı yeğlemişlerdir. Fakat Avrupa kamuoyunun gittikçe daha yakından ilgilenmeye başladığı Yunan ayaklanması hükümetlerin kayıtsız kalmasını güçleştirmişti. Batı devletlerinden gönüllüler Rumlara katılmaya, İngiliz Lord Byron gibi bütün batıda tanınmış aydınlar ayaklanmaya destek vermeye başlayınca, batılı devletlerin de tutum değiştirmesi kaçınılmaz olmuştur.⁷

Osmanlı Devleti, ayaklanmanın bastırılması işini Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'ya ihale etmiştir. Kendisine Girit, oğlu İbrahim Paşa'ya da Mora Valilikleri'nin verilmesi karşılığında gönderilen ordu sayesinde isyan 1824–1827 yılları arasında üç yıllık bir sürede bastırılmıştır.⁸

Rusya ve İngiltere, 4 Nisan 1826'da imzaladıkları Petersburg Protokolü ile özerk bir Yunanistan kurulması konusunda anlaşmaya varmışlardır. Bu protokol, şu koşulları içeriyordu: “Yunanistan içişlerinde bağımsız bir devlet olacak. Yunanistan'daki Türk-Osmanlı uyrukları, Yunanistan'dan çıkarılacak”. Bu tutanak, Fransa, Prusya ve Avusturya devletlerine bildirilmiştir. Osmanlı Devleti, bu protokolü geçerli saymamıştır. 6 Temmuz 1827'de Londra'da; Rusya, İngiltere, Fransa arasında “Petersburg Protokolü”nü doğrulayan ve onayan “I.Londra Protokolü” imzalanmıştır. Üç devlet, Londra Protokolü'nü reddedince, İngiliz, Rus ve Fransız donanması Mora'yı ve Çanakkale boğazını ablukaya almıştı. Oysa bu sırada Osmanlı kuvvetleri Yunan anakarasındaki ayaklanmayı iyice denetim altına almış; hatta isyancıların ellerinde tutabildikleri son noktalardan biri olan Atina'daki Akropolis'e de 1827 Haziran'ında girmişti. Navarin'de demirlemiş olan Osmanlı-Mısır birleşik donanması, Osmanlı Devleti'nin anlaşma hükümlerini reddetmesi nedeniyle 20 Ekim 1827'de İngiliz-Rus-Fransız birleşik donanması tarafından yakılarak yok edilmiştir. Bu olayın ardından, üç

⁷ Ertan Köse, (2005): *Yunanistan ve Bitmeyen Kin*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul: s.28.

⁸ Gürel, 1993: 28.

devlet büyükelçilerini İstanbul'dan çekerek Osmanlı Devleti'yle ilişkilerini de kesmişlerdir.⁹

Osmanlı Devleti üzerindeki emellerinden vazgeçmeyen Rus Çarı Nikola, Navarin Olayı ve ablukayla yetinmemiştir. Baskıların giderek daha da ağırlaştırılması gerektiğini İngiltere'ye bildirmiştir. Londra'ya bildirilen 6 Ocak 1828 tarihli Rus notası; Eflak ve Boğdan'ın işgali, İstanbul ve İskenderiye'nin abluka altına alınması, Mora'nın kurtarılması ve savunulması, Yunan sorunun üç devlet arasında görüşülmesi konularını kapsıyordu.¹⁰

Emellerini kendi başına gerçekleştirmek isteyen Rusya, 26 Nisan 1828'de Osmanlı devletine savaş açmıştır. Savaş, Osmanlı devletinin yenilmesiyle sonuçlanmıştır. 16 Kasım 1828'de Londra'da; Rusya, İngiltere, Fransa, II. Londra Protokolü'nü imzalamışlardır. Bu protokol gereğince bu devletler, "Mora" yarımadasının tümünü ve Ege-Adalar denizinin ortalarına kadar uzanan Kiklad adalar grubunu korumaları altına almışlardır. Bir süre sonra Yunanistan sınırlarını saptayan Rusya, İngiltere, Fransa tarafından "Mora" yarımadası ile birlikte "Kiklad" adalar grubu Yunanistan'a verilmiştir.¹¹

14 Eylül 1829'da Osmanlı Devleti ve Rusya Devleti arasında "Edirne Antlaşması" imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre Türk-Osmanlı devleti, "Petersburg Protokolü"nü onaylamıştır.

13 Şubat 1830'da Londra'da; Rusya, İngiltere, Fransa "Koruyucu Güçler" olarak "3.Londra Protokolü"nü imzalamışlardır. Bu protokol uyarınca; Yunanistan, Osmanlı Devletinden ayrı bağımsız bir devlet olmuş ve Yunanistan devletinin ulusal sınırları saptanmıştır. 24 Nisan 1830'da Osmanlı Devleti, yayılmacı ve zorba devletler olan Rusya, İngiltere ve Fransa'nın "3.Londra Protokolü" ile yarattığı bağımsız Yunanistan devletinin varlığını zorunlu olarak onaylamıştır. Böylece Yunanlılara 18 Grek kent devletinin kurulduğu bölgede özerklik verilmiş ve yüzölçümü 47.516 kilometrekare olan Grek devleti kurulmuştur. 1789 Fransız İhtilalinin kaçınılmaz etkisiyle Yunanistan

⁹ Köse, 2005: 29.

¹⁰ Veli Yılmaz, (1998): *Siyasi Tarih*, Hak Yayınları, İstanbul: s.109.

¹¹ Köse, 2005: 30.

Osmanlı Devleti'nden bağımsızlığını alıp tarih sahnesine çıkmıştır.¹² Osmanlı Devleti'nden kopan Yunanistan hızla yayılcı girişimlerine başlamıştır. Sonrasına hızlı bir göz atarsak ne kadar çabuk büyüdüğünü görebiliriz:

8 Nisan 1865: Osmanlı ile İngiltere arasında İstanbul Antlaşmasıyla, Adriyatik'teki 7 ada Yunanistan'a verilmiştir. Yunanistan'ın yüzölçümü % 5.6 artarak, 50.211 kilometrekare olmuştur.

2 Temmuz 1881: İstanbul Antlaşmasıyla, Teselya ve Epir'in Narda bölümü Yunanistan'a verilmiştir. Yunanistan'ın yüzölçümü % 33.9 artarak, 67.272 kilometrekare olmuştur.

30 Mayıs 1913: Londra Barış Antlaşmasıyla, Selanik, Güney Makedonya'nın bir bölümü ve Girit Yunanistan'a verilmiş ve Yunanistan toprakları neredeyse yarı yarıya, tam % 44.6 artarak, 97.223 kilometrekare olmuştur.

10 Ağustos 1913: Bükreş Antlaşmasıyla Drama, Kavala ve çevresi Yunanistan'a verilmiştir. Yunanistan'ın yüzölçümü % 5.6 artarak, 102.730 kilometrekare olmuştur.

13 Şubat 1914: Londra Büyükelçiler Konferansıyla, Semadirek, Limni, Midilli, Sisam vs. gibi Kuzey Ege Adaları Yunanistan'a verilmiştir. (Gökçeada, Bozcaada, Menteşe Adaları, Rodos ve Meis hariç) Yunanistan'ın toprakları % 5.4 artarak 108.311 kilometrekare olmuştur.

27 Kasım 1919: Neuilly Antlaşmasıyla, Batı Trakya Bulgaristan'dan alınıp Yunanistan'a verilmiştir. Yunanistan toprakları % 19.9 artarak, 129.880 kilometrekare olmuştur.

Böylece Yunanistan, yalnız 1912-1919 yılları arasında, yedi yıllık bir dönemde topraklarını iki kat artırmış, 67.272 kilometrekareden 129.880 kilometrekareye çıkarmıştır.¹³

¹² Murat M. Hatiboğlu, (1997): *Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954*, Siyasal Kitabevi, Ankara: s.1.

¹³ Mustafa Balbay, (2003): "Balık Belleği", Cumhuriyet, 17 Ocak, Ankara: s.1.

3.Yunanistan'ın Yayılmacı Politikaları

Yunanistan'ın doğuşu kendiliğinden oluşan bir olgu değildir. Yunanistan, bilinçli, organize ve tarihi bir süreç içine yayılmış birçok girişimin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. 1830'larda Osmanlı İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını kazandığı sırada Yunanistan'ın nüfusu, içinde Grek, Arnavut, Slav, Ulah, Bulgar, Sırp, Makedonyalı gibi birçok ulusun bulunduğu 750.000 kişiden meydana gelmekteydi. Bugünkü Yunan ulusunun ortaya çıkmasında tarihsel sürecin çeşitli etkenleri mevcuttur.¹⁴

Bu etkenlerden birincisi ve en etkili güç Çarlık Rusya'sıdır. Bu devlete sonradan İngiltere ve Fransa da katılmış ve Yunan devletini kurmak için adeta birbirleriyle yarışmışlardır. Amaçları, Bizans İmparatorluğu'nu kurarak başına bir Rus Prensi geçirmek yoluyla İstanbul ve Boğazlara yerleşmek olan Ruslar'ın çabaları 1472 yılına dayanmaktadır. Bu kapsamda Panislavizm ve Panortodoks fikirleri ile Rusya'nın öncülüğünde Grek Projesi ortaya çıkarılmıştır. Yunanistan'ın temellerini atan "Grek Projesi" Doğu Sorunu'na ait planın ustaca hazırlanmış ve uygulanmış bir bölümüdür.

İkinci etken Megali İdea'dır. Çok karışık ırklardan oluşmuş ve çoğu çobanlıkla geçinen birkaç yüz bin kişilik bir etnik gruptan bir ulus ortaya çıkarabilmek için bir ülkü yaratılmış ve bu amaç doğrultusunda Yunanistan olgusu meydana getirilmiştir. Bu ülkü giderek topraklarındaki öteki etnik grupları temizlemiş ve örgütlemiş, hatta 400 yıl uyruğu olduğu koca Osmanlı İmparatorluğu'nu savaş alanında yenmiştir. Megali İdea'dan bir sonraki başlıkta geniş bir şekilde bahsedilecektir.

Son etken ise başta kiliseden kaynaklanan Türk düşmanlığıdır.¹⁵ Ortodoks Yunanistan, Müslüman Batı Trakyalı Türkleri, Yunanistan'ın bütünlüğünü bozacak bir tehlike olarak görmüştür. Yunanistan'ın dayattığı baskıcı politikalara karşı Müslüman ve Türk kimliklerinde birleşen Batı Trakyalılar, Ortodoks Kilisesinin baş düşmanları olmuştur.

¹⁴ Köse, 2005: 45.

¹⁵ Nurettin Türsan, (1987): *Yunan Sorunu*, Harp Akademileri Basımevi, Ankara: s.23.

3.1. Megali İdea

Kelime olarak ‘‘Büyük  lk ’’ anlamına gelen Megali İdea, Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u alarak, Bizans İmparatorluğu’na son verdiği günden beri yürürlükte olan bir  lk d r. 1830 ile 1923 yılları arasındaki dönemde Bizans’ın canlanması olarak kabul edilen ‘‘Megali İdea’’ temelde Yunanistan’ın yayılmacı politikasından başka bir Şey değildir.¹⁶

Megali İdea ile Osmanlı İmparatorluğu içinde kalan toprakların kurtarılıp Yunanistan Krallığına kazandırılması amaçlanmaktadır. Kısaca Megali İdea denen ‘‘büyük fikir’’ in temelinde Helenizm’in iki merkezi olduğu, Yunan Krallığı’nın Atina, tüm Yunanlıların rüyası ise İstanbul’u merkez olarak görmeleri yatmaktadır. Bu yayılmacı politikanın en iyi örneğini sonraları Eleutherios Venizelos vermiştir. Venizelos, Ege’yi bir Yunan denizine ve Yunanistan’ı iki kıtaya uzanan, beş denize¹⁷ açılan bir ülke olarak hayal etmektedir.¹⁸

Batı’nın zorlamasıyla, Yunanistan’ın savaŐmadan ele geçirdiği ilk topraklar İyon Adaları dediğimiz ‘‘Yedi Ada’’ olup, bunlar 1864 yılında İngiltere tarafından bu ülkeye adeta hediye edilmiştir. Ardından 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında ‘‘yansız’’ kalmasından dolayı Teselya’nın tümü ve Epir’in Arta bölgesi ödül olarak 1881 yılında Yunanistan’a bırakılmıştır.¹⁹

1798 tarihinden beri Megali İdea peŐinden koŐan Yunanlılar, siyasal ve kültürel hayatlarının temeli haline gelen bu yayılmacı politikalarıyla topraklarını genişletmek için her fırsatta Türklerin saldıracaklarını ileri sürmüŐler, daima batılı ülkelerin yardımlarıyla silahlanarak sınırlarda yığınaklar yapmışlar, buralarda çeşitli bahanelerle kargaŐa çıkarıp Türkiye’ye saldırmak için fırsat kollamıŐlardır. Yunanistan, her seferinde, Türk tehlikesini bahane ettiği halde, aşırı s  ilahlanan ve huduttaki basit

¹⁶ Hasan Berke Dilan, (1998): *Atatürk Dönemi Türkiye’nin Dış Politikası*, Alfa Basım Yayın Ltd. Şti., İstanbul: s.16.

¹⁷ Denizler sırasıyla, Adriyatik, Ege, Akdeniz, Marmara ve Karadenizdir.

¹⁸ Dilan, 1998: 17.

¹⁹ Dilan, 1998: 17.

olayları büyüten taraf olmuştur. Genellikle bu şikâyetlerinden dolayı batılı ülkelerden destek almış ve açtığı cepheyi genişletmiştir.²⁰

Megali İdea, açıkça Yunanistan, Girit, Rodos, Kıbrıs, Anadolu, Rumeli, Balkanlar, Yakın Doğu ve Ortadoğu'yu, kısacası Türk topraklarının büyük bölümünü kapsayan ve başkenti İstanbul olan yeni bir "Büyük Bizans İmparatorluğu" kurma planıdır.²¹ Nihai hedefleri;²²

1. Yunan ulusuna bağımsız bir ülke sağlamak,
2. Batı ve Doğu Trakya ile Selanik'in Yunanistan'a ilhakı,
3. Ege adalarının ilhakı,
4. Girit ve Rodos'un ilhakı,
5. Kuzey Epir'in (Güney Arnavutluk) ilhakı,
6. Batı Anadolu'nun ilhakı,
7. Kıbrıs'ın ilhakı,
8. Pontus Rum Devletinin kurulması (Karadeniz Bölgesinde),
9. İstanbul'un ele geçirilmesi ve Grek-Bizans İmparatorluğunun kurulmasıdır.

Bugünkü duruma baktığımızda ilk beş hedefin gerçekleştiği, altı numaralı hedefin ise 1922'de Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından engellendiği görülmektedir. Şu anda yedi numaralı hedefe ulaşmak için çalışılmaktadır. Bu yönde oldukça mesafe kat edilmiş durumdadır. Sekiz ve dokuz numaralı hedefler için tarihi ve ideolojik zeminin

²⁰ Alaeddin Yalçınkaya, (1997): *Türk-Yunan İlişkileri*, Sakarya Üniversitesi Rektörlük Yayınları: s.3.

²¹ Sibel Akgün, (2006): "Bir Terör Örgütü Olarak EOKA", *Güvenlik Kuvvetleri Dergisi*, Sayı:67, Lefkoşa: ss.24-26.,

²² Köse, 2005: 47-57, Nejat Tarakçı, (2006): "Atina Fırsat Kaçırıyor", *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:102, Ankara: ss.16-17.

hazırladığını, uzun soluklu politik mücadeleye her alanda ve çıkan her fırsattan yararlanarak devam edildiği gözlenmektedir. Özellikle dokuzuncu maddede yer alan İstanbul'un fethi sadece Ortodoks camiasını değil tüm Hıristiyanları da etkilemektedir. Araştırmacı Nejat Tarakçı, makalesinde Vatikan kaynaklarında şöyle yazıldığını ifade etmektedir:

*“İslam İstanbul'u işgal ederek, Hıristiyanlığın Başını esir almış, onun Ekümenik Tahtı (Trone) olan Ayasofya'yı cami yapmıştır. Bu acı tüm Hıristiyanları ağlatmaktadır.”*²³

Megali İdea hedeflerine ulaşabilmek maksadı ile örgütler kurulmuştur. Bunların en önemlileri Filiki Eterya ve bu oluşumun devamı niteliğinde olan Etniki Eterya örgütleridir.

3.1.1. Filiki Eterya (Dostluk Derneği) (1814–1876)

Filiki Eterya Derneği 1814'de Odessa'da birisi Bulgar Arnaş Çakalof, diğer ikisi Rum; Patras'lı Emanuel Ksantos ve Narda'lı Nikolaos Skufas adlı üç tüccar tarafından kurulmuştur.²⁴ Derneğin amacı çok açıktı: Megali İdeayı uygulamak ve ilk aşamada Yunanistan'a bağımsızlığını kazandırmak.

Filiki Eterya'nın içinde yalnızca Karadeniz tüccarları değil, Fenerli tüccarlar da vardı. Eterya'nın bağımsızlıktan sonra nasıl bir toplumsal düzen kurulacağına ilişkin bir ideolojisi de yoktu. Derneğin % 54'ü tüccarlar, % 13'ü doktor, avukat gibi profesyoneller, % 12'si eşraf, % 10'u papazlar, % 9'u eşkıya veya kolcu, % 2'si köylü ve zanaatkârlardan oluşmaktaydı.²⁵

Filiki Eterya'nın Megali İdea düşüncesi şu şekilde özetlenebilir:

- Türklerin tarihten sildiği eski Bizans İmparatorluğu'nu ve Fatih'ten önceki Büyük Hıristiyan Ortodoks Devleti'ni kurmak,

²³ Tarakçı, 2006: 17.

²⁴ Türsan, 1995: 36.

²⁵ Gürel, 1993: 27.

- Batı Trakya ve Selanik'in Yunanistan'a ilhakı,
- Ege Adaları'nın Yunanistan'a ilhakı,
- Oniki Adalar'ın Yunanistan'a ilhakı,
- Girit Adası'nın Yunanistan'a ilhakı,
- Batı Anadolu'nun Yunanistan'a ilhakı,
- Karadeniz kıyılarında Pontus Rum Devleti'nin kurulması,
- Kıbrıs Adası'nın Yunanistan'a ilhakı,
- Gökçeada ve Bozcaada'nın Yunanistan'a ilhakı,
- İstanbul'un işgali ile Doğu Roma İmparatorluğu'nun yeniden kurulması ve Konstantinopolis'in ele geçirilerek Megali İdea'nın gerçekleştirilmesidir.²⁶

Bu örgüt yukarıdaki programı gerçekleştirmek için önce Mora Yarımadası'nda, sonra Ege Adaları'nda, daha sonra Girit'te ve Kıbrıs'ta ayaklanmalar çıkarmıştır. Bu ayaklanmaların çoğunda Yunan kuvvetleri ezilmiş olmakla beraber, 1830'da bir milyondan az nüfusu ve 50.000 kilometrekareyi bulmayan toprağı ile bağımsız bir devlet olan küçük Yunanistan, yüz yıldan az sürede bugünkü topraklarını ele geçirerek üç kat büyümüştür.²⁷

3.1.2. Etniki Eterya (1894 – 1919)

Girit'in ele geçirilmesi, Trakya ve Batı Anadolu'nun istilası amacı ile Atina'da kurulmuştur. 1919 – 1922 yılları arasında İstanbul'da Patrikhaneye bağlı olarak çalışan ve açık adı "Rum Göçmenleri Merkez Komitesi" olan Kordus Derneği, Etniki

²⁶ Necdet Belen, (1995): *Ege Denizi ve Ege Adaları*, Hak Yayınları, İstanbul: s.93.

²⁷ Türsan, 1995: 41.

Eterya'nın gizli bir kolu olarak faaliyet göstermiştir. Filiki Eterya'nın varisi olarak kurulan Etniki Eterya derneğinin 1896 yılı Nisan ayında yayınladığı bildiri çok ibret vericidir. Bu bildiriadaki tutum, Megali İdea'nın gerçekleştirilmesi gayesinin asla kaybedilmediğini ve bu yolda yürünmesi gerektiğini ifade etmektedir.²⁸

Yayınlanan bildiri aşağıdaki hususları kapsamaktaydı:

- Ezeli ve ebedi düşmanımız Türklerdir.
- Yunan ulusu, bağımsızlığını kazanmakla önemli bir kazanç sağlayamadı. Ulusunun büyük kısmı Türklerin boyunduruğu altında kaldı. Bu vatandaşlarımızı kurtarmak hepimizin görevidir.
- Megali İdeayı gerçekleştirmek için savaş esastır.
- Gayeye varmak için, gizliliğe olağanüstü dikkat etmek gerekir.
- Yunanistan'da parti mücadeleleri ve fikir ayrılıkları kesin olarak terk edilmelidir.
- Bütün Grek ulusunun Etniki Eterya Bayrağı altında toplanması, yüksek çıkarlarımızın gereğidir.
- Megali İdea'nın gerçekleşmesi için her türlü araca başvurulacaktır.
- Mukadder olan vaktin gelmesinden sonra, ezeli ve ebedi düşmanımız olan Türklere taarruz edilecektir.
- Ezeli ve ebedi düşmanımız olan Türklere karşı, Yunanistan dışardan hiçbir yardım beklemeyecek ve yalnız kendisine güvenecektir.

²⁸ Köse, 2005: 54.

- Etniki Eterya, Doğu'da birçok karışıklıklar çıkaracaktır. Bu takdirde, hükümet ilgisiz kalır ve tarafsız olursa Etniki Eterya hükümete görevini bildirecektir.

- Politik fırsatlardan yararlanmak Etniki Eterya'nın baş görevidir.

- Etniki Eterya bütün Rum zenginlerini örgüte yardıma davet eder.

- Sonsuz bir güce sahip olan Helenizm'in gücüne inanarak, eski ve ebedi düşmanımız Türklere karşı büyük düşmanlık hareketlerine başlamak gerekir.

- Etniki Eterya hiçbir siyasi partiye tabi olmadığı gibi, hiçbir siyasi partinin emrinde de değildir.

- Tanrı'nın yardımı ile Megali İdea kesin olarak gerçekleşecektir.”²⁹

3.2.Yakın Geçmişte Yunanistan'ın Yayılmacı Politikaları

Bazı yazarlar, yukarıda sıralana Yunan Megali İdea'sının 1922 yenilgisi ile sona erdiğini, bu tarihten sonraki Yunan hükümetlerinin bu ülküden vazgeçtiğini her vesile ile vurgulamaktadır. Ancak seksen yılda meydana gelen olaylar, bu ülküden vazgeçildiğini değil çok daha keskin ve ihtiraslı bir şekilde mücadeleye devam edildiğini göstermektedir. Yunanistan'ın buna ilişkin olarak tek taraflı veya diğer ülkelerle işbirliği içinde gerçekleştirdiği uygulamalarını şöyle sıralayabiliriz;³⁰

- Ege'deki hava sahasının 10 deniz miline çıkarılması, (1931)

- Karasularının 3 deniz milinden 6 deniz miline çıkarılması, (1936)

- On iki Ada ve Meis'in Yunanistan'a ilhakı ve bu adaların silahlandırılması, (1947)

- Kıbrıs'ta anlaşmalarla kurulmuş yasal statükoyu darbe ile bozma girişimi, (1974)

²⁹ Kadir Mısırlıoğlu, (1976): *Türklerin Siyah Kitabı Yunan Mezalimi*, Sebil Yayınları, İstanbul: s.55.

³⁰ Tarakçı, 2006: 17.

- Ege’de Kıta Sahanelığı iddiası ile açık deniz alanında petrol araştırması, (1978)
- Ege’de aidiyeti belirsiz adacık ve kayalıklar üzerine bayrak dikme ve tesis kurmaya başlaması, (1992)
- Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile ve ardından da sırasıyla Bulgaristan, Suriye, Arnavutluk, Ermenistan ile savunma ve askeri işbirliği anlaşmaları yapması, (1995)
- Kardak Adacığına asker çıkarması (1996)
- Uluslararası Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin yürürlüğe girmesini takiben Yunan Parlamentosu’nun hükümete uygun zaman geldiğinde karasularını 12 mile kadar genişletme yetkisi vermesi, (1995)
- Eski Yunan Kültür Bakanı Elena Merkürî’nin Türkiye’yi altı bölgeye parçalanmış olarak gösteren haritaları bastırıp dağıtması,
- Resmi adı Greece olan Yunanistan’ın, sporcu formalarında ve diğer uluslararası yarışmalarda Hellas ismini kullanması,
- Andreas Papandreu’nun partisi PASOK’un seçimlerde kullandığı “Ege Savaşı Kürdistan dağlarından başlar” sloganı,
- PKK’yı açık ve gizlice desteklemesi, (militanların Yunanistan’da eğitilmesi, Abdullah Öcalan’ı saklamaları)
- Trabzon bölgesindeki istihbarat ve propaganda faaliyetleri,
- Patrikhane’ye sağlanan politik ve idari destek

3.3.Patrikhane Ve Helenizm

1918–1922 arasında Patrikhane de Yunan yayılcı politikasının yörüngesine girmiştir. 25 Ekim 1918’de Patrik Yermanos Kavakopulos istifaya zorlanmış ve yerine göreve atanan Doroteos farklı bir politika izlemiştir. Bu yıllarda Patrikhane politik girişimlerle Yunan politikasını ve Megali İdea diye bilinen Büyük Yunanistan düşüncesini desteklemiştir. 16 Mart 1919’da kiliselerde Yunanistan’la birleşme isteği dile getirilmiş ve bu tarihten itibaren Osmanlı yönetimiyle ilişkilerden kaçınılmıştır. Takip eden yıllarda, özellikle 1950–60 yılları arasındaki hükümetin politikalarından yararlanan patrikhane, metropolit sayısını fırsat buldukça arttırmıştır. Günümüzde de hiçbir Rum Ortodoks’un ikamet etmediği bölgelerde bile tayinli metropolit kadrosu mevcuttur.³¹

Bu metropolitliklerin bir kısmı, Türkiye’deki hâlihazır isimleri ile değil tarihi Yunan isimleri ile anılmaktadır. Şöyle ki; Kolonia (Şebinkarahisar), Lystra (Konya), Tranupoleos (Antalya veya Uşak), Teodorupoleos (Safranbolu), Tianon (Çatalca), Laodikya (Denizli), Apamias (Gaziantep). Metropolitliklerin tarihi isimlerle anılarak, sanal da olsa Patrikhanenin teşkilatı içinde korunmaya devam edilmesi Megali İdea’nın altı, sekiz ve dokuzuncu maddeleri ile ilgili mücadelenin devam etmekte olduğunu göstermektedir. Türk isimleri Türk okullarından silinmiş durumdadır. Patrik, Etnos gazetesine verdiği demeçte, 7 Mayıs 2000’de Kapadokya’da yapacağı ayin vesilesiyle “Hıristiyanlar Anadolu’ya yerleşebilir” diyor ve şunları ekliyor:³²

“Türkiye’nin Avrupa Birliği (AB) üyeliği, Anadolu’da önceden varolmuş Hıristiyan toplulukları, yaşadıkları bölgelere tekrar yerleşirse, o zaman Patrikhane de o bölgelerde bulunan kiliselerin yeniden ayine açılmasını düşünebilir.”

Fener Patrikhanesi Lozan’dan bu yana geçen zaman içinde, Kuzey Amerika’dan Ortadoğu’ya, Finlandiya’dan Avustralya’ya kadar 320 milyon insanı kontrol eden idari, finansal ve dini bir kurum haline gelmiştir. Patrikhane’nin statü değiştirmeye yönelik

³¹ Tarakçı, 2006: 17.

³² Tarakçı, 2006: 17.

son fırsatçılığı, Türkiye'ye tarih verileceği 17 Aralık 2004 öncesinde ortaya çıkmıştır. Patrikhane tarafından AB'ye;

1. Ruhban Okulu'nun açılması,
2. Patrik'in Türk vatandaşı olma zorunluluğunun kaldırılması,
3. Patrik seçimlerinin Hıristiyanlık geleneklerine göre yapılması,
4. Bazı mülklerin geri verilmesi gibi talepleri içeren 10 maddelik bir istek listesi verilmiştir.³³

Patrikhane bu güne kadar hem Batı'nın hem de Helenizm'in çıkarlarına kesintisiz hizmet etmiştir ve etmektedir. Helenizm'e olan hizmetleri ise daha fazladır. Türkiye'den kopartılan her toprak parçası Fener'e bağlanmıştır. Bugün Yunanistan'ın Atina'da bağımsız bir kilisesi olmasına rağmen, Girit, On İki Adalar, Aynaroz'daki kiliseler ile Selanik ve Kuzey Yunanistan'daki kiliselerin çoğu İstanbul'daki Fener'e bağlıdır. Yunanistan'la Fener Patrikliği bir bütündür. Eski Yunan Dışişleri Bakanı Georgios Papandreu'nun açıkladığı gibi, İstanbul Patrikhanesi onların Mekke'leridir. Bu bütünlük, Yunan Anayasası'sında şöyle yer alıyor:³⁴

“Grek Devleti İstanbul Patrikhanesi'ne ayrılmaz bir biçimde ebediyen bağlıdır.”

³³ Tarakçı, 2006: 17.

³⁴ Tarakçı, 2006: 17.

İKİNCİ BÖLÜM

BALKAN HARBİ VE SONRASI GAYRİMÜSLİMLERE VE TÜRKLERE YÖNELİK YUNAN MEZALİMİ

1.Balkan Savaşları

Siyasi birliğini kurup bağımsız bir devlet olarak uluslararası ortamda yer alan Yunanistan, hızla topraklarını genişletme arayışına geçmiştir. Bu paralelde en uygun ortamın Balkan Savaşları olduğunu düşünen Yunanistan, Osmanlı Devleti'nin yıkılmakta olduğu bu anı değerlendirmek için atağa kalkmıştır. Dört yüz yılı aşkın süredir Balkanlara hâkim olan Osmanlı Devleti, bu topraklarda kan kaybetmiş ve kendini yıkılmak üzere çaresiz bir halde yalnızlığa sürüklemiştir.

1.1.Savaş Öncesi Balkanların Durumu

Yunanistan, Sırbistan, Karadağ, Romanya ve Bulgaristan'ın bağımsızlıklarını kazanmaları, bu devletler açısından sorunlarını bitirmemiş aksine yeni başlatmıştır. Balkanların kozmopolitik durumu sebebiyle hemen her devletin milletinden olan unsurlar, diğer devletlerin de içerisinde kalmıştı. Aynı zamanda hızla geri çekilen Osmanlı Devletinin boşalttığı veya boşaltacağı beklenen bölgeler hepsinin de rüyalarını süslemekteydi.³⁵

Bağımsızlıklarını kazanmalarından itibaren Balkan devletleri çok hızlı bir şekilde silahlanmaya girişmişlerdir. 1878 Berlin Barışı ile aradığını bulamayan Bulgaristan, bağımsızlığını kazandıktan sonra Balkanlarda etkin bir politika izlemeye başlamıştı.³⁶ Bulgar hükümeti, Avrupa silah üretiminin en büyük rakipleri olan Fransız Schneider-Creusot ve Almanya'nın Krupps şirketlerinden büyük miktarlarda top satın almaya başlamıştı. Bulgaristan yıllık bütçesinin üçte birinden fazlasını orduya ayırmıştı. Bulgaristan'da en yüksek ücret alanlar arasında subaylar önemli noktaya gelmişler ve

³⁵ Akman, 2006: 81-82.

³⁶ Oral Sander, (2005): *Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918'e*, İmge Kitabevi, Ankara: ss.323-324.

halk arasında orduya ilgi artmıştı.³⁷ Bosna-Hersek'in ilhakı ise Sırbistan'ı aynı yönde bir politika izlemeye itmişti.³⁸ Fransız Schneider-Creusot firmasından yüksek miktarlarda top alıyordu. Yunanistan ise askeri alanda diğerleri kadar hızlı değildi, ancak Balkan Savaşına kısa süre kala o da aynı çizgiye geldi. Bu devletlerin planları şöyledir:³⁹

Bulgaristan: Ayastefenos Antlaşmasındaki sınırlarını elde etmek istiyor, geniş topraklar kazanıp, büyük bir Bulgaristan devleti haline gelmeyi planlıyordu. Ege denizine açılmak ise diğer bir istektir. Diğer Balkan devletlerinin de gözü üzerinde olan Makedonya, Bulgar ihtiraslarını süslemekteydi. Yapılan müzakerelerde Bulgar temsilciler, en sonunda Bulgaristan'a katılır umuduyla, özerk bir Makedon Devleti'nin kurulmasına taraftardı.⁴⁰ Ayrıca, diğer taraftan bu bölgeyi ele geçirmek için Makedonya'da en fazla karışıklık çıkararak unsur Bulgarlar olmuştur. Dönemin Bulgar Başbakanı Stoyan Danev, "O dönemde halkın görüşüne göre Bulgar dış politikası yalnız bir sorun etrafında dönüyordu. O da Makedonya'ydı" demiştir.⁴¹

Sırbistan: Sırbistan'ın niyeti de "Büyük Sırbistan"ı kurmak olmuştur. Bosna-Hersek'in Avusturya tarafından ilhak edilmesiyle, Sırbistan sıkışmış, Adriyatik denizine açılma ihtimali kapanınca, tek yol Makedonya üzerinden Ege denizine açılmak olmuştur. Fakat Avusturya da aynı niyettedir. Makedonya'da Sırp gizli örgütleri birleşip Kara El adıyla örgütlenmişler, bölgeyi Sırbistan kontrolüne almak için daha sistemli çalışmaya başlamışlardır. Ayrıca Sırbistan, Makedonya için bir paylaşma antlaşması istemiştir.⁴²

Yunanistan: Yunanistan da mevcut durumdan fazlaca yararlanmak peşindedir. Makedonya üzerinde tarihi hak iddia ediyor, Makedonya'daki huzursuzluğu arttırmada rol oynuyordu. Megali İdea peşinde olan Yunanistan için Makedonya yanında, Girit ve tüm Ege adaları da alınması gereken topraklardandı.

³⁷ Akman, 2006: 82.

³⁸ Sander, 2005: 324.

³⁹ Akman, 2006: 82-83.

⁴⁰ Barbara Jelavich, (2006): *Balkan Tarihi 20. Yüzyıl*, Çev: Zehra Savan, Hatice Uğur, Küre Yayınları, İstanbul: 102.

⁴¹ Akman, 2006: 82.

⁴² Jelavich, 2006: 102.

Balkan devletleri arasındaki ihtilafların ve savaşa götüren sebeplerin en önemli kısmını Makedonya meselesi oluşturuyordu.⁴³ Buna ek olarak “kiliseler meselesi” de bu anlaşmazlıklardan biriydi. Bulgar kilisesinin, Rum Ortodoks kilisesinden ayrılmasından sonra, Makedonya’da mevcut olan kiliselerin ve okulların kime ait olduğu tartışması ve ihtilafları ortaya çıkmıştır.⁴⁴ II. Abdülhamit, Balkan devletleri arasındaki bu ihtilafı, Osmanlı Devletine karşı birleşmemeleri için çok iyi kullanmış ve sürekli gündemde tutmuştur. Ancak II. Abdülhamit’ten sonra yerine gelen İttihat ve Terakki yönetimi, Sırp, Bulgar ve Yunanlılarla işbirliği yapıp sorunu, 3 Temmuz 1910’da çıkarılan Kiliseler ve Okullar Kanunu ile çözüme kavuşturarak, bu kozu kaybetmişlerdir.

1905’teki Japonya yenilgisi ve 1909’da Avusturya’ya karşı diplomatik yenilgisi üzerine Rusya, Balkanlarda daha aktif rol oynama yolları aramaya başlamıştır. Balkan devletlerinin ihtilaflarının çözümünü en çok isteyen Rusya olmuştur. Zaten Rusya’nın siyaseti Slavları birleştirip, tüm Balkan topraklarını aralarında paylaşmak ve üzerlerinde Rus hâkimiyeti kurmaktır. Balkanları Slavlara verdikten sonra Osmanlı’nın elinde kalan İstanbul ve Boğazları ele geçirmek niyetindeydiler. Balkan devletleri ise, Rusya’nın Balkanlar’da daha aktif politika yapması konusunda bölünmüşlerdi. Balkan devletleri, Rusya’nın öncülüğünde ve diplomatik yardımları ile özellikle Makedonya’nın paylaşılması konusunda anlaşmaya varmışlardır.⁴⁵ Böylece, 13 Mart 1912’de Sırp ve Bulgarlar anlaşmaya varmışlardır. 29 Mayıs 1912’de Bulgar-Yunan, Mayıs 1912 Karadağ-Yunanistan ve Ağustos 1912’de Bulgaristan-Karadağ ittifak anlaşması imzalanmıştır. Böylece ilk kez bir Balkan ittifakı kurulmuştur.⁴⁶

Balkan devletleri, ittifaklarını kurdukları sırada Osmanlı Devleti zor durumdaydı. 1911 yılında başlayan Trablusgarp Savaşı devam etmekteydi. İtalya, Trablusgarp’taki direnişi kırmak için On İki Adaya yerleştikten sonra Çanakkale önlerine gelip İstanbul’u tehdit altında tutmaktaydı. Mayıs 1912’de Arnavutluk’ta çıkan ayaklanmayı, Balkan devletleri desteklemiş ve kışkırtmışlardır. Bu da, Osmanlı Devletine güçlük oluşturmuştur. 1908’den beri devam eden ayaklanmalar, karışıklıklar,

⁴³ Akman, 2006: 83.

⁴⁴ Cevdet Küçük, (1992): “Balkan Savaşları”, *İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt:5, İstanbul: 25.

⁴⁵ Akman, 2006: 83-84.

⁴⁶ Jelavich, 2006: 102.

Trablusgarp Savaşı, Arnavutluk ayaklanmaları ve siyasi etkiler ordunun zayıflamasında etkili olmuştur.⁴⁷

Osmanlı Devletinin sürekli karışıklıklarla uğraşması gerekiyordu ve tabii ki çok geniş olan sınırlarında asker ve askeri malzemenin sürekli yer değiştirmesi gerekiyordu. Tüm bunlara rağmen savaş öncesinde Osmanlı'nın galip geleceğine ilişkin ilginç bir inanış da mevcuttu.⁴⁸

1.2. Birinci Balkan Savaşı

Beklenen çatışmadan bir gün önce yani 7 Ekim 1912'de Avusturya ve Rusya, Balkanlar'da sınırların değiştirilmesine izin vermeyeceklerini açıklamışlardı.⁴⁹ Bu savaşın bir sinyaliydi. 8 Ekim 1912'de Karadağ'ın Osmanlı Devletine savaş ilanı ile Birinci Balkan Savaşı başlamış oldu. Bu ilanı diğer Balkan devletleri Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan'ın, Osmanlı Devletine savaş ilanları izledi.⁵⁰ Yunanistan ve Sırbistan, Makedonya'daki Türk birliklerine zarar verip dağıtırken, Bulgaristan'a da Osmanlı ana ordusu düşmüştü. Osmanlı Kuvvetleri iki kısma ayrılmışlardı. Doğu cephesinde Bulgarlarla, Batı cephesi ise Sırlarla savaşıyorlardı. Osmanlı ordusu özellikle lojistik sorunlar yaşıyordu. Geri ikmal çok güç oluyor, askerin yiyecek, beslenme ihtiyacı karşılanamıyordu. Lüleburgaz bozgununda Osmanlı lojistik sistemi tamamen çökmüştü. Taşımak için at bulmak dahi zordu.⁵¹

Yunan donanması Ege denizine hâkimdi ve bu sebepten Osmanlılar denizden, Anadolu'dan Avrupa'ya asker geçiremediler. Yunanlılar aynı zamanda Bozcaada, Limni Samotraki ve Taşoz adalarını alıp Makedonya ile İstanbul'un deniz bağlantısını kesmişler, merkezden Makedonya kuvvetlerine yardım gönderilmesini engellemişlerdir. Karadağlılar da İşkodra'yı kuşatmışlardır.

Bu gelişmeler üzerine 29 Ekim 1912'de Osmanlı hükümeti, Gazi Ahmet Muhtar Paşa kabinesi, istifa etti. Rusya telaşa kapıldı. Çünkü Rusya'nın gözü olduğu İstanbul ve

⁴⁷ Akman, 2006: 85.

⁴⁸ Fahir Armaoğlu, (1997): 19.Yüzyıl Siyasi Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara: 667.

⁴⁹ Toktamış Ateş, (2004): Siyasal Tarih, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul: 411.

⁵⁰ Sander, 2005: 324.

⁵¹ Akman, 2006: 87.

Boğazlar Bulgaristan tehdidindeydi. Aynı zamanda Yunanistan donanması da İstanbul'u tehdit etmekteydi. Rusya, Bulgaristan'ın daha ileri gitmesini istememekteydi. Kırkkilise ve Komanova bozgunları duyulunca, Almanya ve Avusturya'da büyük huzursuzluk oluşmuştu. İngiltere, Fransa, Almanya açısından Osmanlı galibiyeti, Balkan galibiyetine tercih edilmiştir. Çünkü zayıf olan Osmanlı Devletinden daha sonra uygun fırsatta istenilen yerler alınabilirdi. Ancak Balkanlılar galip gelirse ellerindeki toprakları bırakmak istemeyecekler ve Rusya da bunlara arka çıkacaktı. Avusturya'nın telaşı, Sırbistan ilerlemesinden dolayı olmuştur. Sırbistan, Arnavutluk'a girip, Durazza limanını alarak Adriyatik'e çıktı. Sırbistan'ın Adriyatik'e çıkması, Avusturya tarafından protesto edilmiş ve derhal çıkması istenmiştir. İtalya da, bağımsız Arnavutluk'u istemekteydi. Böylece kolayca etki alanına alacaktı ve Adriyatik, kendi kontrolünde olacaktı. Avusturya-Macaristan ile Sırbistan arasındaki ilişkiler iyice gerilmiş, çatışma tehlikesi doğmuştu. Almanya'nın da Avusturya-Macaristan isteklerini desteklemesi sonucu, bu sorundan genel savaş çıkmasını istemeyen İngiltere, Fransa ve Rusya, Sırbistan'dan çekilmesini isteyince, Sırbistan çekilmek zorunda kaldı. Bu da gösteriyor ki en küçük bir kıvılcım, büyük savaşları doğuracak potansiyel oluşturuyordu.⁵²

Bulgarlar tekrar saldırılarla Çatalca hattını yarmaya çalışmışlardı ve Edirne de kuşatma altındaydı. 13 Aralık 1912'de Londra'da barış görüşmeleri başladı. Ancak sonuç alınamadı. Osmanlı içinde de, 23 Ocak 1912'de İttihat ve Terakki Grubu İstanbul'da, Babı-ali baskını yapıp, Kamil Paşa'yı istifa ettirip, Mahmut Şevket Paşa'ya hükümet kurdurmuşlardır. 3 Şubat'ta savaş yeniden başlamıştır. 6 Mart'ta Yunanlılar Yanya'yı, Bulgarlar ise 26 Mart'ta Osmanlı Devletinin Rumeli'deki ilk başkenti olan Edirne'yi ele geçirmişler, Karadağlılar ise 23 Nisan'da İşkodra'yı işgal etmişlerdir.⁵³ Bu başarısızlıklar nedeniyle Osmanlı Devleti büyük devletlerin aracılığını kabul edeceğini bildirince Londra Konferansı tekrar toplanmış, 30 Mayıs 1913'te Osmanlı Devletiyle, Balkan devletleri arasında anlaşmaya varılmıştır. Buna göre Arnavutluk bağımsızlığını kazanmıştır. Midye-Enez hattı Osmanlı-Bulgar sınırı olmuş, Edime, Dedeağaç ve Trakya Bulgaristan'a verilmiş; Yunanistan'a Güney Makedonya ve Girit, Selanik; Sırbistan'a kuzey ve orta Makedonya; Romanya'ya ise Silistre verilmiştir.⁵⁴

⁵² Akman, 2006: 88-89.

⁵³ Akman, 2006: 89.

⁵⁴ Sander, 2005: 324.

1.3. İkinci Balkan Savaşı

I. Balkan Savaşı sonucunda tüm devletler toprak kazanmalarına karşın, toprak dağılımları hiçbirisini memnun etmemiştir. 1912 Aralık ayından 1913 Ocak ayına kadar geçen dönem, Balkan ligi üyeleri için hayal kırıklığı dönemidir. Hiçbirisi tam olarak hedeflerine ulaşamamıştır. Bu dönemde aynı zamanda Bulgaristan'ın izolasyonu söz konusu olmuştur.⁵⁵ Bulgaristan; Yunanistan ve Sırbistan'la Makedonya konusunda anlaşmazlığa düşmüştür. Makedonya'nın büyük kısmının Bulgaristan'da kalmasına, Sırbistan ve Yunanistan itiraz etmiştir. Özellikle Bulgaristan ile Yunanistan arasındaki durum gergindir. Bulgaristan, her fırsatta Selanik'in Yunanistan'a bırakılmayacağını yinelemiştir. Yunanistan, Bulgaristan'ın Dedeağaç ve Kavala'yı almasından rahatsızlık duymuştur. Sırbistan ise hem Bulgarların durumu, hem de Bulgaristan'ın Manastır'a yayılıp, Yunanistan'la arasına girmesinden çekinmektedir. Bu hadiseler çok geçmeden Sırbistan'la Yunanistan'ı, Bulgaristan'a karşı birleştirecektir. Bulgaristan ile Romanya arasında da gerginlikler yaşanmıştır. Savaşa girmeyen Romanya, Bulgaristan'dan sınır düzeltmesi yapmasını ve kendisine toprak vermesini istemiştir. Bu durumda Osmanlı'ya karşı, Bulgaristan'a asker yardımı yapacağını da bildirmiştir. Ancak Bulgaristan buna razı gelmemiştir. Osmanlıyla savaşırken geride Romanya'ya karşı savunmasızdır. Daha sonra Romanya Mayıs 1913'te, Silistre'yi elde etmiştir fakat bu da Romanya için tatmin edici olmamıştır.⁵⁶

Sırbistan ve Yunanistan 1 Haziran 1913'te ittifak antlaşması imzaladılar. Bulgar hükümeti, durumu yanlış değerlendirip askeri bir zafer kazanabileceğine inanarak 29-30 Haziran gecesi Yunanistan ve Sırbistan'a saldırı emri vermesiyle II. Balkan Savaşı başlamış oldu.⁵⁷ Fakat Bulgar ordusu püskürtülmüştür. Yunanlılar Kavala'yı ele geçirip İstanbul'a yaklaşmışlardı. 10 Temmuz'da altın fırsatı kaçırmak istemeyen Romanya, Bulgaristan'a savaş ilan etmiş, Bulgar Dobruca'sını işgal edip Bulgaristan içerlerine doğru ilerlemeye başlamıştır. Osmanlı Devleti de durumdan yararlanıp 20 Temmuzda Edirne'yi geri almıştır. Balkanların kapısı konumundaki Edirne, Osmanlı hükmü altında

⁵⁵ Akman, 2006: 89.

⁵⁶ Balkan Savaşları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Richard C.Hall, (2000): *The Balkan Wars 1912-1913*, London and New York: p.79.

⁵⁷ Jelavich, 2006: 104.

yaşadığı uzun barış dönemine rağmen, dünyanın en fazla kuşatılan şehri olarak dikkat çekmektedir.⁵⁸ Bulgaristan için II. Balkan Savaşı, tam bir hezimet olmuştur.

10 Ağustos'ta Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ arasında Bükreş Antlaşması imzalanmıştır.⁵⁹ Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında 29 Eylül'de İstanbul Antlaşması imzalanmış, Meriç Nehri iki devlet arasında sınır kabul edilmiştir. Anlaşmada, Batı Trakya Bulgaristan'da kaldı. Yunanistan ve Osmanlı arasında, 14 Kasım Atina Antlaşması imzalandı. Adalar konusunda ise anlaşamadı. Büyük devletlerin aracılığıyla İmroz, Gökçeada ve Meis Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır. Osmanlı Devleti güvenlik sorunu oluşturan adalar konusunda verilen adaları almış, ancak diğer adalar konusunda hakkından vazgeçmediğini bildirmiştir. 13 Mart'ta Sırbistan ve Osmanlı Devleti arasında İstanbul antlaşması imzalanmıştır. Osmanlı Devleti Balkan devletleriyle yaptığı antlaşmalarda, ilgili ülkelerde kalan Türklerin durumunu tespit ettirmiş, onların durumlarını ve güvence altında olacaklarını, antlaşma maddelerine koydurmuştur. Balkan devletlerinde Müslümanlar, müftülerini kendileri seçecek, ilk ve ortaokul açılacak, eğitim Türkçe yapılacak, vakıflar ve eğitim kurumları İslam cemaat meclisleri tarafından yönetilecekti.⁶⁰

2.Gayr-i Müslimler ve Türklere Yönelik Yunan Mezalimi

1830 yılında Avrupalı büyük devletlerin himayesinde bağımsızlığını kazanan Yunanistan, batıdan aldığı desteklerle yalnız Türklere karşı değil Bulgar, Ulah, Arnavut gibi asırlardır beraber yaşadıkları aynı dinden insanlara karşı da saldırgan bir tavır içinde bulunarak Balkanlar'da yayılcı bir politika izlemiş, daha sonra bu siyasetini Ege adalarına, hatta Anadolu'ya kadar taşımıştır. Yunanistan'ın bu tutumundan buralarda yaşayan Yahudiler de etkilenmişlerdir.⁶¹

2.1.Gayrimüslimlere Yönelik Yunan Mezalimi

Devlet eli ve desteğiyle saldırgan bir tutum içinde olan Yunanlı çeteler, aynı zamanda dini bir imtiyaza da sahipti. Çünkü Rum kiliseleri maddi ve manevi her türlü

⁵⁸ Edirne, tarihi boyunca 15 kez kuşatılmıştır.

⁵⁹ Sander, 2005: 324.

⁶⁰ Küçük, 1992: 25.

⁶¹ Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezalimi, (1995): Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Cilt I, Ankara: s.50.

yardımı bu çetelere temin ediyor, zor zamanlarda ise çete mensuplarını kiliselerinde barındırıyorlardı. Ayrıca Rum kiliseleri ile Ulah ve Bulgar kiliseleri arasında ortaya çıkan mücadelede Rum kiliseleri bu çeteler aracılığıyla diğer kiliseler üstünde baskı kurmuş ve onları faaliyet yapamaz hale getirmiştir.

Örneğin Kesriye Rum Metropoliti emrindeki silahlı Rumlarla birlikte iki Bulgar kilisesini işgal edip papazı ve kocabaşları dövmüşlerdir. Florina'da Bulgar kilisesini Rum Patrikhanesi'ne bağlamak için Rumlar tarafından Bulgar ahaliye baskı yapılmış ve Nevaska nahiyesinde bir Bulgar papaz ile iki kişi öldürülmüş; Verona köyüne de elli altmış kişilik bir Rum çetesi baskın yaparak köyün kilisesinde bulunan Bulgarca kitapları yakmışlardır. Aynı çete Osince karyesi papazını da yaralamıştır. Florina'nın Armancıka köyünü de basan kalabalık bir Rum çetesi, buradaki Bulgar kilisesinde bulunan kitap ve evrakı yakıp papazla iki Bulgari yanlarında götürmüşlerdir.⁶²

Bulgar kiliselerine baskı yapıp kendisine bağlamak isteyen Yunanlı çeteciler, buna benzer baskıları Ulah ve Arnavutlara da yapmıştır:

Örneğin Ulah olan Görice'nin Palaskulübe köyünü basan Rumlar, köyün kilisesindeki Ulahça yazılı kitapları yakmışlar, halkı da Ulah lisanıyla ayın yapmamaları konusunda tehdit etmişlerdir. Patrikhane'nin emriyle Görice Rum metropoliti, köy papazlarını çağırarak nüfus sayımında Ulah ve Arnavutların Rum olarak yazılmalarını, yazılmayı reddedenlerin aforoz edilmelerini istemiştir.⁶³

Rumlar, Manastır'da inşa etmekte oldukları mabedin yapımının durdurulması için Ulahlara baskı uygulayarak Ulah başpapazını ağır yaralamışlardır. Marihova nahiyesine bağlı Beceşte köyüne gelen otuz altı kişilik bir Yunan çetesi Papaz Niko'nun evini basmış, bütün dini kitapları yok ettikleri gibi köy halkını evlerinden çıkararak Rum Patrikhanesi'ne itaat etmeleri konusunda tehdit etmişlerdir.⁶⁴

Yunanistan ve Ulahlar arasındaki gerginliğe Rum metropolitinin sebep olduğu ve yönetimi altındaki Manastır Rum Hastahanesi'nde Rum eşkiyasının tedavi edildiği;

⁶² Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 50.

⁶³ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 51.

⁶⁴ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 51.

Gevgili'de Oşanı köyü bekçisi Ulah Kriste Payo'nun, Rum çetesini ihbar ettiği iddiasıyla papazın da içinde bulunduğu Rumlar tarafından ağır şekilde dövülmesi gibi olaylar da Rumların kendi dışlarındaki Hıristiyanlara uyguladıkları zulmü ispatlamaktadır.⁶⁵

Gayrimüslimler üzerindeki Yunan mezalimlerinden birkaçına daha değinilirse, yapılan baskıcı ve zulmedici politikalar daha iyi anlaşılabilir:

Drama Rum metropoliti bazı başiboş Arnavutları kullanarak Bulgarları öldürmüştür. Bulgarca ayin yapmak isteyen Eğridere'li bir Bulgar ise Rum eşkıyası tarafından öldürülmüştür. Kesriye'ye bağlı Oşteme köyünde de Eksarhhane'yi basan altmış kişilik bir Rum çetesi dört kişiyi öldürmüştür.⁶⁶

Yunanistan, bugün olduğu gibi daha önce de eğitim ve öğretimde baskıcı ve asimile edici politikalarını dayatmıştır. Eğitim ve öğretimi sekteye uğratmak adına ve Yunanca'dan başka dilde eğitim yapılmasını engellemek için çok ağır tedbirler uygulamışlardır.

Türk arşivlerine de geçen bir mektupta yüz kadar Bulgar çocuğunun okuduğu bir okulun Yunanlılar tarafından yakıldığı ve çocukların açıkta kaldığı yazılıdır.⁶⁷

Göriçe'nin Kilisora nahiyesinde Yunan eşkıya çetelerinin mezalimi sonunda Ulahların çeşitli yerlere kaçtıkları, nahiyede kalan çocuklarını Yunan okullarında okutmaları için baskı yapıldığı bildirilmiştir. Ayrıca Karacabat kazası Pojan ve Tiresine köylerini basan Yunan çetesi, on yedi Bulgarı öldürüp okul ile birlikte yirmi yedi evi de yakmışlardır.⁶⁸

Yunan çeteleri sadece bu baskılarla yetinmemiştir. Türklere uyguladıkları mezalimlerinin benzerlerini gayrimüslimler üzerinde de yapmışlardır. İşkence, katliam, gasp, yaralama ve ırza tecavüz gibi birçok akıl almaz cinayetler işlemişlerdir.

⁶⁵ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 51.

⁶⁶ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 51.

⁶⁷ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 51.

⁶⁸ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 51.

Yunan çeteleri daha çok eylemlerini kırsal kesimde yapmışlar, kentten uzak kalmayı yeğlemiştirlerdir. Baskı ve mezalimler sonucu birçok köy ve kaza göçe sürükleniyordu.

Örneğin Kesriye’de köyelerine geri dönmekte olan Bulgarlara Yunan çetesi tarafından baskın yapılmış ve beş Bulgar öldürülmüştür. Karaferye’nin Barayniçe Çiftliği’ne saldıran Yunan eşkiyası on üç Bulgarı nehre atarak öldürmüşlerdir. Odun kesmek üzere ormana gitmekte olan Gevgili’ye bağlı Moib köyünden dört Bulgar, önlerine çıkan Yunan çetesi tarafından balta ile başları kesilerek öldürülmüştür. Florina’nın Nolyan-ı Bala köyünde bir düğün evine saldıran Yunan çetesi, evi ateşe verip çoğu kadın ve çocuk on üç kişiyi öldürmüşlerdir.⁶⁹

Son olarak da Yunanlıların zorla ve baskı ile kendi milliyetinden olmayan insanlar üzerinde Yunanlılaştırma politikası izlediği söylenebilir. Örneğin Siroz kazasına bağlı Karlıköy halkı, Yunanlılaştırılmak için baskı altında tutulmuş ve Bulgar ahalisi Yunan metropolitinden, Yunan olduklarına dair pusula almaları için tazyike maruz bırakılmışlardır.⁷⁰

2.2. Türklere Yönelik Yunan Mezalimi

Yunanistan, bağımsızlığını kazandıktan Megali İdeayı gerçekleştirmek adına baskıcı ve yayılmacı politikalar izlemiştir. Bu politikalarından en çok etkilenen ise Türkler olmuştur. Özellikle Balkan Savaşları ve Anadolu’da yaşanan Kurtuluş Savaşı sırasında Türkler, Yunan mezalimiyle karşı karşıya kalmıştır.

2.2.1. Balkan Savaşları Sırasındaki Yunan Mezalimi

Dört Balkan Devleti’nin birleşerek Türklere savaş açmasından sonra başlayan olaylarda Türk vatandaşlar akıllardan zor çıkacak mezalimlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu mezalimlerin tabii ki en büyük tetikçisi Yunanistan olmuş ve Yunan çeteleri Balkanlarda facialara sebebiyet vermişlerdir. Balkan Savaşları sırasında Türklerin yaşadığı Yunan mezalimini yağma ve hırsızlık, zorla din değiştirmek, ırza tecavüz, işkence ve katliamlar olarak ayırmak mümkündür:

⁶⁹ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 52.

⁷⁰ Arşiv Belgelerine Göre....Cilt I, 1995: 53.

Balkan Savaşları sırasında Yunanlılar, yağma ve hırsızlıklarla şehir ve köyleri soymuşlardır. Kadir Mısırlıoğlu bu durumu şu şekilde dile getirmektedir:

*“Balkan Savaşında Bulgarlar, Sırlar ve Yunanlılar ellerine geçirdikleri her şehir ve köyü, sandıklarda saklı ihtiyat kefenlere kadar soydular. Fakat bunlardan hiçbiri yağma ve çapulculukta Yunanlılar kadar ileri gidemediler. Gerçekten Dünya'nın bütün muteber lügatlerinde “Grek” kelimesinin ikinci manası HIRSIZ'dır”*⁷¹

Yağma ve hırsızlık amacıyla bir yere girebilmek için silah aramak bahanesini öne süren Yunanlılar, köye veya şehre girdikleri anda önce para, ziynet, v.s. gibi kıymetli şeyleri almışlardır. Fakat dalga dalga gelen asker ve çeteciler, arka arkaya aynı evleri yağmalayınca artık değersiz kıyafetlerden yırtık kilimlere kadar ne varsa almışlardır.

Yunanlıların Balkanlarda uyguladıkları mezalimin bir kolu da zorla din değiştirme politikasından geçmiştir. Buna göre İslamiyet dinini benimsemiş Müslüman Türk halk, baskıyla din değiştirmeleri için mezalime uğramıştır. Bilmediği kelimeleri söylemeye zorlanan Türk halkının bu durumu karşısında Yunanlılar, önce bundan keyif almışlar ardından değişik yöntemler uygulayarak bu durumu cezalandırmışlardır. Din değiştirmemek için diretenleri ise herkesin gözü önünde feci olarak öldürmüşlerdir.

Yunan çetelerinin Balkan Savaşları sırasında Türklere uyguladıkları mezalimin bir acı tarafı da ırza tecavüzlerdir. Birçok kadın ve çocuğa tecavüz eden Yunan çeteleri, daha sonra da bu insanları öldürmüşlerdir. Kadir Mısırlıoğlu yaşanan bu acı olayları şu şekilde özetlemektedir:

“Bulgar Ordusu ile Bulgar ve Yunan çetecilerine ırza tecavüz alelade bir hadise idi. Bunu tabii bir fetih hakkı gibi görüyorlardı. Bağdan çözülmüş aç kurtlar gibi saldıran bu vahşi ve dağlı eşkıya, takatten kesilinceye kadar tecavüzlerine devam ediyor, artık mecalleri kalmayınca da kadınların tenasül uzuvlarını kasatura ile kesmek

⁷¹ Mısırlıoğlu, 1976: 65.

suretiyle canavarlık namına mümkün olan hiçbir şey bırakmamaya çalışıyorlardı. Balkan canavarlarının eline böyle bir fırsat geçince, hayvani ihtirasları o ölçüde galeyana geldi ki, kadınlara kocalarının gözleri önünde bile tecavüz ettiler. Kurşuna dizmek veya yavaş yavaş işkence ile öldürmek üzere ellerini bağladıkları erkeklerin gözleri önünde ölüm tehditleri altında kadınları, genç kızları kirlettiler. Birçoğunu da bu emellerine nail olmak için itişip kakışma esnasında öldürdüler.”⁷²

Yunan mezalimi Balkanlarda birçok işkence ve katliama da sebep vermiştir. Örneğin Tırhala’da yeni tamir edilen bir camiye Yunan ahali ve çete mensupları tarafından yapılan saldırıda cami tahrip edilmiş, içinde ibadet eden Türkler de taş ve sopalarla yaralanmışlardır.⁷³

Yunanlılar, Türk nüfusun fazla olduğu yerlerde giriştiği baskı ve şiddet eylemlerinin birinde, Kandiye’de, evlerini, eşyalarını, topraklarını terke mecbur bırakılmışlardır. Bu sırada binden fazla Türk katledilmiş, katliam Avrupalı büyük devletler temsilcilerince bilindiği halde hiçbir girişimde bulunulmamıştır.⁷⁴

2.2.2. Anadolu’da Yunan Mezalimi

Avrupalı devletlerini arkasına alan Yunanistan, Osmanlı Devleti bünyesindeki Rumları örgütlemiş ve Anadolu’da ciddi bir iskân ve yerleştirme politikası izlemiştir. Yunan işgal politikası Türklerin yok edilmesi ve göçe zorlanması olmuş ve bu eylemler bir plan dâhilinde düzenli olarak gerçekleştirilmiştir.

Paris Konferansı sırasında, Türkler tarafından girişilecek katliamlar sonunda Hristiyan tebaanın yok edilmesi ile karşı karşıya bulunulması bahanesiyle 12 Mayıs 1919 tarihindeki toplantısında İzmir’in Yunanistan tarafından işgali için gereken meşru karar alınmıştır.⁷⁵

Harbiye Nezareti’nin General Milne’ye gönderdiği 22 Aralık 1919 tarihli yazıda, İzmir’de zeybek kıyafetleriyle birçok Rum’un, bazı Türk köylerine taarruzla cinayet ve

⁷² Mısırlıoğlu, 1976: 74-75.

⁷³ Arşiv Belgelerine Göre...Cilt I, 1995: 53.

⁷⁴ Arşiv Belgelerine Göre...Cilt I, 1995: 53.

⁷⁵ Taner Baytok, (1970): *İngiliz Kaynaklarında Türk Kurtuluş Savaşı*, Başnur Matbaası, Ankara: s.26.

mezalim yaptıklarının haber alındığını, amacın, Türklerin bir bölümünün yok edilmesinin teminiyle, sorumluluğu Türklere yüklemek olduğu belirtilmiştir.

Beynelmilel Mezalim Tahkik Heyeti refakatine memur Erkan-ı Harp Kaymakamı Kurmay Yarbey Kadri Bey, Harbiye Nezareti'ne gönderdiği raporunda, Tahkik Heyeti Delegatesi Bunoust'un Yunanlıların vaziyetlerini kurtarmak amacıyla her fırsatta Aydın ve Bergama'da Kuva-i Milliye tarafından Yunanlılara karşı mezalim yapıldığını söylediklerini, özellikle belirttiğini ifade etmektedir.⁷⁶

Yunanistan, bugün de olduğu gibi o günlerde de Avrupa kamuoyuna yerleşmiş olan “Barbar Türkler, Zulmedici Türkler” imajından azami ölçüde faydalanmışlardır. Askerlikten firar etmiş olan Rumlar ve Yunanistan ve adalardan pek çok Yunanlı, kendilerine arazi ve çiftlik verileceği vaadiyle Anadolu'ya gönderilmeye başlanmıştır. Sahipli arazilerinden zorla göç ettirilen Türklerin evlerine ve çiftliklerine bu Rumlar yerleştirilmeye çalışılmıştır.⁷⁷

Anadolu'da Yunanlılar tarafından yapılan mezalimin tamamının tespiti neredeyse imkânsızdır. Türklere o kadar çok mezalim yapılmıştır ki tespit edilen mezalimler hakkında ciltlerce çalışmanın yetmeyeceği aşikardır. Çeşitli makamlar ve kişiler tarafından derlenen raporlarda, anlatılan olayların Yunanlılarca yapılan mezalimlerin ve işkencelerin ancak bir bölümü olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, Yunan işgali altında bulunan bölgelerdeki halkın, mezalim sebebiyle başka yerlere göçe etmiş olmaları, insan, mal ve mülk zararlarının tespitini zorlaştırmıştır. Yunanistan tarafından Anadolu'da yapılan mezalimler, Ege Bölgesi, Marmara Bölgesi ile Orta Anadolu ve İç Ege Bölgesi çevresinde yoğunlaşmıştır. Mezalimler, katliam ve öldürme olayları, gasp, yaralama ve işkence; ırza geçme olarak sayılabilir.

2.2.2.1.Marmara Bölgesindeki Yunan Mezalimi

Marmara Bölgesine 1920 yılının Nisan ayında giren Yunanlılar, birçok işkence, katliam ve gasp olayına karışmışlardır. Her çeşit vahşet ve işkenceden çekinmeyen

⁷⁶ Özcan, 2003: 63.

⁷⁷ Türklerin göç ettirilmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Cengiz Orhonlu, (1973): “Yunan İşgalinin Meydana Getirdiği Göç ve Yunanlıların Yaptıkları Tehcirin Sonuçları Hakkında Bazı Düşünceler”, *Belleten*, Cilt XXXVII, s.148.

Yunanlılar, cami ve mescitleri ahır haline getirmişler, kadınlara tecavüz etmişler, bebekleri süngüden geçirmişler, en hunharca cinayetleri gözlerini kırpmadan işleyebilmişlerdir. İnsanlık dramının yaşandığı Marmara Bölgesindeki Yunan Mezaliminde arşivlerde yer alan olaylardan birkaçı aşağıda anlatılmaktadır:

Bursa'ya 20 km. uzaklıktaki Gemlik İlçesine bağlı Haydariye köyü civarında 11 Mayıs 1920 Çarşamba günü, Yunan mezaliminden kaçan ve İstanbul'a gitmek üzere toplanan bir grup kadın ve çocuk, Yunan makineli tüfekleriyle 5 saat süren bir imha ateşiyle yok edilmişlerdir. Bu katliamlardan ancak ve ancak bir kişi sağ olarak kurtulabilmiştir.⁷⁸

Yine Bursa'da, şimdi Yalova'ya bağlı Çınarcık'da yerli Rumlardan Dimitri, yağ üreticisi Lazar ve Çınarcık'ın ileri gelen Rumları köy halkına bir bildiri sunarak Yunanlıların halkı korumak adına geldiğini, kimsenin hiçbir yere kaçmasına gerek olmadığını ve bütün varlıklarını meydan alanında toplamalarını söylemişlerdir. Fakat Yunanlılar Çınarcık'a girdiğinde durumun böyle olmadığı hemen görülmüştür. Yunanlılar mezalime başvurmuşlardır. Kadri Mısırlıoğlu bu acı günü şöyle dile getirmektedir:

“Burada Yunanlılar erkek evlatlara annelerini peşkeş çekmek istemişler, fakat ölüm pahasına bu işi yapmayan delikanlılar süngülerle öldürülmüşlerdir. Bir taraftan ateşe verilen evler tutuşurken, Yunan askerleri süngü ucuna taktıkları küçük bebekleri kuzu kızartır gibi ateşlere tutmuşlar, genç kızların memelerini keserek kebab etmişlerdir. Yol üzerinde bir ailenin dört ferdi kazığa vurulmuş olduğu halde bulunmuştur. Birçok ceset sürüklenerek iskele meydanında açılan bir çukura doldurulmuş, bir kısmı da köyün giriş yollarının kenarındaki hendeklere atılmıştır.”⁷⁹

Bu yerlerin dışında Marmara Bölgesinin daha birçok yerinden mezalim çığlıkları atılmıştır. İzmit, Adapazarı, Çanakkale'nin çeşitli köylerinde Yunanlılar, katliam ve işkenceler yapmışlardır. Marmara bölgesinde bir acı olay da İzmit'te yaşanmıştır:

⁷⁸ Süleyman Özbek, (2003): *Türkiye'de Yunan Fecayii, İkinci Kitap*, Berikan Yayınevi, Ankara: ss.69-70.

⁷⁹ Mısırlıoğlu, 1976: 117.

Yunanlıların İzmit’i ateşe verdikleri gün, rıhtıma yakın bir sokaktan koşarak gelen üç kişi kendilerini denize atmışlardır. Fakat hemen peşlerinde bulunan üç Yunanlı asker denizdekilere ateş ederek bu kişileri öldürmüştür.

Aynı gün İzmit’te 7400 Türk öldürülmüş olmasına rağmen, bunların ancak 360 kadarının kimlikleri tespit edilebilmiştir. Görülen cesetlerin hiçbirinde kulak, göz, burun ve parmak kalmamış, oyulmuş ve kesilmişti. Manzara çok korkunç ve hazindi. Kolları, bacakları kopartılmış kadın ve kızlar hatta çocuklar ve bebekler karmakarışık durumda birbirlerinin üzerlerine atılmış idiler. Muhtarzade Emin isimindeki şahsı kızını götürmek istemelerine engel olmak istediği için evin önündeki ağaca asarak öldürmüşlerdir.⁸⁰

Yunanlılar, Marmara Bölgesinde birçok yaralama, işkence ve gasp olaylarına da karışmışlardır. Bu olaylar sırasında birçok kişi süngü ve dipçiklerle bayılana kadar dövülmüş, camiler tahrip edilmiş, Kuran-ı Kerimler yırtılıp abdesthanelere atılmış, mezarlar açılmış, türbeler yıkılmış, evler basılıp yağma edilmiştir. Ayrıca okullar da yakılıp yıkılmışlardır.⁸¹

Marmara Bölgesinde bu olaylara ek olarak birçok da ırza tecavüz olayı yaşanmıştır. Bu olaylardan biri Şile’de yaşanmıştır. Bu sırada bölgede inceleme yapmak üzere bulunan Tahkik heyetindekiler, ırza tecavüze maruz kalmış genç kızların durumunu şu şekilde anlatmaktadırlar:

“Tam hamamın önünden geçtiğimiz sırada hamamın kalın ve iri çivili kapısı birden açıldı. İçeriden yüzlerce genç kız, değirmen oluğundan akan sular gibi bir anda dışarı fırladı. Saçları başları darmadağınık, elbiseleri yırtık ve kan içindeydi. Birçoğu elbisesini yırtıp külot yerine örtmüştü. Deliler gibi sağa sola kaçışmaya başladılar. Kadın gözlerinin bu kadar yuvalarından fırladığını, ağızlarının bu kadar çirkin olduğunu ve yüzdeki çizgi ve anlamın böylesine derin ve elemli olduğunu o ana kadar görmemiştim. Korkunç bir ağlama sesi adeta gökleri

⁸⁰ Özcan, 2003: 120.

⁸¹ Süleyman Özbek, (2003): *Türkiye’de Yunan Fecayii, Birinci Kitap*, Berikan Yayınevi, Ankara: ss.93-95.

sarsıyordu. Ayaklarımıza kapananların, yalvaranların hesabı yoktu. Kocalarının, erkeklerinin nerede olduklarını soruyorlardı.”⁸²

2.2.2.2.Ege Bölgesindeki Yunan Mezalimi

Yunanistan, Ege Bölgesini hep kendi toprağı gibi görmüştür. Dolayısıyla, Birinci Dünya Savaşı sonunda yenik çıkan Osmanlı Devleti'nin topraklarının paylaşılması sırasında İzmir ve Ege Bölgesine ayak basmıştır. Yunanlıların İzmir'e çıkması, Orta Anadolu topraklarına kadar ilerlemelerine, binlerce masum Türk halkının ölmesine, maddi ve manevi çöküntü ve kayıplara ve nihayetinde üç yıl sürecek olan zor ve çetin bir Kurtuluş Savaşının çıkmasına neden olmuştur.

İzmir'in işgali ve sonrasında yaşananlar gerçekten çok acıdır. Fakat bu olaylar karşısında Osmanlı Devleti kendisini ve halkını dünya kamuoyuna karşı iyi bir şekilde savunamamıştır. Örneğin Milletlerarası Tahkik Komisyonu'nun Paris Barış Konferansına 7 Ekim 1919'da sunduğu rapor asılsız verilere dayanmaktadır. Bu asılsız veriler karşısında Osmanlı Devleti'nden herhangi bir çıkış gelmemiştir. İngiliz basını bile yapılanlar karşısında tepki verirken, Osmanlı Hükümetinin acizliği gözler önüne serilmiştir.⁸³

Yunan mezalimi sadece İzmir'de olmamış, işgalin içerilere doğru ilerlemesine bağlı olarak diğer yerlere de sıçramıştır. Bu yerlerde Yunan işgalinden cesaret alan Rumlar çeteler halinde Türk halkına saldırmaya başlamışlardır Yunan askerleri, Bergama'nın Cumalı Köyü'nden Emine'yi bacaklarını ayırmak, karnını yarmak ve kafasını ezmek suretiyle hunharca öldürmüşlerdir. Aynı köyden ihtiyar bir kadını da süngü ve kurşunla öldürmüşlerdir. Doğancı Köyü'nden İdris Efendi ile iki kişiyi iki gün hapsettikten sonra el ve ayaklarını kesmek, gözlerini çıkarmak suretiyle öldürmüşlerdir. Yine Bergama'dan İsmail adlı bir şahıs diri diri yakılmış, birçok Türk de öldürülmüştür.⁸⁴

⁸² Mısırlıoğlu, 1979: 147-148.

⁸³ Selahattin Tansel, (1965): *Atatürk ve Kurtuluş Savaşı*, Ajans Türk Matbaacılık, Ankara. s.16.

⁸⁴ Özcan, 2003: 71-72.

Yunanlılar tarafından Menemen ovasında 150 Türk teker teker öldürülmüştür. Manisa’da 3500 kişi ateşte yakılarak, 855 kişi kurşuna dizilmek suretiyle öldürülmüştür. Yunanlılar Salihli’de 72 kişiyi diri diri ateşte yakmışlardır. Dikili’de 10 kişi işkence ile katledilmiştir. Kuyucak’ta ise Kostanlopi adında bir Yunan yüzbaşı, bölüğündeki Guardiyanı adındaki bir çavuş ile yedi kişiyi bir yere toplayarak kendilerinden önemli miktarda para istemişler ve daha sonra bu kişileri dilim dilim keserek öldürmüşlerdir. Bu arada Türklere, Aydın’da da çok büyük bir katliam yapılmıştır. Katliam öncesi Genel Kurmay arşivlerine göre Rum, Ermeni ve Yahudilerin bu katliamdan kurtulabilmelerini sağlamak amacıyla haber verilmiştir. Buna göre katliam sırasında şapka giyecekler, dükkânlarına Rumca tabelalar asacaklar ve hiçbir Türkü evlerinde korumayacaklardır.⁸⁵

Görüldüğü üzere, İzmir’e çıkarma yapan Yunan işgal kuvvetleri, daha karaya ayak bastığı an öldürme ve yaralama eylemlerine başlamışlardır. İzmir’in işgali ile birlikte, Rum din adamları bir yandan Rumları kışkırtmaya ve Türkler aleyhinde tahrik etmeye çalışmışlardır. Aya Fotini Kilisesi’nde Rum cemaatine hitaben papazlar çok yakın bir gelecekte Yunan ordusunun Ege Bölgesini ele geçireceğini gururla açıklıyor, bu sebepten ötürü, ne kadar Türk kanı dökülürse, hepsinin Rumlara helal olduğunu bu uğurda çalışanların büyük sevaba nail olduğunu dile getiriyorlardı.

Bu durum karşısında Kurtuluş Savaşımızda Mustafa Kemal’in silah arkadaşı Ali Fuat Cebesoy, şu cümleleri dile getiriyordu:

“Düşman, bilhassa, Alaşehir’den sonra Ric’at eden medeni bir ordu kılıç artığı olmaktan çıkmış, namusa tecavüz eden, sebepsiz yere her şeyi yakan, yıkan bir vahşi sürü haline gelmiştir”⁸⁶

Ayrıca işgalin ilk gününde Yunanlılarla yerli Rumlar tarafından basılan birçok Türk evinde kızların, kadınların ırzlarına tecavüz edilmiştir. Bunlar arasında utancından intihar edenlere rastlanmıştır.

⁸⁵ Özcan, 2003: 73-94.

⁸⁶ Özcan, 2003: 152.

2.2.2.3.İç Ege ve Orta Anadolu Bölgelerindeki Yunan Mezalimi

İç Ege ve Orta Anadolu Bölgelerinde de acımasız katliamlar ve işkenceler yaşanmıştır. Örneğin; Yunan işgal kuvvetleri, Afyon'un Akviran köyüne girdiklerinde öğlen ezanı okumak üzere minareye çıkmakta olan müezzine Kuvay-ı Milliye'yi davet edeceksin diye silah kullanarak müezzini, daha sonra da 25 kişiyi öldürmüşlerdir. Bir kısım halkı makineli tüfekle taramışlar; süngülerle kadın, çocuk önlerine kim çıkmışsa gelişi güzel, keyif için öldürmüşlerdir. Bu mahalle ve köylerde toplamda 250 kişiyi öldürmüşlerdir.

Kaltaklı'da muhacir olan Bahçecikli Ali'nin kızı 8 yaşındaki X'e 6 Yunan eri tecavüz etmiş ve çocuk bu tecavüzdten bir saat sonra feci bir şekilde ölmüştür.

Yurma Köyünden para yüzünden fakir bir çoban "Bende para ne gezer" dediği için kafasına süngü saplanmış ve çoban iki gün sonra ölmüştür. Yine bu köyde kendine sığınan bir kadını himaye ettiği için Muhacir Halil isimli şahıs önce kolları kesilmek, sonra gözleri oyulmak ve kulakları kesilmek suretiyle öldürülmüştür.

Katliam ve işkencelerin dışında bu bölgelerde Yunanlılar şehirleri de talan etmişlerdir. Örneğin, Yunanlılar Kütahya'ya girdikleri ilk gün ilk işleri şehri baştan aşağı yağma etmek olmuştur. Bu soygunlara yerli Rumlar da katılmıştır. Evlerden en değerli eşyadan en adi bir tütün tabakasına kadar bulduklarını alırlarken Rum kadınları da bağ ve bahçelere dalarak bütün ürünleri yağma etmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YUNANİSTAN DIŞ POLİTİKASI EKSENİNDE GÜNÜMÜZDE GAYRİMÜSLİMLERE UYGULANAN BASKICI VE ASİMİLASYONCU POLİTİKALAR

Avrupa Birliği (AB) üyesi Yunanistan, günümüzde hala azınlıklar konusunda sınır tanımaz uygulamalar içinde bulunmaktadır. Yalnızca Türklere karşı değil, ülkesindeki Arnavut, Makedon azınlıklara yönelik de ciddi baskılar uygulamaktadır. Atina yönetimi, bu konularda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarını dahi dikkate almamakta diretmektedir.⁸⁷

Bu yüzden de Batı Trakya meselesi Yunanistan'ın sadece Batı Trakya'ya özgü bir yaklaşımından kaynaklanmadığı anlaşılmaktadır. Batı Trakya sorunu, Yunanistan'ın genel olarak azınlıklar konusundaki olumsuz politikasının bir ürünüdür.⁸⁸

Yunanistan'ın gayrimüslimler ve Türkler üzerindeki baskıcı ve asimilasyoncu politikalarını analiz etmeden önce Yunanistan'ın etnik yapısı değerlendirilmelidir.

1.Yunanistan'ın Etnik Yapısı

Farklı etnik yapıların bulunduğu Yunanistan, tarihi itibarıyla konumundan dolayı farklı medeniyetlerin ve halkların etkisinde kalmıştır. Bu etkilerin en büyüğü imparatorluk kuran Roma, Bizans ve Osmanlı Devletlerinin etkileridir. Daha sonraları ülkeyi etkileyen, hâkimiyetlerini kuran diğer unsurlar, yerel yapıyı etkilemiştir. Bunlar; Yakın doğu'nun tüccarları; Fransa, Venedik, İtalya'nın yanı sıra bir dönem ülkeye egemen olan, Makedon, Slav, Arnavut, Türk, İtalyan ve İngilizlerdir.⁸⁹

Nüfusun yaklaşık %95'i Greklerden oluşan Yunanistan'da aynı zamanda Türkler, Ulahlar, Gagavuzlar, Pomaklar, Çingeneler, Arnavutlar, Makedonlar, Bulgarlar, Ermeniler, Sırpalar. Hırvatlar, Karamanlılar, Masedler (Rumanian Macedo),

⁸⁷ Onur Öymen, (2007): "Atina Lozan'ı Uygulamıyor", *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:135, Ankara: 9.

⁸⁸ Öymen, 2007: 9.

⁸⁹ Akman, 2006: 187.

Meglenler (Rumanian Megleno) gibi çok çeşitli etnik halk vardır. Resmi yapıda homojen olarak kabul edilen “Helenleştirilmiş” kabul edilen azınlıklardır. Yunan nüfusunun yaklaşık % 4’ü azınlıklardan oluşmaktadır. Yunan hükümeti etnik ya da kültürel değil, yalnızca dini yapıya dayalı azınlıkları kabul etmiştir.⁹⁰

Yunanistan’da bulunan azınlıklar arasında Türkler dikkat çekmektedirler. Daha çok Batı Trakya’da yerleşen Türklerin sayısı yaklaşık 130.000 kişidir.⁹¹ Arnavutluk ve Makedonlar genellikle anavatan sınırlarına yakın mücavir alanlarda yoğunlaşmış şekilde bulunmaktadır. Ulahlar da Türklerden sonra asimilasyona karşı kendini en iyi koruyabilen ve Yunan baskısına dayanan gruplardandır.⁹²

2.Yunanistan’da Dil Grupları

Yunanistan’da asıl unsur Yunanlıların konuştuğu Yunanca’dan başka, 14 ayrı dil konuşulduğu tespit edilmiştir. 1992 araştırmalarına göre toplam 15 dil konuşulmaktadır. Çağdaş Yunanca 3 ayrı biçimden oluşmaktadır. Bunlardan ilki Pelopennosus Lehçesi, Kuzey Lehçeleri, Eski Atina Lehçesi, Girit Lehçesi ve Güneydoğu Lehçelerinden oluşan biçimdir. İkincisi Demotikos, üçüncüsü Katharevusa’dır.⁹³

Yunanistan’da Yunanca dışında konuşulan dillerden bazıları ve konuşan etnik gruplar şunlardır:⁹⁴

1. Arnavutça: Attika, Bokatia, Güney Euboia ve Salamis Adası Atina ve Epir bölgesinin köy ve kırsalında 50.000 ila 150.000 kişi konuşmaktadır. Arnavutça konuşan bu insanlar Hıristiyan’dır.
2. Ermenice: Yunanistan’da 20.000 Ermeni, Ermenice konuşmaktadır ve bunlar Hıristiyan’dır.

⁹⁰ Akman, 2006: 187.

⁹¹ Gürel, 1993: 84.

⁹² İrfan Kaya Ülger, (2004): “Balkan Gelişmeleri ve Türkiye:1990’lı Yıllar”, Türk Dış Politikası, (ed.) İdris Bal, Nobel Yayınevi, Ankara: 234.

⁹³ Akman, 2006: 188.

⁹⁴ Akman, 2006: 189. Ayrıntılı bilgi için bkz: Ethnologue: Languages of the World, (1992): (ed.) Barbara F.Grimes, General Publications Catalog of the Summer Institute of Linguistic.

3. Bulgarca: 30.000 dolayında Pomak tarafından konuşulmaktadır. Bunlar Müslümandırlar.
4. Makedonca: Yunan nüfusunun % 1.8'ini oluşturan 180.180 Makedon azınlık tarafından konuşulur.
5. Pontik: 1920-30'larda Türkiye'nin Kuzey Karadeniz bölgesinden gelen göçmenlerce konuşulur.
6. Balkan Romancası: Bir çingene dilidir. 40.000 Müslüman çingene tarafından konuşulmaktadır.
7. Mased Yunancası: Kuzeybatı Selanik, Kuzey Yunanistan ile Pindus Dağları ve Trikala etrafında 50.000 kişi tarafından konuşulmaktadır.
8. Türkçe: Trakya ve Ege Bölgesinde 128.380 kişilik nüfusa sahip Müslüman Türkler tarafından konuşulmaktadır.

3.Yunanistan'ın Dış Politikasının Ana Hatları

Yunanistan, kurulduğu günden bu yana yayılcı bir dış politika izlemiştir. Bunun altında yatan neden olarak Megali İdea arzusu söylenebilir. Megali İdeayı gerçekleştirmek adına Balkanlar'da güçlü bir devlet olması gerektiğini bilen Yunanistan, bunu sağlayabilmek için Avrupalı güçlü devletleri arkasına almayı bilmiştir. Ayrıca hiçbir şekilde ülkesindeki azınlıklara olanak tanımayan Yunanistan, Türkiye ve Makedonya ile olan ilişkilerine de her zaman dikkatli davranmaktadır. En büyük tehdidi Türkiye'den alan Yunanistan, şimdilik bu tehdidi Avrupa Birliği sayesinde başından savuşturmaktadır. Yunanistan'ın dış politikası üç ayak üzerine yaslandırılabilir. İlki Balkanlarda mutlak lider olmak arzusu, ikincisi Türkiye ile ilişkilerde üstün taraf olma arzusu ve Megali İdeayı gerçekleştirme planları ve sonuncusu da azınlıkları asimile etmek yoluyla kendi içişlerini dış baskılardan korumak.

3.1. Balkanlar'da Mutlak Lider Olmak Arzusu

Sovyetler Birliğinin parçalanmasının ardından, Yugoslavya'nın da parçalanmasının Balkanlar'daki etkisi büyük olmuştur. Zaten politik istikrarsızlığın ve karmaşanın kaynağı olarak tanımlanan Balkanlar yine bekleneceğini vermiştir. 1989'da Sovyetler Birliğinin çöküşüyle başlayan Doğu Bloğunun yıkılma süreci, bölgede etnik bölünmüşlüğü bir şekilde dengeleyen sosyalist sistemlerin çökmesiyle sonuçlanmıştır. Bu çöküş ve etnik problemlerin yeniden ortaya çıkmasıyla, büyük güçlerin bölgeyi bir satranç tahtasına çevirmesi ve nüfuz mücadeleleri yaşanması yeniden gözlemlenmiştir. Almanya bölgede Hırvatistan ve Slovenya üzerinde nüfuz sağlamakla, Rusya; kurulan yeni Yugoslavya ve Yunanistan bağlantılarıyla; ABD ise askeri alanda etkin olma yoluna gitmişlerdir.⁹⁵

Eski Yugoslavya'nın parçalanması sonrasında bölgede, Sırbistan, Karadağ, Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Türkiye'den oluşan yeni bir yapılanma ortaya çıkmıştır. Bu yapıda baskın devletler Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye olarak ortaya çıksa da, Yugoslavya ekonomik ve siyasi açıdan etkin bir güç olamamış sonucunda da dağılmıştır.

Yunanistan, 1990'lara kadar Soğuk Savaş döneminde dahi tehdit olarak kuzeyden çok doğuyu algılayan politikalar uygulamıştır. Soğuk Savaş sonrasında Balkanların karışık durumu sebebiyle bu bölgeye odaklanmış olan Yunanistan'ı, dağılan Doğu Bloğu ülkelerinden yarım milyon kadar kaçak işçinin ülkeye girmesi, gerek ekonomik ve gerekse toplumsal yapı olarak zor duruma sokmuştur.

Soğuk Savaş sonrası yeni yapılanmaya gidilen Balkanlar'da, Yunanistan'dan özellikle AB tarafından eski sosyalist devletlerin serbest piyasa ekonomisine ve demokrasiye geçişlerinde, hem model hem de aktif rol oynaması beklenmiştir. Fakat Yunanistan'ın geliştirdiği tehdit görme politikasıyla, özellikle Makedonya ve Arnavutluk, önemli tehdit olarak algılanıp bu devletlerle çok soğuk ilişkilere gidilmiştir. Bu anlayışla hem kendisinin etkinliğini arttırma, hem de AB'nin bölge için öngördüğü politikaları uygulama konusunda başarı sağlanamamıştır. Avrupa Birliği ülkeleri,

⁹⁵ Akman, 2006: 189.

Türkiye'ye yapılan yardımları engelleyen, Sırbistan ile yakın ilişkiler kuran ve Makedonya'yı istikrarsızlığa sürükleyecek kararlar alan Yunanistan'ın, birliğin Akdeniz Politikasına zararlar verdiğini iddia etmekteydi.⁹⁶

Doğu Bloğunun dağılması aşamasında Türkiye ve Yunanistan dışında, bölgede siyasi değişimler yaşanmıştır. Milliyetçilik dalgaları, yeni sınırlar, yanı başında kurulan Makedonya Cumhuriyeti, Türkiye'nin Balkanlar üzerine ilgisi, Makedonya'yı bağımsızlığından kısa süre sonra tanımış olması ve Sofya, Üsküp, Tiran ile ikili askeri işbirliği anlaşmaları yapması, Arnavutların sınırları dışındaki Arnavutlarla daha ilgili olması ile Yunanistan kendini tehdit altında görmüş ve dış politikasını şekillendirmiştir. Yunanistan bu yeni tehdit algılayışı ile Yugoslavya'nın dağılmasının ardından baş gösteren çatışma ortamında Sırbistan'ı desteklemiş, Makedonya ve Arnavutluk üzerine sert ve katı politikalar uygulamıştır.

Avrupa Birliğiyle bütünleşme çabalarının dış politikada da etkisini göstermesiyle, 1995 yılından sonra Yunanistan'ın Balkanlar üzerine geliştirdiği politika değişmiştir. Bu tarihten itibaren Makedonya ve Arnavutluk üzerine uyguladığı sert ve dışlayıcı politikanın bölgeye istikrar getirmekten çok çatışmaları daha da alevlendireceği, AB'nin bölge politikalarına ters düştüğü, bu politikanın Yunan ekonomisini olumsuz yönde etkileyeceği gerçekleri görülmüştür. Bu durum yerini işbirliği ve dostluğa dayanan yeni anlayışa bırakmıştır. Avrupa Birliği üyesi olmanın avantajlarını oldukça iyi kullanan Konstantin Simitis hükümeti, sorunlarını kendi sorunları olmaktan çıkartmak için yeni stratejiye gitmiş; Avrupa Birliği içine taşıyarak, sorunları Avrupa Birliğinin problemleri olarak göstermiş ve büyük bir baskıdan kurtulmuştur. Bölgede dostluk ve işbirliği ile ihtilaflar giderilmeye çalışılmış, aynı zamanda bu dostluk havasının gereği ilgili ülkeleri dış politikalarında yalnız bırakmayıp, destekleme yoluna gidilmiştir. Bölgede AB'nin temsilcisi rolüyle, AB'ye girmek isteyen bölge ülkelerine destek ve yardımcı olarak ilgili ülkelerle sorunlarını çözüp, bölgede etkinlik kazanma yoluna gitmiştir. Tabi ki bu yardım ilgi ve dostluk ilişkilerinin karşılığında, ilgili ülkeler üzerinde bir nüfuz oluşturma, ekonomik alanda ilişkileri geliştirip her alanda karlı çıkma amacındadırlar.⁹⁷

⁹⁶ Melek Fırat, (2002): "Soğuk Savaş Sonrası Yunan Dış Politikasının Yeniden Biçimleniş Süreci", Türkiye'nin Komşuları, (der.Mustafa Türkeş, İlhan Uzgel), İmge Kitabevi, Ankara. s.48.

⁹⁷ Akman, 2006: 191-192.

Yunanistan, bir yandan Balkanlar'da etkisini arttırmak ve devam ettirmek, diğer yandan da bölgedeki istikrarsızlıklardan kaynaklanacak çatışmaların etkilerinden korunmak amacıyla, Balkanlarda çıkarı olan İtalya ve Avusturya gibi AB üyesi ülkelerle ortak ve uyumlu politikalar oluşturmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda da Balkan ülkeleriyle hemen her alanda ilişkilerini kuvvetlendirme çabasıdadır.

3.2. Türkiye İle İlişkilerde Üstün Taraf Olma Arzusu ve Megali İdea'yı Gerçekleştirme Planları

Yunanistan'ın bu politikalarının gerisinde ise hala Megali İdea rüyası yatmakta olduğu anlaşılabilir. Megali İdea'nın devamı olarak Yunanistan, Ege Denizi'ndeki kıta sahanlığının % 97'si üzerinde hak iddia etmekte ve bugün dahi karasularını 12 mile çıkarmak iddiası ile Ege Denizi'ni bir Yunan gölü haline getirmek istemektedir. Yunanistan ayrıca FIR Hattını Ege Hava Sahası üzerinde hükümlerlik iddiasına çevirmek istemektedir. Yunanistan, bugüne kadar daima Türkiye ile yarattığı ihtilafları genişletmek ve milletlerarası kuruluşlara mal etmeye çalışmıştır. Milletlerarası anlaşmaları yok sayarak Ege Adalarının silahlandırmasını Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) kabul ettirmek ve mümkünse Teşkilât'ın desteğini sağlamak yolunda her türlü tertip ve emrivakilere başvurmaktadır. APEX-S3 NATO Tatbikatı'na Limni Adası'nı ithal etmeye ve bu suretle Ada'nın silahlandırılmasını NATO'ya tescil ettirmeye çalışmışsa da, Türk Hükümeti'nin müdahalesi ile bu teşebbüsü sonuçsuz kalmıştır. Bunun üzerine Yunanistan NATO'yu zorlamak ve Türkiye üzerinde baskı yapmaya sevk edebilmek amacıyla NATO manevralarından çekilmiştir. 1984 yılında Yunanistan yeni bir tertibe başvurmuş ve savaş halinde ortak savunmaya ayrılacak kuvvetler arasında Limni Adası'na yerleştirdiği kara ve hava kuvvetlerini de göstermiştir. Aynı tertip 1985 yılında da tekrar edilmiştir. Türk Hükümeti'nin milletlerarası anlaşmalardan doğma itirazı üzerine Yunan teşebbüsü amacını varamamıştır.

Yunanistan, tam üyesi bulunduğu Avrupa Birliği'ni de, bütün kuruluşları ile Türkiye'ye karşı kullanmaktadır. Komisyon ve Konsey içinde veto hakkıyla ilişkilerimizi etkilemekte, dondurmakta, Avrupa Parlamentosu'nda Türkiye aleyhinde rapor ve karar tasarıları hazırlatmaktadır. Avrupa Parlamentosu'nda "Fok'ların

Korunması” konusu dahi görüşülürken, Yunan Parlamenterler Türkiye aleyhtarlığı yapmaktadırlar.

Burada da Yunanistan’ın amacı, her zaman olduğu gibi uluslararası kuruluşları Türkiye’ye karşı kendi yanına çekmek ve kullanmaktır.

Avrupa Konseyi’nde de Yunanistan aynı yollara başvurmuş ve Türk parlamenterlerinin bulunmadığı bir dönemde teşkilâtı Türkiye’ye karşı bir propaganda aracı haline getirmek istemiştir.

Yunanistan bütün dünyada Türkiye’ye karşı yoğun bir propaganda kampanyası yürütmekte, Türkiye’nin dış görüntüsünü yıpratmaktadır. Türkiye’nin Batı’dan uzaklaştırılması, kopması hedefi üzerinde çalışılmaktadır. Bu suretle Yunanistan, tarihte daima yaptığı gibi, Batılı güçleri arkasına alarak, yalnız bırakılmış bir Türkiye’ye karşı mücadele vermek ve genişleme politikasını uygulamak istemektedir. Bu politika “Megali İdea” gereğidir. 150 yıldan beri değişmemiştir. Sadakat, inat, ısrar ve metotla takip edilmektedir. Yunanistan bu politikada milli birlik içindedir. Bunu bir milli hedef, devlet politikası haline getirmiştir. Bugünkü infiali, genişleme politikalarına nihayet Kıbrıs’ta, 1974’te Türkiye tarafından set çekilmiş olmasındandır. Kıbrıs’ta da Yunanistan büyümüş ve tam olmasa da kısmi Enosis’i gerçekleştirmiştir. Bu gerçeği de ihmal etmemek gerekir.

Neticede, Yunanistan’ın ikili ve çok taraflı anlaşmaları tek yanlı tasarruflarla ihlâl ederek oldubittiler yaratmak suretiyle Ege deniz ve hava sahalarında egemenlik kurma eylemleri, aynı politikayı yürütmek istediğinin açık belgelerini oluşturmaktadır. Türkiye’nin tüm iyi niyetine rağmen Yunanistan ayrıca, Birleşmiş Milletler’de (BM), NATO içinde çeşitli uluslararası organizasyonlarda düşmanca tutum ve girişimlerini açıkça sürdürmekte bir sakınca görmemektedir. Şu anda, Uluslararası Deniz Hukuku kurallarında meydana gelen gelişmeler, Ege Denizi’nde petrol bulunması, politik, ekonomik, stratejik ve askeri nedenler gibi etkenlerle ikili sorunlar, daha da geniş boyutlara ulaşmış bulunmaktadır.

Kısaca özetlemek gerekirse Yunanistan, Türklere yönelik sürdürülen düşmanlık politikasını ekonomik açıdan karlı bir stratejiye dönüştürmüştür. Diğer taraftan Türkiye

kendisi için çok büyük fırsatlar içermeyen bir bölge için çok fazla kaynak ve zaman harcamıştır. Kısıtlı kaynaklara ve Yunanistan'dan çok daha önemli sorunlar ve fırsatlarla karşı karşıya olan Türkiye, Yunanistan'a gereğinden fazla kaynak ayırmak zorunda kalmış ve bundan her hangi bir ekonomik çıkarı ya da faydası olmamıştır.

3.3.Azınlıkları Asimile Etmek Yoluyla Kendi İçişlerini Dış Baskılardan Korumak

3.3.1.Yunanistan'da Bulunan Azınlıklar

Nüfusun yaklaşık %95'i Greklerden oluşan Yunanistan'da aynı zamanda Türkler, Ulahlar, Gagavuzlar, Pomaklar, Çingeneler, Arnavutlar, Makedonlar, Bulgarlar, Ermeniler, Sırlar. Hırvatlar, Karamanlılar, Masedler (Rumanian Macedo), Meglenler (Rumanian Megleno) gibi çok çeşitli etnik halk vardır. Fakat en çok Türk azınlık vardır. Bunların dışında Çamlar, Arnavutlar, Ulahlar önemli azınlık gruplar olarak sayılabilir.

3.3.2.Yunanistan'ın Gayrimüslimler Üzerindeki Baskıcı ve Asimilasyoncu Politikaları

3.3.2.1.Çamlar

İkinci Dünya Savaşı hiç şüphesiz bütün Balkanları olduğu kadar Yunanistan'ı da sarsmıştır; önce İtalyan, sonra Alman ve Bulgar işgallerine uğrayan Yunanistan aynı zamanda, büyük bir iç savaş yaşamıştır. İç Savaş'ta anti-komünist cepheyi oluşturan ve önce cumhuriyetçi sonra kralcı çizgide seyreden EDES ve başındaki General Napolyon Zervas, bir taraftan komünist EAM-ELAS kuvvetlerine karşı savaşırken, bir taraftan da Yunanlı olmayan unsurlara Makedon ve Arnavutlar'a karşı temizlik hareketleri yürütmekteydi.⁹⁸ Bu saldırıların bir bölümü Epir bölgesine yönelmiş ve Çamerya'da yaşayan Arnavutlar hedef alınmıştı. 1944 Haziran ayında Çamerya'da geniş çaplı bir katliam ve etnik temizlik gerçekleştirilmiştir; bu aynı zamanda, Yunanistan tarihinde

⁹⁸ Yunan İç Savaşı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Dominique Eudes, (1995): Yunan İç Savaşı 1943-1949, çev: Yavuz Alogan, İstanbul. Yine bu dönemin Yunanistan'daki diğer olaylarını da içeren bir çalışma için bkz.: Hatipoğlu, 1997: 227-229, 255-262.

ilki 1821 İsyanı'nda, sonrakiler Balkan Savaşları ile Anadolu'yu işgal ettikleri 1919-1922 yılları arasında da yaşanan ve Yunanlıların giriştiği çeşitli soykırım hareketlerinden biri olarak anılacaktır.⁹⁹

İkinci Dünya Savaşı patlak verdikten sonra, İtalyan işgalinden önce Yunanistan'da genel seferberlik ilan edildiğinde Yunan vatandaşı olan Çameryalı Arnavutlar da hükümete başvurarak ortak düşmana karşı savaşmak üzere silâh altına alınmak veya silahlandırılmak istemişlerdir. Atina bunun üzerine Çameryalıları da seferberlik kapsamına almış, ancak silah vermek yerine, Arnavutlar kazma kürekle inşaat işçiliğinde çalıştırılmıştır. Bu hareketler Arnavutlar'ın açıkça dışlanmasına, işin başlangıcında yaptıkları jestin kötüye kullanıldığı kanaatinin uyanmasına ve ayrıca, hükümete duyulan güvenin tamamen sarsılmasına yol açmıştır. İtalyan işgali sırasında ise, kısa süre önce yaptığı hatayı bilen Yunan yönetimi, Arnavutlar'ın tepkisinden çekinerek, 14 yaş ve üzerindeki bütün erkekleri kitleler halinde toplama kamplarına sürmüştür, bunları Midilli, Sakız Adaları ile Korint'teki kamplarda toplamıştır. Sürgün sırasında savaş esiri gibi kendilerine çok kötü davranılan Arnavutlar böylece hem evlerinden koparılmış hem de cepheden uzaklaştırılmışlardır.¹⁰⁰

Çamerya'da savunmasız kadınlar, yaşlılar ve çocuklar kalmıştı ki, bunlar cinayetlere, soygun ve tecavüzlere uğramışlardır. Böylece Çamerya bölgesindeki Müslüman Arnavut halka karşı soykırım hareketi 27 Haziran 1944'de başlamıştır.

İnsanların çeşitli uzuvlarının kesilip parçalandığı, hamile kadınların, bebeklerin katledildiği bir vahşet söz konusuydu. Göz çıkarma, burun, kulak kesme ve benzeri vahşet sonucunda ilk 24 saat içinde sadece Paramiti'de 600'den fazla insan katledilmiştir. 27 Haziran 1944 ile Mart 1945 arasında Filat'ta 1286 kişi, Gümenice (Gumenika) ve çevresinde 192 kişi, Margellic ve Parga'da ise 626 kişi öldürülmüş, meçhul kayıplar ve başka olaylarda ise yüzlerce insan daha yok olmuştur.¹⁰¹

Savaş sonrasında yeni Arnavut yönetimi Çamerya Sorunu'nu uluslararası arenaya getirmek üzere Paris Barış Konferansı'nın gündemine taşımıştır. Burada

⁹⁹ <http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

¹⁰⁰ <http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

¹⁰¹ <http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

Müttefik Devletler Dışişleri Bakanları Konferansı'nda da Çameryalılar'ın yeniden vatanlarına dönmek istedikleri ve mülklerinin iadesi dile getirilmiştir. Müttefik hükümetlerinden Birleşmiş Milletler'e kadar çeşitli forumlara birer bildiri ve talep yazısıyla başvuran Çameryalılar'a kimse yardımcı olmamış, cevap dahi vermemiştir.¹⁰² 1945 Eylül'ünde Avlonya'da Vlora-Arnavutluk toplanan İkinci Çamerya Kongresi'ne katılan İngiliz, Rus ve Yugoslav temsilcileri de, bu halkın sefaletini görmelerine rağmen, bir cevap veya destek vermemişlerdir. Binlerce aç ve evsiz Çameryalı Arnavut'a ancak 1.2 Milyon Dolarlık bir yardımda bulunulmuştur. 1947 ile 1990 arasında ise, gayrı-milli ve komünist Enver Hoca rejimi bu konuda tamamen suskunluk içine girmiştir.¹⁰³

1945 olaylarından hemen sonra Yunanlı yöneticiler, bölgedeki demografik yapıyı alt üst etmek üzere buraya Yunanlı, Ulah ve Roman (Çingene) nüfus yerleştirme yoluna gitmiş; Ortodoks mezhebinden olup orada kalabilen Arnavutlar'a ise herhangi bir hak tanımamıştır. Ortodoks kimliğinin dışında Arnavut etnik kimliğini inkâr eden Atina'nın bu politikası sonucunda Çamerya Arnavutları kendi topraklarında kendi dillerini konuşamaz olmuşlar, yasaklarla sınırlandırılmışlardır. Asimile olmaları için de bütün tedbirleri alan Yunanistan, ayrıca sınır dışı edilen Çameryalı Arnavutlar'ın mallarını ve mülklerini yeni sakinlere, hem de hiçbir yasal-hukukî dayanak olmaksızın dağıtmıştır. Şimdilerde ise, Yunan hükümeti Çamerya Arnavutlarına ülkeye giriş izni vermemekte, dışlama ve ayrımcılık uygulamaktadır. Yunan yönetimi bölgedeki bütün yer adlarını Yunanca'ya dönüştürmüştür.¹⁰⁴ Dönemin Yunan Başbakanı Konstantin Mitsotakis 1992 Mayıs'ında Arnavutluk'u ziyaret ettiğinde, Tiran'da yaptığı bir konuşmada, Çamerya Arnavutlarının İtalyan ve Alman işgalcilerle işbirliği yaptıklarını, buna göre Savaş Suçlusu olduklarını ve Yunan yasalarına göre cezalandırıldıklarını, dolayısıyla Yunanistan'a dönmelerine izin verilmeyeceğini söylemiştir. Çamerya Arnavutları işbirliği yapmadıkları gibi, işgalcilerin kurbanı olmuşlardır. Ayrıca, işbirlikçilik Nazi işgali altına giren birçok ülkede görülmüştür ve söz gelişi başta Yunan Generali Rallis olmak üzere 30.000 Yunanlı, işbirlikçi olmalarına rağmen, çıkartılan bir Genel Af ile bağışlanmışlardır. Öte yandan Çamerya Arnavutlarından büyük bir kesim EAM-EDAS ile birlikte işgalcilere

¹⁰² Miranda Vickers, (2007): The Cham Issue: Where to Now?, Conflict Studies Research Center, Swindon: pp.9-11.

¹⁰³ <http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

¹⁰⁴ <http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

karşı direnen ilk topluluk olmuştur. Hâlbuki Alman belgeleri asıl Çamerya Arnavutlarını katleden Napolyon Zervas'ın Gestapo ile işbirliği yaptığını kanıtlamaktadır.¹⁰⁵ Çamerya Sorunu, 1995 Ocak ayında La Haye'de Temsil Edilmeyen Milletler ve Halklar Örgütü'nün Dördüncü Genel Kurulu'nda da gündeme getirilmiş ve 20-26 Ocak tarihleri arasında toplanan Genel Kurul'un Beşinci oturumunda 12 numaralı kararı olarak (Karar no: 1995/12) şu noktalar vurgulanmıştır:

1- Çam (Çamerya) halkının yeniden yurtlarına dönmesi ve vatandaşlık haklarının geri verilmesi;

2- Çam halkının mülklerinin geri verilme hakkının tanınması ve

3- Uluslararası belgelerden doğan uluslararası hakların tanınması, bunun için de Yunan hükümetinin Çamerya Sorunu'nun tarihi gerçeklerini kabul etmesi ve hak ve çözümler için ciddi adımlar atması.¹⁰⁶

Kendi topraklarında yaşayan diğer etnik azınlıklara uyguladığı ayrımcı, dışlayıcı ve asimilasyoncu politikaları sürdüren Atina yönetiminin, Arnavutluk'un güneyine "Kuzey Epir" söylemiyle göz koyduğu uzun yıllardan beri bilinmektedir. 1986'lı yıllarda, Atina'da özellikle kiliselerin avlularındaki bazı ilan tahtalarında "Kuzey Epir'i Unutma!" ve benzeri sloganları içeren çıkartmalar hala konuşulmaktadır.¹⁰⁷

Görüldüğü üzere, bir tarafta Çamerya Soykırımı, gasp edilmiş mal-mülk ve vatandaşlık haklarından yoksun bırakılmış Arnavut azınlığı, diğer tarafta küçük bir etnik Yunan grubuna sağlanan sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi imkânlar tek taraflı dengesizliğin tipik örneğini oluşturmaktadır. Üstelik bunlar bir AB üyesinin topraklarında, yani AB sınırları içinde yaşanmaktadır.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Hürriyetçi Türk-Alman Dostluk Cemiyeti'nin Basın Bildirisi: 2000'e İki Kala AB Ülkelerinde İnsan Hakları Durumu (Ankara, Haziran 1998) s. 3.

¹⁰⁶ Chameria Solution - UNPO (Unpresented Nations and People's Organization) UNPOGA 4/1995/12: <http://www.albanian.com/main/other/cameria/resolution.html> (08.08.1999).

¹⁰⁷ <http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

¹⁰⁸ Vickers, 2007: 9-11.

İşte bütün bu haksızlığa dayalı denklemler ve Atina'nın Çamerya konusundaki ısrarlı ve inkâr edici tutumu, son dönemde Yunanistan sınırları içindeki Çamerya'ya yönelik bazı eylem ihtimallerini gündeme getirmektedir; sadece Arnavutluk'ta 150.000 üyesi bulunan çeşitli Çamerya örgütlerinin daha atılgan düşünen kesimleri tarafından oluşturulduğu varsayılan "Çamerya Kurtuluş Ordusu" gibi bazı yeraltı kuruluşlarının varlığı, bizzat Yunanlılar tarafından endişeyle dile getirilmektedir.¹⁰⁹

3.3.2.2.Makedonlar

Makedonlar, Yunanistan içinde ciddi bir nüfusa sahip azınlıktır. Makedon azınlık Yunanistan'ın baskıcı ve asimilasyoncu politikalarından etkilenmektedir.

3.3.2.2.1.Azınlık Olarak Makedon Halkı'nın Yunanistan'daki Konumu

Makedonların kendi Cumhuriyetleri dışında yoğunlukla yaşadığı Yunanistan'da Makedonlar azınlık olarak tanınmamakta, dahası, bu ülke dünyada Makedon ulusu diye bir ulusun varlığı da kabul edilmemektedir. Yunanistan'a göre, kendilerine Makedon diyenler "Slavca konuşan Grekler"dir. Yunanlılar, Makedonya'nın tarih, coğrafya ve nüfus bakımından toprağı olduğunu öne sürüyor ve Yunanistan'a bağlanması için çalışmış ve çalışmaktadır.¹¹⁰

Yunanistan'a göre Yunanistan'da hiçbir ulusal azınlık yoktur, dolayısıyla en azından bu nedenle Makedon azınlık da yoktur.

Yunanistan'ın resmi politikalarını eleştiren kimi Yunan insan hakları ya da sivil toplum örgütleri bile "Makedonya" adını hiçbir uluslararası toplantıda ağızlarına almayacak ve bağlı oldukları sivil uluslararası kuruluşlardan çekilecek kadar Yunanistan'ın milliyetçi sesinin parçası olmuşlardır.¹¹¹

¹⁰⁹ <http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

¹¹⁰ Yusuf Hamzaoğlu, (2000): *Balkan Türklüğü Araştırmalar, İncelemeler, (Makedonya, Sırbistan, Hırvatistan)* T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: s.255.

¹¹¹ Şule Kut (2006): *Balkanlarda Kimlik ve Egemenlik*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, ss.16-19.

Yunanistan, bugün, çoğu Kuzey Yunanistan'da merkezi Selanik olan *Makedhonia* bölgesinde yaşayan 200 bini aşkın Makedon'un varlığını inkâr etmektedir. Yunanistan'a göre Makedon diye bir halk ve Makedonca diye bir dil yoktur. Dolayısıyla komşusunun adı da Makedonya Cumhuriyeti olamaz. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti (YSFC) içindeki Makedonya da, Makedon ulusu da Tito'nun eseridir.

Yunanistan'ın genelde etnik azınlık tanımamasının dışında, Yunanistan'daki Makedonların -ya da Yunanistan'ın adlandırmasıyla "Slavafon Grek"lerin- Yunan İç Savaşı'nda komünistler olarak ve ASNOM önderliğinde Yunan milliyetçilerine karşı bağımsız Makedonya için savaşmış olmaları bu inkârda önemli rol oynamaktadır. Yunanistan'a göre, Makedonya Cumhuriyeti, Makedonların cumhuriyeti olarak ortaya çıktığına göre, bugün de kaçınılmaz olarak Yunan topraklarını hedeflemektedir.

Bağımsız insan hakları örgütlerinin raporlarına göre, Yunanistan'daki Makedonlar yoğun siyasal ve kültürel baskı altındadır. Azınlık ve insan haklarını korumaya yönelik olarak Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanmış çeşitli çok taraflı anlaşmalara imza koymuş bulunan Yunanistan, daha 1920'de, Yunan Sevres'i olarak bilinen bir başka anlaşmayla da "bütün Yunanistan toprakları üzerindeki bütün azınlıkların haklarını tek taraflı olarak korumayı taahhüt etmiştir. 10 Ağustos 1920 günü Yunanistan ile İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya arasında imzalanan bu "genel" anlaşma ile Yunanistan, ülkesi toprakları üzerinde Yunan olmayan tüm azınlıklara din farkı gözetilmeksizin ayırimsız koruma vaat etmiştir. Yunanistan'ın etnik temelli bir azınlık tanımını reddetmesi keyfi bir tutumdur. Çünkü dinsel farklılıkları göz önüne almayan Yunan Sevres'inde azınlıktan kastedilen herhalde etnik azınlıktan başka bir şey değildir.

3.3.2.2.2.Yunanistan'ın Makedon Azınlığa Karşı Uyguladığı Baskıcı Politikalar

Yunanistan'da yaşayan Makedon azınlığı, haklarını elde edebilmek amacıyla çok çeşitli konularda mücadele etmek durumunda kalmışlardır. Azınlık üyeleri kültür, eğitim, politik hayat, vatandaşlık ve etnik kimliklerinin temsil edilmesi gibi oldukça önemli konularda zorluk yaşamışlardır.

Yunanlı liderler uzun yıllar boyunca azınlık üyelerinin kendi millî ve dinî bayramlarını kutlamalarına; gelecek nesillere dinlerini, gelenek ve göreneklerini öğretebilecekleri kuruluşları kurmalarına engel olmuşlardır.

Bir azınlığı asimile edebilmenin en iyi yolunun, o azınlığın anadilini kullanmasına izin vermemekten geçtiğinin bilincinde olan Yunanlı politikacılar, Makedon halkının hiçbir bölücü, ayrılıkçı emeli bulunmamasına karşın ülkelerinde yaşayan Makedon azınlığa kendi dillerinde eğitim görme imkanı tanımamakla kalmamış, kültürel faaliyetlerde bulunmalarını engellemiş ve kültürlerini yaşatmayı amaçlayan çeşitli kuruluşların açılmasına izin vermemiştir. 1912-1913 yıllarında itibaren Ege Makedonyası'ndaki Slav - Makedon varlığını sürekli olarak inkar eden Yunan hükümetlerinin Makedon azınlığa karşı sistemli bir biçimde uygulamış oldukları bu politikalar sonucunda başarı elde etmiş olduklarını söylemek mümkündür.

Yunanlılar tarafından Makedon azınlığa karşı uygulanan baskılar, bu baskıların Makedonlar üzerinde yaratmış olduğu etkiler ve Makedonların kendi milli kimliklerini kaybetmemek adına vermiş oldukları mücadeleleri şu başlıklar altında inceleyebilmemiz mümkündür.

3.3.2.2.2.1.Eğitim ve Kültür Konularında Yaşanan Sorunlar

Kendi anadillerinde eğitim gören kişilerin daha kolay öğrenebildikleri ve ait olduğu sosyal topluma daha kolay adapte olmasını sağlamaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi Yunan hükümetleri bu yüzden Makedon azınlığa kendi dillerinde eğitim görme hakkını vermemişlerdir. Ancak, Yunanistan imzalamış olduğu 1919 Neuilly Barış Anlaşması çerçevesinde ve Milletler Cemiyeti'nin (MC) gözetimi altında Kuzey Yunanistan'daki (Ege Makedonyası) Slav-Makedon çocukları için 1925 yılında bir alfabe kitabı hazırlayıp yayımlanmıştır. Neuilly Anlaşması'nın 9. maddesinde yer alan "Yunanca bilmeyen çocuklar ilkokul seviyesinde kendi anadillerinde eğitim görme hakkına sahiptirler" hükmü gereğince bastırılan ve ABECEDAR olarak bilinen bu alfabe kitabı kısa bir süre sonra yasaklanmış ve toplatılıp imha edilmiştir. ABECEDAR'ın Yunan hükümeti tarafından basılmasını, bu devletin Milletler Cemiyeti'nce 4 Eylül 1925'te Selanik'te kurulan Milli Azınlıklar Yüksek Komiserliği Bürosu'na karşı yapmış olduğu göstermelik bir jest olarak değerlendirmek mümkündür.

3.3.2.2.2.2.Politik Hakların Kısıtlanması

Makedon azınlığın karşılaştığı en önemli baskılardan biri de, kendilerine karşı uygulanan politik baskılardır. Makedonların kendilerini temsil etmesi amacıyla başlatmış oldukları yasal parti kurma çabaları Yunanlılar tarafından engellenmiştir. Bir grup Makedon, 12 Haziran 1994 tarihinde yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerine Gökkuşluğu Partisi'nin temsilcisi olarak katılma talebini 21 Mayıs günü resmen belirtmişlerdir. Ancak bu dönemde oldukça yoğun bir karalama kampanyası ile karşı karşıya kalmışlar, "hain" ve "Gligorov'un beşinci kolu" olarak itham edilmişlerdir.

Yunanlıların uygulamış oldukları baskılar sadece bunlarla sınırlanmamıştır. Gökkuşluğu Partisine ait olan ofisler yağmalanmış, parti liderleri kamu içerisinde kendi dillerini kullandıkları gerekçesi ile mahkemeye çıkartılmışlardır.

3.3.2.2.2.3.Vatandaşlıkla İlgili Sorunlar

Yunan hükümeti, Yunan Vatandaşlığının 19. maddesi olarak bilinen kanunu kullanarak, binlerce azınlık üyesini, Yunan vatandaşlığından çıkarmıştır. Yunan Anayasası, Yunan etnik kökenli olmayan herhangi bir Yunanistan vatandaşının, ülkeyi geri dönmek üzere terk etmesi durumunda, otoriteler tarafından vatandaşlığın düşürülmesini mümkün kılmıştır.

Bu madde 1998 yılında parlamento kararıyla yürürlükten kaldırıldıysa da, bu zamana kadar geçen süre içerisinde Yunan hükümetleri, azınlık gruplarına mensup olan vatandaşların yurt dışına yaptıkları geziler sırasında yurttaşlıklarının iptal edilmesine imkân tanımış ve binlerce Makedon'un vatandaşlığını kaybetmesine neden olmuştur. Ellerinden vatandaşlıkları alınan Makedonlar, sahip oldukları haklara tekrar kavuşamamış, ülkeye girişleri yasaklandığı için mallarını ve işlerini kaybetmişlerdir.

3.3.2.2.2.4.Etnik Kimliğin Reddedilmesi

Slav kökenli Yunan vatandaşları olarak Makedon azınlığın, etnik kökenlerinin "Makedon" olduğunu kamusal alanlarda açığa vurmaları yasaklanmıştır. Makedonlara

karşı uygulanan bu baskıcı politikalar Metaksas döneminden beri süregelmiştir. Yunanistan, kendi sınırları içinde Slav-Makedon etnik kökenine sahip olan bir grubun yaşadığını reddetmekte, dolayısıyla böyle bir problemin varlığını kabul etmemektedir. Yunan Devletinin bu doktrin çerçevesinde uygulamaya koyduğu uzun vadeli politikalar ile Makedon toplumunun asimile edilmesi koşuluyla Yunanlaştırılması amaçlanmıştır. Yunanistan'ın, uygulamış olduğu bu politikaya en iyi örnek olarak, 1926 Kasım ayında çıkardığı 352 sayılı bir yasayla, Ege Makedonyası'ndaki bütün yer adlarını, bütün Makedon ailelerin adlarını (kişilerin adı ve soyadı) "Helenleştirmek" üzere geniş çaplı bir kampanya başlatmasını göstermek mümkündür. Bunun yanı sıra kiliseler, anıtlar, arkeolojik eserler ve mezarlıklardan bütün izler silinmiş, yok edilmiş; Slav - Makedonca yazılı dinî veya edebî bütün eserlere el konularak yakılmıştır.

Yunanistan'da kendini Makedon olarak tanımlayan birçok kişi yargılanmış ve hapisaneye gönderilmiştir. Bu durumu açıklayan en iyi örnek ise Christos Sideropoulos ve Tasos Boulis'in "Ena" isimli derginin Mart 1992 tarihli sayısında yer alan röportajlarında kendilerini Makedon olarak hissettiklerini açıklamalarından sonra yaşanan olaylardır. Christos Sideropoulos ve Tasos Boulis, halk arasında ayrımcılık yarattıkları gerekçesiyle 1993 yılında yargılanıp suçlu bulunmuşlardır.

Yunan hükümetleri, Makedon azınlığın isimlerini değiştirmeleri yönünde de baskı uygulamış, yeni doğan bebeklere ise sadece Ortodoks Kilisesi'nin tanıdığı Yunanca isimlerin konulmasına izin vermiştir. Yunan dilinin kullanılmasını yaygın hale getirmek için kuzey Yunanistan'da okullarda Yunanca dışında bir dil kullanılmasına izin verilmemiştir.

3.3.2.3. ULAHLAR

Balkan Yarımadasının yerli unsurları arasında yer alan ve bölgenin en eski topluluklarından sayılan Ulahlar da Yunanistan'da yaşayan ve Yunan olmayan azınlıklardan biridir. Ulahlar, Makedo-Rumence konuşan, Latin kökenli, Balkanlara çok eski zamanlarda yerleşmiş ve günümüzde çeşitli ülkelere dağılmış olarak sayıları 2.500.000'i bulan bir topluluktur.

Yunanistan'daki etnik Ulah azınlığı daha çok dağlık ve yayla bölgelerinde yasayan, büyük sürü çobanlığı, çiftçilik ve ticaretle uğraşan bir topluluktur. Ulahlar Yunanistan'da Pindus dağları ve çevresi, Teselya, Ege Makedonyası'nın batı ve kuzey kısımları, Vermion dağı ve çevresi ile Selanik'in kuzeyindeki Meglen bölgesinde yaşamaktadır.¹¹²

İki savaş arası dönemde, özellikle de Metaksas diktatörlüğü sırasında, Yunanistan'da uygulanan devlet terörü sonucunda, Makedonlara olduğu gibi Ulahlara da zorunlu Yunanca öğrenmeleri için baskı yapılmış, Ulah okullarına gidenlerle Yunan okullarına gidenler arasında ayrımcılık yapılmıştır.

Kendilerini Yunanlılardan farklı ve ayrı gören Ulahların bir bölümü, Yunan Devleti'nin uyguladığı asimilasyon politikasına bir ölçüde boyun eğdiler, hatta asimile oldular, ancak daha keskin tavır koyanlar Yunanistan'ı terk ederek, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avustralya gibi deniz aşırı ülkelere göç ettiler ve bir Ulah diasporası oluşturdular.

Ancak her sorunun çözümünü bulan Yunan propagandası kendi güdümünde kurdurduğu Ulah derneklerine etkinlikler düzenleterek, Ulahların kültürel varlıklarını sürdürdüğü imajı yaratmaya çalışmakla birlikte, etkinliklerin Yunanca gerçekleştiriliyor olması ne kadar göstermelik senaryoların icra edildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kurdurduğu sözde derneklerin etkinliklerine göz yuman Yunan yetkililer, aynı hoşgörüyü 1995 yılında EBLUL (European Bureau for Lesser-Used Languages) tarafından hazırlanmış olan ve "Avrupa'da az konuşulan dilleri" gösteren bir haritayı dağıtmaya çalışan Sotiris Bletsas adlı Ulah azınlık liderine göstermemiştir. Bletsas bu eylemi nedeniyle polis tarafından tartaklanmış, 15 ay hapis ve 500.000 Drahmi para cezasına çarptırılmıştır. Konuyla yakından ilgilenen Greek Helsinki Monitör'ün sözcüsü P. Dimitras da Yeni Demokrat Partisi (YDP) milletvekili tarafından bir televizyon programında fiziki saldırıya uğramıştır. Bir batili diplomat ise Avrupa Birliği'nce desteklenen EBLUL' un hazırladığı haritayı dağıtmak istediği için tutuklanan Bletsas

¹¹² <https://www.abttf.org/html/index.php?link=detay&id=25&arsiv=1&typ=1> (21.03.2007).

olayından sonra, “bakalım, Avrupa Birliği’ni ne zaman tutuklayacaklar” demek ihtiyacını duymuştur.

Avrupa Birliği’nin çeşitli platformlarının gündemini işgal edebilen böyle önemli bir sorun, Yunanistan’ın Avrupa Birliği’nin kuruluş, isleyiş ve yasama ilkelerine ne kadar aykırı düştüğünü göstermektedir. Ancak Yunanistan inkâr etmekte ne kadar dirense de, geçmişi 2000 yıl öncesine giden, Balkanlar’ın olduğu kadar, Yunanistan’ın da en eski topluluklarından olan Ulahların hak arama ve kültürlerini yaşatma mücadelesi devam edecek gibi gözükmektedir.

3.3.2.4.YAHUDİLER

Bugün Yunanistan’ın çeşitli bölgelerinde yaşayan Yahudi azınlığın nüfusu 6.000 civarındadır. II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan soykırım olaylarından sonra 10.000 civarına düşen Yahudi nüfusunun, savaşın sona ermesinden bugüne daha da azalmasının iki temel nedeni vardır. Bunlardan birincisi, 1948’de İsrail Devletinin kurulmasından sonra, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi, bazı Yunanistan Yahudilerinin de yüzlerce yıldır yaşadıkları toprakları terk ederek İsrail’e göç etmeleridir. İkinci ve daha çarpıcı olan neden ise Yunanistan’da, savaş öncesinde olduğu gibi, savaş sonrasında da devam eden baskıcı ve asimilasyoncu politikaları sonucunda birçok Yahudi’nin bu topraklardan ayrılmak zorunda kalmasıdır. Yunanistan Yahudilerini son derece rahatsız şartlar altında yaşamaya mecbur eden baskıcı uygulamalar günümüz Yunanistan’ında da devam etmektedir. Yunan toplumundaki baskıcı ve asimilasyoncu eğilimler, çeşitli boyutlarda ele alınabilir.

3.3.2.4.1.Dini Boyut

Bugün Yunan toplumunun etnik ve dini homojenliği o kadar fazladır ki, azınlıkların bu topluma entegre olması son derece güçtür. Yunanistan Anayasası’nın devlet ve kilise ilişkilerini düzenleyen 3. maddesi, öncelikle dinin Hıristiyan Ortodoks dini olduğunu ve kutsal metinlerin Doğu Ortodoks Hıristiyan Kilisesi’nin ön izni olmaksızın değiştirilemeyeceğini kurala bağlamaktadır. Bu durum, sistemin laikliği ve buna bağlı olarak da din ve vicdan hürriyetlerinin gerçekleştirilmesi konusunda bir takım kuşku uyandırmaktadır. Zira bir devlet yönetiminde laiklikten bahsedebilmek

için, devletin resmi bir dininin bulunmaması ve devlet işlerinin idaresinde bir dinin mensuplarının diğerlerinden üstün tutulmaması gereklidir.

Oysa Yunanistan'ın baskıcı ve asimilasyoncu politikaları paralelindeki bazı din adamları geçmişte olduğu gibi günümüzde de, halen Siyonist veya Yehova Şahitleri karşıtı cephe görünümünü sergilemektedirler. Bu çevreler, Siyonizmi “Dünya’yı ele geçirmek üzere tasarlanmış bir Yahudi planı”, Yehova Şahitliğini ise “bu amaç için Yahudiler tarafından kurulmuş ve kontrol edilen bir mekanizma” olarak tarif etmektedir.

Bazı Ortodoks din adamlarının bireysel Yahudi karşıtı eylemlerinin yanı sıra, Yunanistan'da dini nitelikli örgütlerin yürüttüğü sistemli baskıcı faaliyetler de yapılmaktadır. Kosmos Flamistos ve Hagia Agathangelos Esfigmenites gibi örgütler, Yahudileri “Yunan düşmanı”, “masonların ve Siyonistlerin işbirlikçileri” olarak nitelendirmekte ve “bu hain Yahudilerin Yunanistan'dan sürülüp atılmalarını” istemektedirler.

3.3.2.4.2.Eğitim

Yunan eğitim sistemi tutucu bir yapıya sahip olup devletin sıkı denetimi altındadır. Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı tarafından belirlenen müfredat çerçevesinde, 12 ders yılının onunda zorunlu din dersi okutulmaktadır.

1988'de Merkezi Musevi Kurulu (MMK) - Central Jewish Board- müfredatta yer alan antisemitik metinleri tespit ederek, ortadan kaldırmak için bir çalışma başlatmış ve Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı'na bu amaçla başvuruda bulunmuştur. Bakanlık olaya ilgi göstermekle birlikte, değişiklikleri uygulamaktan sorumlu olan Pedagoji Enstitüsü, MMK'nın hazırladığı raporda yer alan değişiklik tekliflerine konu olan metinlerin ciddi antisemitik unsurlar içermediği gerekçesiyle bu teklifleri reddetmiştir. Merkezî Musevi Kurulu'nun yayın organı olan Information Bulletin'in 1 Temmuz 1988 tarihli nüshasında, Yunanistan okul kitaplarında yer alan, Yahudi karşıtı metinleri gözler önüne seren bir makale yayınlanmış ama Yunanistan eğitim makamları bu konuyu gündemlerine almaktan kaçınmışlardır.

Kostas Simitis başkanlığındaki Yunan hükümetine yapılan bir başvuru çerçevesinde, okul kitaplarındaki Yahudi karşıtı söylemin değiştirilmesi için 1997’de bir çalışma yapılmış, ancak bu çerçevede bu tür metinlerin sadece altıda biri kitaplardan temizlenebilmiştir.

3.3.2.4.3. Antisemitik Yayınlar

Yunanistan’da antisemitizmin varlığının en sağlıklı ölçütlerinden birisi de, bu doğrultuda yayın yapan basın ve yayın organlarıdır. Antisemitik eğilimli gazetelerden en köklü olanı haftalık Stohos gazetesidir. Bu gazete, antisemitik içerik taşıyan “Protocols of the Elders of Zion” adlı kitabı bir yazı dizisi halinde yayınlamıştır.

Diğer bir antisemitik eğilimli gazete de Eleftheri Ora’dır Eleftheri Ora’nın yayıncısı G.Michalopoulos, Nei Anthropi adlı bir başka küçük gazetenin de sahibidir.

Daha geniş kitlelere seslenebilen antisemitik eğilimli televizyon kanalları arasında da Tele-City, Tele-Tera ve Channel-67’yi saymak mümkündür. Bu kanallarda sistemli olarak Yahudi düşmanlığı konusu işlenmekte ve aralarında Kostas Plevris gibi isimlerin de bulunduğu önde gelen Yahudi karşıtlarına programlar yaptırılmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YUNANİSTAN DIŞ POLİTİKASI EKSENİNDE GÜNÜMÜZDE TÜRK AZINLIĞA UYGULANAN BASKICI VE ASİMİLASYONCU POLİTİKALAR

Lozan Barış Antlaşması'nda yer alan "karşılıklılık" esası Yunanistan ve Türkiye'nin azınlıklara yaklaşımında aynı ilkeleri benimsemesini öngörürken, Atina hükümetleri Albaylar Cuntası yönetiminden bu yana asimilasyon politikası uygulamaktadır. Seçilmiş müftülerin atanmasına izin verilmediği gibi, adının içinde Türk geçen vakıfların kurulması bile engellenmektedir.¹¹³

Batı Trakya'nın Yunanistan'la aramızda sorun olması Lozan Barış Antlaşması ve sonrasına dayanmaktadır. Batı Trakya'nın sorun olmasının altında yatan nedenlerin daha iyi analiz edilebilmesi için Batı Trakya'daki Türk varlığının ve bu varlığın Uluslararası Antlaşmalarla nasıl azınlık hale geldiklerinin incelenmesi gerekmektedir.

1. Batı Trakya'da Türk Hâkimiyeti

Batı Trakya'da Türk hâkimiyeti 550 yıl devam etmiştir. Bu hâkimiyet 1363'te bölgenin fethedilmesiyle başlamış ve 1913'te yitirilmesiyle sona ermiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun önce Karlofça Antlaşması ile gerileme dönemine girmesi ardından 1878'de Ruslara yenilmesi, Balkan coğrafyasında Osmanlı'nın inisiyatifi elinden kaybetmesine neden olmuştur. Balkan Türkleri, bir yandan ağır insan hakları ihlallerine uğrarken diğer yandan düşman, Osmanlı'nın devlet yönetiminin merkezine kadar gelmişti. Batı Trakya, Balkan Savaşları ve I.Dünya Savaşı yıllarındaki geçici Bulgar ve Fransız yönetimlerinden sonra, masa başı oyunları ile büyük devletlerce Yunanistan'a verilmiştir. Yunanistan 14 Mayıs 1920 tarihinde fiilen Batı Trakya'ya girerek sahiplenmiştir. Böylece Batı Trakya'da Türk hâkimiyeti son buldu. Türk egemenliği yitirilmesine rağmen iki yüz bine yakın Türk bu topraklarda sahipsiz kalmıştır. Bu durum Lozan Antlaşması ile tescil edilerek kesinleşmiştir. Batı Trakya Türkleri Lozan Antlaşması ile azınlık statüsü kazandılar.¹¹⁴

¹¹³ Gözde Kılıç Yaşın, (2007): "Batı Trakya'da Bizans Oyunları", *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:135, Ankara: 20.

¹¹⁴ Cafer Alioğlu, (2005): *Dünden Bugüne Batı Trakya*, Dizayn Ofset, Bursa: s.28.

1.1.1363–1913 Dönemi

Bizans İmparatorluğunun tarım ambarını oluşturan Trakya, Konstantinopolis'in fethedilmesinde bir basamak rolü oynamış, bölgenin tarımsal üretimdeki önemi Osmanlılarca bir silah olarak kullanılmıştır. Osmanlı devletinin yükselme, Bizans İmparatorluğu'nun çökme dönemine rastlayan Trakya'nın fethi, 1361'de Edirne'nin ve 1363'te Gümölcine'nin fethiyle tamamlanmıştır.¹¹⁵

Osmanlı İmparatorluğu 16. yüzyılda uzun bir çözüme sürecine girmiştir. Bu süreç içinde tımar sistemi giderek bozulmuş ve devlet idaresinde büyük bir buhrana sebep olmuştur. Dirlik toprağı, “türlü hileli yollarla bazı nüfuzlu kişilerin adamlarına mal edilmiş”, gasp edilmek veya yok pahasına satın alınmak suretiyle özel mülk haline getirilmiştir. Zamanla ortaya, batıdaki feodal sisteme benzer bir durum çıkmıştır. Bu yönde bir gelişme, Batı Trakya'da da yaşanmış ve çiftlik sahibi beyler aynı usullerle binlerce dönümlük arazileri özel mülklerine geçirmişlerdir. 1916'da Batı Trakya'da 84 çiftliğin var olduğu tespit edilmiştir. Yaşlıların anlattıklarına göre, beyler köylüleri ağır koşullar altında karın tokluğuna çalıştırıyorlarmış. Gerçekte tımar sistemi, “Müslüman ve Hıristiyan bir azınlığın, yani feodal beylerin köylünün emeğini sömürmesidir. Merkezi devlet nüfuzunun güçlü olduğu dönemde Müslümanlar ile Hıristiyanlar arasındaki ilişkilere göreli bir barış hâkimdi. Ancak, İmparatorluğun uzun bir çözüme sürecine girmiş olması, Fransız devriminin milliyetçi fikirlerinin Balkan yarımadasındaki halklar arasında yayılması, Balkanlar'da Osmanlı devleti aleyhine Rusya ve batılı devletlerarasında zaman zaman işbirliği ve rekabet edilmesi; bütün bu gelişmeler Müslümanlar ile Hıristiyanlar arasındaki ilişkilerin giderek bozulmasına katkıda bulunmuşlardır.”¹¹⁶

Bu arada, Yunanistan bağımsızlığını kazanmış (1821), Avrupa “büyük devletlerinin iltimasıyla giderek topraklarını genişletmiştir. Bu süreç içinde Türk-Yunan ilişkileri gittikçe kötüleşmiş, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Milli Kurtuluş Savaşı yıllarında doruk noktasına ulaşmıştır. Öte yandan, İmparatorluğun çöküşü 18. yüzyılda hızlanınca Balkan halklarındaki bağımsızlık istekleri de güç kazanmıştır.

¹¹⁵ Aydın Ömeroğlu, (1994): *Batı Trakya Türkleri ve Gerçek*, Yayınevi Yok, İstanbul: s.13.

¹¹⁶ Ömeroğlu, 1994: 14.

Batı'da gelişmekte olan kapitalizm zamanla emperyalizme dönüşmüş, bu gelişme Balkanlar'da da çıkar çatışmasını iyice şiddetlendirmiştir. Sonuçta, Balkan Savaşlarının (1912–1913) koşulları oluşmuş ve nihayet savaş patlak vermiştir. Osmanlı devleti Birinci Balkan Savaşı'nda yenilmiş ve Trakya Çatalca'ya kadar Bulgarların eline geçmiştir. Yüzlerce yıl Türk toprağı olan Rumeli'den ve kaybedilen diğer topraklardan Türkler, Anadolu'ya göç etmeye başladılar.¹¹⁷ Fakat bu durum uzun sürmemiştir. Çünkü Birinci Balkan Savaşı'nın sonuçları, bir yandan batılı devletlerin ve Rusya'nın Balkan yarımadasındaki çıkar çatışmasını, diğer yandan Balkan halkları arasındaki toprak paylaşımı kavgasını daha da kızıştırmıştır.¹¹⁸ Çok geçmeden İkinci Balkan Savaşı patlak vermiş ve Osmanlı Devleti bu savaşta Doğu Trakya'yı Meriç Nehrine kadar geri almıştır. Ancak, nüfusunun büyük çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Batı Trakya Bulgarların elinde kalmıştır. Kısa zamanda, Batı Trakya Bulgarların elinden İstanbullu genç subayların önderliğinde geri alınmıştır. Ne var ki, Osmanlı Başkumandanlığı, yabancı devletlerin baskısıyla, genç subaylara İstanbul'a dönmelerini emretmiştir. Dön emrine uymayan genç subaylar, protesto gayesiyle, “Batı Trakya Geçici Hükümeti”ni kurduklarını açıklamışlardır. Cumhurbaşkanı da Müderris Salih Efendi olmuştur.¹¹⁹ Bu arada, Osmanlı-Bulgar Antlaşması imzalanmış (27 Eylül 1913) ve Batı Trakya resmen Bulgarlara bırakılmıştır.¹²⁰

İstanbul Hükümetinin bu tutumu, beylerin, tefecilerin ve tüccarların sömürüsü altında ezilen, savaşların yol açtığı maddi ve manevi kayıpların da etkisiyle yorgun, bitkin ve perişan bir halde bulunan Batı Trakya Türklerinde büyük bir hayal kırıklığına neden olmuştur. Aslında, Osmanlı Devletinin yarı-sömürge ve yarı-feodal yapısıyla Batı Trakya'yı savunacak gücü zaten kalmamıştır. Bu nedenle şimdi o, yüzyıllar önce, yükselme döneminde fethedilmiş olduğu Batı Trakya'yı, çökme döneminde elden çıkarmak zorunda bırakılmıştır. Nitekim yabancı devletlerin baskısı sonucu, İçişleri, Dışişleri ve Milli Savunma Bakanlarının ortak bir kararı üzerine Cemal Paşa, “Batı Trakya Geçici Hükümeti”nin dağılmasını sağlamak amacıyla Batı Trakya'ya gönderilmiştir. Cemal Paşa 1913 Ekim ayında, sırasıyla Dedeoğaç, Gümölcine ve İskeçe'yi ziyaret etmiş, genç subayların ve hükümetin ileri gelenlerinin İstanbul'a

¹¹⁷ Ali Balkan Metel, (tarih yok): *Balkan Savaşı ve Batı Trakya Türk Cumhuriyeti*, Yeni Batı Trakya Dergisi Yayınları, İstanbul: s.77.

¹¹⁸ Ömeroğlu, 1994: 14.

¹¹⁹ Metel, tarih yok: 116.

¹²⁰ Ömeroğlu, 1994: 15.

dönmelerini temin etmiştir. Batı Trakya Türkleri ise, Bulgar yönetimine terkedilmişler ve kendi kaderleriyle baş başa bırakılmışlardır. Türklere baskı yapılamayacağına dair Bulgar Hükümeti'yle anlaşmaya varılmış olmasına rağmen, Bulgar Hükümeti ve Komiteleri Türklere ağır baskılar yapmışlardır. Baskılara dayanamayan binlerce Türk yerini yurdunu bırakıp veya yok pahasına satıp Osmanlı topraklarına sığınmışlardır. İstanbul Hükümeti'nin bu tutumu Batı Trakya Türklerinin direnme isteğini ve gücünü büyük ölçüde kırmıştır. Beylerin, tefecilerin ve tüccarların sömürüsüne, Bulgar zulmü de eklenince, Batı Trakya Türklerinin tarihlerindeki en acılı ve en karanlık dönemi başlamıştır. Bu dönem 1913 ile 1923 arasındaki yılları kapsamaktadır.¹²¹

1.2.1913 -1923 Dönemi

Batı Trakya, Birinci Balkan Savaşı sonunda ve İkinci Dünya Savaşı sırasında olmak üzere, iki defa Bulgar yönetimi altında bulunmuştur. 1913 Osmanlı-Bulgar Antlaşması Bulgar yönetiminin Batı Trakya'daki mevcudiyetine hukuki bir temel kazandırmıştır. Bu hukuki durum Neuilly Antlaşması'na (1919) kadar devam etmiştir. Birinci Dünya Savaşından sonra Paris'te toplanan Barış Konferansı'nda galip batılı devletler ve Çarlık Rusyası Osmanlı devletini aralarında bölüşmüşlerdir. Ardından da paylarına düşen yerleri birer birer işgal etmişlerdir. Ancak, Türkiye halkı buna boyun eğmemiş, silaha sarılarak Milli Kurtuluş Savaşı'nı başlatmıştır. Misak-ı Milli (Ulusal And, 28 Ocak 1920) belgesinde Milli Kurtuluş Savaşı'nın iç ve dış amaçları saptanmıştır. Bu belgenin üçüncü maddesi, Batı Trakya'nın hukuki durumunun belirlenmesi için bölgede halk oylaması (plebisit) yapılmasını öngörmekteydi. Wilson ilkelerinden ve büyük devletlerin programlarından esinlenerek ve onlara güvenilerek ileri sürülmüş olan bu görüş, Mustafa Kemal'ce de benimsenmişti.¹²²

Gerçekte ise, galip batılı devletler Batı Trakya'nın Yunanistan'a bırakılması için Paris Barış Konferansı'nda aralarında anlaşmış bulunuyorlardı. Onun içindir ki, Batı Trakya 27 Kasım 1919'da Neuilly Antlaşması ile Bulgarlardan alınmış ve sekiz ay gibi bir zaman Fransız koruyuculuğunda tutulmuştur. Gerçi olayların gelişimi içinde Batı Trakya'daki Fransız siyasasının Venizelos siyasasına öncülük ettiği Milli Kurtuluş Savaşı'nın önderlerince sezilmişti, fakat tamamen çökmüş olan İmparatorluğun Batı

¹²¹ Ömeroğlu, 1994: 16.

¹²² Ömeroğlu, 1994: 17.

Trakya için yardımda bulunacak ekonomik ve siyasi gücü kalmamıştı. Bu gerçeği gören Venizelos St. Petersburg Konferansı'nda Batı Trakya'da özerk bir Türk cumhuriyeti kurulması fikrini desteklemiştir. Ardından bu yeni komşularıyla temasa geçmek için yollar aramaya başladılar. Yunanlılar Batı Trakya Türk Cumhuriyeti yetkilileri ile temas etmek üzere Foti Stefanopulos'u gönderdiler.¹²³ Bundan dolayı Batı Trakya'da kurulmuş olan ilk Türk Cumhuriyetini tanıyan da ilk önce Yunanistan olmuştur.¹²⁴

Batı Trakya Fransız koruyuculuğuna geçtikten sonra, Yunanlılar propaganda amacıyla halka önemli paralar dağıtmaya başladı. Yunan propagandalarına karşı koymak için paraya şiddetle ihtiyaç olduğu halde, nedense bu gereksinmeyi yerinde sağlamak mümkün olamıyordu. Bu yüzden, Batı Trakya'nın Türk hâkimiyetinde kalması için yürütülen gayretler kalıcı başarı sağlayamıyordu. Sonunda, Mayıs 1920'de Batı Trakya Yunanlıların eline geçti. Venizelos, San Remo'da Fransız Başvekili Klemansu'yu kandırmıştı.¹²⁵ İki üç ay sonra da, 10 Ağustos 1920'de Sevr Andlaşması ile Yunanistan'a verildi. Böylece Yunanistan'ın toprakları yüzde 19.9 arttı, 129.880 kilometrekare oldu.¹²⁶ Milli Kurtuluş Savaşı'nın askeri zaferinden sonra Lozan Barış Konferansı toplandı.¹²⁷ Toplantıda İsmet İnönü Ulusal Ant'ın üçüncü maddesini gündeme getirdi. Bunun üzerine Lord Curzon, Batı Trakya sorununun görüşme konusu olmadığını, çünkü galip devletlerin bu hususta aralarında anlaşmış bulduklarını ifade etti. Ayrıca, İnönü'yü tehdit edercesine, Türkiye'nin kimi yerlerinde halk oylaması yapılırsa sonucun ne olacağını bilinmeyeceğini hatırlattı. Bunun ardından, Batı Trakya'da halk oylaması yapılması önerisi kabul edilmedi. Böylece, bu konu Konferans'ta kapandı ve Türkiye bunu bir daha gündeme getirmedi.¹²⁸

2. Batı Trakya Türklerinin Haklarını Koruyan Uluslararası Metinler

Batı Trakya Türklerini azınlık statüsüne sokan ve azınlık olarak haklarını koruyan belgeler serisi aşağıdaki sözleşme ve antlaşmalarla belirlenmiştir:

¹²³ Metel, tarih yok: 127.

¹²⁴ Ömeroğlu, 1994: 17.

¹²⁵ Kemal Şevket Batıbey, (tarih yok): *Batı Trakya Türk Devleti 1919-1920*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul: s.6.

¹²⁶ Bilal Şimşir, (2003): *AB, AKP ve Kıbrıs*, Bilgi Yayınevi, Ankara: s.15.

¹²⁷ www.geocities.com/begunay/bt.htm (12.01.2007)

¹²⁸ Ömeroğlu, 1994: 18.

2.1.1830 Protokolü ve 1881 İstanbul Sözleşmesi

Yeni Yunanistan devletinin toprakları içinde kalan Müslüman azınlıklar 1830 Londra Protokolü ve 1881 İstanbul Uluslararası Sözleşmesi ile birtakım güvencelere sahip olmaktadır.¹²⁹ 19.yüzyıl azınlıkları koruma sisteminin tipik örneklerinden biri olan 1830 Londra Protokolü, Büyük Devletler arasında yapılmış anlaşmalar olup, Yunanistan'a bu devletlerce onaylatılmış belgelerdir. Bu belgelerin ortak özellikleri, her ikisinin de "Yunanistan'a terk edilen topraklar" üzerinde yaşayan Müslümanların halklarıyla sınırlı oluşlarıdır. Birinci metin, Yunanistan'ın bağımsız olduğu andaki topraklarla, yani Mora ve Attik Yarımadaları ile civar adalarla, ikincisi de Teselya'yla ilgilidir.¹³⁰ Yunanistan'ın Osmanlı'dan bağımsızlığını sağlayan 1830 Londra Protokolünde Yunanistan'ın bağımsızlığını tanımanın koşulu olarak Fransa, İngiltere ve Rusya, Yunanistan'ı yönetimi altındaki topraklar üzerinde yaşayan Müslüman azınlığa kendi dinlerinin gereklerini yerine getirme özgürlüğü, dini kurumlarını ve vakıflarını koruma hakkına ilişkin güvenceler vermekle yükümlü kıldılar.¹³¹ Yani, bu iki metin Batı Trakya için geçerli değildir. Geçerli oldukları yerlerde de 1923 nüfus değişimi sonucu Müslüman kalmadığından, konusu ortadan kalkmış her antlaşma gibi ölü birer metin niteliği göstermektedirler. Zaten 1920 Yunan Sevri'nin önsözünde de belirtildiği gibi, Başlıca Müttefik ve Ortak Devletler (BMOD) garantisi altındaki bu metinlerin yeri Milletler Cemiyeti garantisi altındaki bu antlaşma - Sevr - tarafından doldurulmuştur.¹³²

2.2. 1913 Atina Antlaşması ve 3 Numaralı Protokol

Yunanistan'da şimdiye dek Müslüman azınlıklara tanınan hakların kuşkusuz en ilerisini oluşturan bu antlaşma da yukarıdakilerde görülen özelliği taşımaktadır. Yani genel bir antlaşma olmayıp Girit Adası dahil olmak üzere Teselya'dan Batı Trakya'nın batı sınırına kadar bugün Yunanistan'ın sahip olduğu bölge için yapılmıştır. Bu bölgenin Müslüman Türkleri de 1923 değişimine girdiğinden, 1913 Antlaşmasının bizzat kendisi Batı Trakya için geçersiz olduğu gibi, Müslüman kökenli halkı değişime girmiş olan başka bölgeler için de geçersizdir.

¹²⁹ Baskın Oran, (1986): *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, Ankara: ss.32-35.

¹³⁰ Baskın Oran, (1998): "Türk Dış Politikası ve Batı Trakya", *Türk Dış Politikasının Analizi* (der.F.Sönmezoğlu), Der Yayınları, İstanbul: s.313.

¹³¹ Levent Ürer, (2003): *Azınlıklar ve Lozan Tartışmaları*, Derin Yayınları, İstanbul: s.129.

¹³² Oran, 1998: 313.

Bu 1913 metni, Yunanistan ile Türkiye arasında halen tartışma konusudur. Yunanistan 1981’de Türkiye’ye verdiği notalarda antlaşmanın geçersiz olduğunu savunmaktadır.

Yunan Dışişlerinin savı ilginçtir, çünkü Yunanistan’ı azınlıklar açısından asıl bağlayan genel antlaşma olan 1920 Yunan Sevri’ni hiç yapılmamış varsayarak doğrudan doğruya 1913’ten 1923’e atlamaktadır. Bunun nedeni, Yunan Sevri’nin Yunanistan’a tek taraflı azınlıkları koruma yükümlülüğü getiren bir uluslar arası metin olması olsa gerektir ve Yunanistan, en azından Türk kökenli azınlıklar açısından karşılıklılık göstermeyen koruma hükümlerini tanımamak eğiliminde gözükmektedir.

1913 metni açısından en önemli noktalardan biri şudur: Antlaşmaya üç adet protokol eklenmiştir ve antlaşmanın 2.maddesi hükmüne göre 3 Numaralı Protokol yalnızca “Yunanistan’a bırakılan topraklar” için değil, “Yunanistan’ın bütün toprakları” için geçerli kılınmıştır.¹³³ Devletlerin antlaşmalar konusunda halefieti ilkelerine göre, bir toprak parçasına yeni sahip olan devletin daha önce yapmış olduğu antlaşmalar, halefiet tarihinden başlayarak o toprak parçası için de geçerli olmaktadır. Nitekim Devletlerin Antlaşmalar Konusundaki Halefieti hakkında yapılan 1978 Viyana Sözleşmesi, bu ilkeyi 15.madde olarak düzenlemiştir.¹³⁴

Eğer bu sözleşmenin Yunanistan tarafından henüz onaylanarak BM Genel Sekreterliği’ne tescil ettirilmediği, dolayısıyla bağlayıcı sayılamayacağı savunulacak olursa, o zaman, Uluslararası Adalet Divanı’nın (UAD) 1978 yılında bizzat Yunanistan’ın Ege Kıta Sahaneliği konusunda yaptığı başvuruya verdiği yanıtı anımsatmak yerinde ve yeterli olacaktır. Divan bu yanıtında, “ülke topraklarının statüsü” teriminin antlaşmanın yapıldığı andaki toprakları değil, son durumu ifade eder biçimde anlaşılması gerekeceğini, hatta hukukun gelişmesiyle ileride o ülke topraklarından sayılmaya başlanacak yerleri bile içine alacak şekilde geniş olarak yorumlanması gerektiğini söylemiştir. 3 Numaralı Protokol imzalandığında Yunanistan henüz Batı Trakya’ya sahip değildir ama bu halefiet ilkesi ve de sözü edilen divan kararı olması nedeniyle bu protokolün adı geçen bölgelerdeki Müslümanlar açısından

¹³³ Oran, 1986: 36.

¹³⁴ Oran, 1998: 314.

geçerli olması hukuksal bir zorunluluktur. 3 Numaralı Protokol Yunanistan'ın 1981 yılında iddia ettiğinin tersine, Lozan Antlaşması ile kaldırılmamıştır ve eğer bundan sonra Yunanistan, üzerinde Müslümanlar yaşayan başka bir toprak parçasına daha sahip çıkacak olursa, o toprak parçası üzerinde de geçerli olacaktır.

Lozan Konferansı görüşmeleri de, bu konferansta imzalanan barış antlaşmasının 1913 Atina Muahedenamesini (dolayısıyla, 3 Numaralı Protokol) yürürlükten kaldırmadığının kanıtıdır. Nitekim Venizelos, 19 Aralık 1922 oturumunda Türkiye'deki azınlıkların korunması hükümleri görüşülürken, 1913 metninin 11.maddesini okumuş ve yeni Türkiye'nin de böyle geniş güvenceler vermesi gerektiğine örnek olarak gösterilmiştir. Daha da ötesi, 29 Aralık 1922 tarihli oturumda Türk heyetinin İstanbul Rum Patrikliğinin yurtdışına çıkarılması konusunda direnmesi üzerine söz alan Yunanistan delegesi Cacalamos, müftüleri Müslümanlara seçtiren, başmüftünün de İstanbul'a bağlı olmasını öngören Atina Antlaşmasındaki hükümlerin bu durumda yürürlükte kalmasını kabul edemeyeceklerini söylemiş, fakat buna Fransız delegesi Laroche şöyle yanıt vermiştir: “Yapılması söz konusu olan antlaşma (Lozan) Yunanistan'ın ve Türkiye'nin daha önce doğrudan doğruya girişmiş buldukları hukuksal yükümlülüklerden hiçbirini değiştiremez ve konferansın bu çeşit yükümlülükleri kaldırmak ya da doğrulamak yetkisi de yoktur.”¹³⁵

2.3. 10 Ağustos 1920

Sevr Antlaşması, şimdiye dek Yunanistan konusunda görülen azınlık antlaşmalarından önemli farklılık göstermektedir. Diğer üçünün tersine bu antlaşma geneldir ve bütün azınlıklara “bütün Yunanistan toprakları”nda uygulanacaktır. Dahası, Başlangıç bölümünde antlaşmanın “Yunanistan'ın bundan sonra edinebileceği topraklar için de” geçerli olduğu açıkça belirtilmiştir. Bunu “Krallığa eklenebilecek topraklarda da geçerli olacaktır” ifadesiyle de anlamaktayız.¹³⁶ Yani, Sevr Antlaşması'nın Batı Trakya ve Oniki Ada'ya uygulanabilirliğini ileri sürmek için, 3 Numaralı Protokolü incelerken yapılan halefiyet ilkelerine gitmek gereksizdir.

¹³⁵ Oran, 1998: 315.

¹³⁶ Oran, 1986: 43.

Bununla birlikte, Yunanistan, yine 1981’de Türkiye’ye yolladığı notalarda, Sevr Antlaşması ile bağlı olduğunu da reddetmektedir. Yunan Dışişlerine göre, 1920 Sevr Antlaşması’nın hükümleri, Müslüman azınlıklar açısından Lozan Antlaşmasınının 37-45. maddeleriyle aynıdır. Üstelik, Lozan’a ekli XVI Numaralı Protokolün içeriğinden olsun, Sevr Antlaşmasınının 1-16. maddeleri hükümlerinden ve Başlangıç bölümünden olsun, Sevr Antlaşmasınının hiçbir biçimde Yunanistan’a Müslüman azınlığın korunması açısından tek taraflı yükümlülükler getirmek gibi bir amacı olmadığı anlaşılmaktadır.¹³⁷

Yunan Dışişlerinin Sevr’in geçerliğini bu reddediş mantığını anlamak zor olmakla birlikte, gerek sözü edilen XVI Numaralı Protokolün incelenmesinden, gerekse bu konuda yazmış olan yazarların ileri sürdüklerinden, tam ters yönde bir sonuç çıkarmak zor değildir. Nitekim, Lozan’ın Son Senesinde XVI.numara ile kayıtlı olan protokol “İngiliz İmparatorluğu, Fransa, İtalya, Japonya ve Yunanistan hükümetleri, işbu konferansta yapılan barış antlaşmasıyla öteki senetlerin yürürlüğe konulmasının, Yunanistan’daki azınlıkların korunması konusunda başlıca Müttefik devletlerle Yunanistan arasında, 10 Ağustos 1920 tarihinde, Sevr’de yapılmış antlaşmanın ve gene aynı devletler arasında, 10 Ağustos 1920 tarihinde, Sevr’de, Trakya konusunda yapılmış antlaşmanın yürürlüğe konulmasını gerekli kıldığı” kanısına varmışlardır, demektir. Protokole göre, Sevr’de yapılmış bu iki antlaşmanın onay belgeleri, Lozan’inkilerle birlikte sunulacaktır.

Lozan Antlaşması, 1920 Yunan Sevr’ini kaldırmak şöyle dursun, bu XVI Numaralı Protokol ile onu yinelemiş ve hatta onaylanmasını istemiştir. Nitekim, Yunanistan bunun arkasından o zamana dek onaylamamış olduğu Sevr Antlaşmasını 29 Eylül ve 30 Ekim 1923 tarihli tasdik belgeleriyle onaylamıştır. Protokol okunduğu zaman başka nasıl bir anlam çıkabileceğini anlamak gerçekten zordur. Tam tersine Yunan Dışişlerinin iddialarının tersini ortaya koymak için katmerli bir sistem bulunduğuna işaret etmek oldukça kolay gözükmektedir. Çünkü Batı Trakya’yı Bulgaristan’dan alarak Müttefiklere veren 1919 Neuilly Antlaşmasınının 16. maddesi, Yunanistan’ın BMOD ile antlaşma imzalayarak, kendi sınırları içindeki azınlıkları koruyacağı hükmünü getirmekte, 1 Ağustos 1920’de Sevr’de B. Britanya, Fransa, İtalya ve Japonya ile Yunanistan arasında Trakya’ya da uygulanacağını doğrulamaktadır. Bu

¹³⁷ Oran, 1998: 315.

koruma da, Trakya konusundaki antlaşma ile aynı yer ve tarihte imzalanmış bulunduğu daha önce belirtilmiş bulunan Yunan Sevri'nde ayrıntısıyla belirlenecektir.

XVI Numaralı Protokolün çeşitli yazarlar tarafından yorumu da yukarıda söylenenlere katılmakta olup Yunan Dışişlerinin tezini destekler olmaktan uzak bulunmaktadır. Milletler Cemiyeti Dernekler Uluslararası Birliği'nin daha önce de sözü edilen raporlarından üçüncüsünde yayımlanan ve Soy, Dil ve Din Azınlıkları Özel Komisyonu Başkanı Willoughby Dickinson imzasını taşıyan incelemede, Lozan'ın 37. ve 45. maddelerinin, 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalanan Sevr Antlaşması ve aynı yerde ve tarihte Trakya'nın statüsüyle ilgili olarak imzalanan antlaşmayla "izah edilmiş ve tanımlanmış" olacağı söylenmektedir. Gene aynı raporda yayımlanan Birlik Sekreter Yardımcısı William O'Molony imzasını taşıyan "Türkiye ve Yunanistan'da Azınlıkların Bugünkü Durumu" başlıklı yazı, Lozan Antlaşmasının doğrudan ve dolaylı olarak iki tip güvence getirdiğini ve bunların üç grupta sınıflandırılabileceğini söylemektedir.¹³⁸

1) Bizzat Lozan Antlaşmasının 37-45. maddeleri,

2) Yunanistan'daki azınlıkların korunmasına ilişkin Sevr Antlaşmasının hükümleri,

3) Sevr'de Trakya konusunda imzalanmış antlaşmanın hükümleri.

Yazara göre, Lozan'daki XVI Numaralı Protokolün anlamı, Lozan'ın yürürlüğe girdiği an, sözü edilen diğer iki antlaşmadaki azınlık koruma maddelerinin uygulanmasını da ardı sıra sürükleyecektir. Böylece Lozan'ın 37-45. maddeleri izah edilmiş ve tanımlanmış olacaktır.¹³⁹

Yunan Dışişlerinin Sevr Antlaşmasının Başlangıç bölümü ve 1-16. maddelerinden çıkardığı sonucun burada incelenmesine, bu inceleme daha önce bütün antlaşma için yapılmış olduğundan, gerek yoktur.¹⁴⁰ Sevr Antlaşması:

¹³⁸ Oran, 1986: 64.

¹³⁹ Oran, 1986: 64.

¹⁴⁰ Oran, 1986: 64.

- 1) Karşılıklılık aranmadan tek taraflı verilmiş,
- 2) Yunanistan'daki bütün azınlıklara uygulanabilir,

3) İleride Yunanistan'a katılabilecekler dahil, bütün Yunan topraklarına dönük azınlık koruma hükümleri taşıyan, bir antlaşmadır.

Ayrıca, antlaşmanın 16/3 maddesine göre, o tarihte BMOD'ye dahil bulunan ve Milletler Cemiyeti Konseyi üyesi olan ülkeler, bu antlaşmanın hükümlerinin uygulanması konusunda Yunanistan'ı. Uluslararası Daimi Adalet Divanının bugünkü devamı olan Uluslararası Adalet Divanına zorunlu olarak götürme yetkisine sahiptirler. Türkiye bu ülkeler arasında bulunmadığı için bu yetkiye sahip değildir ama, bu ülkelerden birini Batı Trakya'daki hakların ihlal edildiği konusunda ikna ettiği takdirde Yunanistan'ın Divan önüne çıkması hukuksal bir zorunluluk olacaktır. Bu anlaşma ile Yunanistan, ülkesindeki azınlıkların ve dolayısıyla Müslüman Türk azınlığın haklarını korumayı kabul etmektedir.¹⁴¹

2.4. 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması

Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin giderek bozulması, Balkan Savaşlarından sonra iki ülke arasında bir ahali mübadelesi zorunluluğunu gündeme getirmiştir. Hatta, İzmir'de Haziran 1913'te, bu meseleyle ilgili bir Karma Komisyon dahi kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın araya girmesi nedeniyle Komisyon'un çalışmaları askıya alınmıştır. Bu mesele bir daha Curzon tarafından Lozan Barış Konferansında dile getirilmiştir.¹⁴² Lord Curzon mübadelenin esaslarını belirtirken Batı Trakya Türkleri ile İstanbul Rumları dışında Türkiye ile Yunanistan arasında nüfus mübadelesine gidilmesini belirtmekteydi.¹⁴³

Sevr'in bugün geçerli olması için bütün bu gerekçeler açık bir biçimde ortadayken, Yunanistan Dışişleri Bakanlığının bu geçerliği niye reddettiği ve kendini niçin yalnızca Lozan Sistemi ile bağlı saydığı sorusunun iki yanıtı olsa gerektir.

¹⁴¹ www.trakya.ihh.org.tr/hukuk/sevr.html (28.12.2006).

¹⁴² Ömeroğlu, 1994: 23.

¹⁴³ Ürer, 2003: 250.

Bunlardan birincisi, antlaşmanın hemen yukarıda sözü edilen üç niteliğidir. Yani tek yanlılığı, azınlık türleri açısından genelliği ve coğrafya açısından genişliğidir. Oysa Lozan Antlaşmasındaki azınlık koruma hükümleri (Mad. 37-44) Yunanistan açısından bu niteliklerin tersi nitelikler taşımaktadır. Bir kez Lozan tek yanlı olmayıp karşılıklılık ilkesi üzerine kurulmuştur. İkincisi, Lozan, azınlık türleri açısından özel bir durumla, yalnızca Müslüman azınlıkların durumuyla ilgilidir. Üçüncüsü de Müslüman azınlıklar 1923 değişim sözleşmesiyle Batı Trakya'dakiler dışında Türkiye'ye yollandığı için, Lozan coğrafi açıdan da sınırlı bir antlaşmadır.

İkinci neden, Yunanistan bir gün Lozan'dan kurtulmak niyetine bağlı gibi gözükmektedir. İstanbul Rumları çeşitli nedenlerle Yunanistan'a göç etmektedirler. Orada Yunan uyruğuna geçmeyen, Türk yurttaşlığını koruyarak iş kuran bu Rumların göçü İstanbul etabillerinin sayısını çok azaltmış ve son zamanlarda 3500'e kadar indirmiştir. Lozan'daki azınlık korumasının karşılıklılık ilkesi üzerine kurulduğunu belirten Yunan yetkilileri, bunu resmen söylememekle birlikte, İstanbul'daki Rum azınlığının bir topluluk olarak ortadan kalkması üzerine bu karşılıklılığın bozulmuş olacağını ve kendilerinin de Lozan hükümlerini Batı Trakya'da uygulamamak hakkına sahip olacaklarını hissettirir bir tutum içerisinde gözükmektedirler. İstanbul Rumlarının azalması konusundaki yakınmaları işte bu amacı gerçekleştirmeye yönelik gibi gelmektedir. Lozan'ı kendilerini bağlayan tek antlaşma olarak ilan etmeleri, Sevr'i tanımamayı karşılıklılık ilkesinin yokluğuna bağlamaları biraz da bundandır. Oysa Lozan'daki azınlık korumasının iki ayağından birini oluşturan İstanbul Rumlarının sayıca azalması olgusunun, hiçbir surette diğer ayağın yararlandığı hakları etkilememesi gerekir. Lozan kafa sayısı hesabı yapan bir antlaşma değildir. Türkiye Lozan'daki azınlık haklarını kaldırıyor ya da uygulamaktan kaçmıyor durumuna girdiği zaman Yunanistan için böyle bir hakkın doğacağı açıktır ama, İstanbul Rumlarının İstanbul'daki taşınmazlarını tasfiye etmeden, üstelik Türk yurttaşlığını korudukları için Türkiye'ye her an dönebilecek bir biçimde Yunanistan'a yerleşmelerinin, bu ülkeyi Batı Trakya Türklerini adı geçen antlaşmacı tanınmış haklardan yoksun bırakmayı düşünmeye götürmesi, savunulması güç bir tutum gibi gözükmektedir. Yunanistan'a

göçen ve orada çalışan İstanbullu Rumlar ile Almanya’da çalışan Türk işçileri arasında bu açıdan bir fark yoktur.¹⁴⁴

Burada Lozan’ın yukarıda değinilen birtakım nitelikleri konusunda söylenen sözler, bu antlaşmanın Yunanistan açısından ele alınması durumunda geçerli olan niteliklerdir. Oysa, olaya Ege Denizinin Türkiye kıyısından bakılacak olursa, Lozan Antlaşmasınının 37-45. maddeleri Türkiye açısından (nasıl Sevr Yunanistan için tek yanlı ve genelse) tek yanlı ve genel bir azınlıkları koruma hükümleridir.¹⁴⁵ Çünkü Türkiye Cumhuriyeti’nde Rumlardan başka Müslüman olmayan azınlıklar da vardır ve bunlar için Türkiye bir karşılıklılık ilkesinden yararlanmamaktadır. Örneğin, Türkiye’deki Yahudilere karşılık İsrail’deki Müslümanlar ya da Ermenilere karşılık Ermenistan Cumhuriyeti’ndeki “Müslümanlar Lozan’dan yararlanıyor değildir. Bu durum da, geneldir ve özellikle tek yanlıdır diye, Türkiye Cumhuriyeti Lozan’ı Rumlar dışındaki Müslüman olmayan azınlıklara (Protestanlara, Katoliklere, Yahudilere...) uygulamaktan kaçınacak mıdır? Bu sorunun yanıtı “hayır” ise, Yunanistan’ın genel ve tek yanlı azınlık koruma antlaşması olan Sevr’in de geçerliği yadsınamayacaktır.¹⁴⁶

Batı Trakya Türkleri açısından, Sevr-Lozan tartışmasına şöyle bakmak gerekir: Batı Trakya Türkleri için Sevr genel bir azınlık koruma rejimi, Lozan Sistemi ise özel bir azınlık koruma rejimidir. Her iki sistemde de azınlık koruma hükümlerinin aşağı yukarı aynı olması bir şeyi değiştirmez. Bu genel-özel rejim ayrımı, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğinin 1950’de yayımladığı ve Milletler Cemiyeti sistemi içinde yapılmış olan azınlık koruması antlaşma ve bildirimlerinin hukuksal geçerliliğini araştıran belgelerde Yunanistan’dan söz edilirken de yapılmıştır. Ayrıca her iki anlaşma da aynı dönem ve sistemin ürünüdür. Her ikisi de, azınlıkları koruma hükümlerinin temel yasa sayılacağını, bunlarla çelişen resmi metin çıkarmanın yasak olduğu kuralını getirmektedirler. Her ikisi de (artık ortadan kalkmış olan) Milletler Cemiyeti tarafından güvence altına alınmış metinlerdir ve bu güvencenin artık yok olmuş olması yükümlülüklerin devamını önlememektedir. Üstelik çeşitli ülkelere ilişkin azınlıkları koruma antlaşmalarının listesi verilirken, her zaman “Yunanistan” başlığı altında Sevr

¹⁴⁴ Oran, 1986: 66.

¹⁴⁵ www.bttdd.com/bt_hukuki%20statu.html (11.12.2006).

¹⁴⁶ Oran, 1998: 318.

Antlaşması, “Türkiye ve Yunanistan” başlığı altında da Lozan Antlaşması sayılmaktadır.¹⁴⁷

Yunanistan Dışişlerinin kendini Sevr ile bağlı saymayıp, yalnızca Lozan ile bağlı sayması konusunu, bu ülkenin yüksek mahkemelerinin Sevr Antlaşmasını hala bir iç hukuk metni olarak uyguladıklarını söyleyerek kesin olarak kapatabiliriz. Doğal olarak, Lozan Sisteminin Batı Trakya için tümüyle ve tartışmasız olarak geçerli olduğunu eklemeye gerek yoktur. Ayrıca, 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşmasınının 45.maddesi, “...haklar, Yunanistan’ca da kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır” hükmünü getirdiği için, devletlerin halefiyeti ilkesine göre, bu antlaşma Yunanistan’a 1947’de katılan Oniki Ada için de geçerlidir.

Sonuç olarak bugün Batı Trakya Türklerinin azınlık rejimi,

- 1) 1913 Atina Antlaşmasına bağlı 3 Numaralı Protokol,
- 2) 10 Ağustos 1920 Sevr Antlaşması
- 3) Lozan Sistemini oluşturan 30 Ocak 1923 nüfus değişimi sözleşmesi,

24 Temmuz 1923 Barış Antlaşmasınının 37. ve 45. maddeleri ve nüfus değişimi sözleşmesinden doğan sorunları sonuçlandıran 1926 Atina ile 1930 ve 1933 Ankara Antlaşmalarından oluşmaktadır ve bu üç kategori uluslararası metin, aynı zamanda Oniki Adada oturmakta olan Müslümanların azınlık hakları açısından da yukarıda belirtilen nedenlerle, aynı ölçüde geçerlidir. Oniki Adayı Yunanistan’a veren 1947 Paris Barış Antlaşmasınının mad. 19/4 ile, “transfer edilen topraklarda” yaşayanlara negatif azınlık hakları getiriyor olması, 1913-1920-1923’te verilmiş pozitif hakları ortadan kaldıran bir husus değildir.¹⁴⁸ Amaç, azınlık haklarını bahane ederek Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Osmanlı Devletinde olduğu gibi “vesayet” altına almaktır.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Oran, 1986: 67.

¹⁴⁸ Oran, 1998: 320.

¹⁴⁹ Ürer, 2003: 251.

3.Lozan Sonrası Batı Trakyalılara Yapılan Baskıcı ve Asimilasyoncu Politikalar

Lozan Antlaşması'ndaki "mütekabiliyet" ilkesi, Yunanistan ve Türkiye'nin tanınacak haklar bakımından karşılıklılık gözetilecek azınlıklarının sorunlarının da nitelik ve nicelik yönünden karşılıklı olduğu izlenimi yaratmaktadır.

Yunanistan'daki Türk azınlık ile Türkiye'deki Rum azınlık söz konusu olduğunda hakların savunulması bakımından yaşanan eşitsizlik, sorunların çeşitliliği ve bunların kapsamı bakımından daha da açık yaşanmaktadır. Bu anlamda karşılıklılık ilkesi dikkate alındığında Yunanistan ve Türkiye'nin azınlıklarının kimisi benzer görünen sorunlar bakımından dahi Yunanistan'daki Türkler çok daha ağır şartları göğüslemek durumunda kalmaktadırlar. Oysaki çeyrek asırdır Avrupa Birliği üyesi olan ve hatta AB kültür ve kimliğinin temelini oluşturduğu kabul edilen Helen mirasına sahip çıkan Yunanistan'ın Avrupalı vatandaşlarına, sürekli olarak AB'den uyarı alan Türkiye'ye göre çok daha iyi şartlar sunmuş olması beklenirdi. Türkiye hiç değilse kendisini bağlı saydığı uluslararası antlaşmaya uygun davranırken, Yunanistan'ın imzaladığı ikili antlaşmaları ve katıldığı uluslararası antlaşmaları tamamen ihlal etmesi ve kimisini ise yok sayması, birisi AB içinde diğeri yıllardır AB kapısında olan iki ülkenin Avrupa kültürüne uyumu konusunu tartışılır kılmaktadır. Yunanistan'ın varlığını bile kabul etmediği ancak uluslararası kuruluşlarca da "azınlık" addedilen topluluklar bir yana "Müslüman Azınlık" olarak nitelendirdiği Batı Trakya Türkleri en temel insan haklarından dahi yoksun yaşamışlardır. Şimdi de durum çok farklı değildir.

Yakın geçmişe kadar Batı Trakya Türk Toplumunun sorunları çok çeşitlilik arz etmekteydi. Daha 1990'lı yılların başlarına kadar birçok temel haklardan mahrum yaşayan Batı Trakyalıların birçok sorunu, 90'lı yıllarda hızlı bir çözüm sürecine girmiştir. Bu gün yine çok önemli olan bazı konular dışında, Batı Trakya Türkleri siyasi, sosyal ve ekonomik haklarını kısmen geri kazanmışlardır. Aslında sorunların boyutu veya boy gösterdikleri kulvarlar değişmiştir. Ne yazık ki Batı Trakya Türk Toplumunun çözülme süreci ivme kazanarak devam etmektedir. 70 yıl sonra Kopenhag Kriterleri'nin de etkisiyle değişen Yunanistan'ın Azınlık Politikası'nın yarattığı ortam Yunanistan'ın hedefleyip de ulaşamadığı sonucun başlangıcıdır. Yasaklayarak, kısıtlayarak ulaşılabilecek sanılan hedeflere, özgür bırakarak ulaşmanın çok daha kolay olacağı anlaşılmıştır.

Azınlıklar ülkenin toprak bütünlüğü açısından tehlikeli sayılmaktadır ve azınlık sınır bölgesine daha yakın bulunduğundan Yunanistan'da bu daha inandırıcı görünmektedir. Müslüman Türk azınlığı “Truva atı”, “beşinci kol”, “düşman ajanı”, Kıbrıs örneği bir askeri girişim için “Türk yayılmacılığı”nın ileri karakolu ve bahanesi sayılmaktadır. Türkiye'nin azınlık konusunda göstermekte olduğu en ufak ilgi bile Yunanistan içişlerine kabul edilemez bir müdahale ve Türk yayılmacılığının “uzun vadeli hedefinin” tartışılmaz kanıtı sayılmaktadır. Toplu kimlik olarak “Türk” kelimesi bile bu tehdidin canlı örneği sayılmaktadır.¹⁵⁰ Bu yüzden Yunanistan Batı Trakyalı Türk azınlığa yönelik ciddi asimilasyon politikalarına girmiş ve birçok haktan kendilerini mahrum bırakmıştır.

1981 yılından beri AB' ye tam üye olan Yunanistan'da aşağıda sıralanacak olan bazı temel vatandaşlık halklarından Batı Trakya Türkleri 1990'lı yılların başına kadar mahrum bırakılmıştır. Geçmiş yıllarda Türkiye Cumhuriyeti'nin AB üyelik sürecinin başlatılması için, Kürt sorunun çözümü (anadilde eğitim, Kürtçe yayın hakkı gibi), idam cezasının kaldırılması, insan hakları ve demokratikleşme konuları gibi Türkiye'ye her alanda baskı yapan AB on, onbeş yıl öncesine kadar üyesi Yunanistan'ın Batı Trakya Türklerine karşı takındığı çağdışı tavırları karşısında hiçbir şey yapmamıştır. 1980'li yılların ortalarına doğru bıçak kemiğe dayanmış Batı Trakya Türkü daha önce hiç kimsenin hayal bile edemeyeceği bir şekilde mücadeleye soyunmuştur. Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonunca başlatılan Batı Trakya'da Türk kimliğinin inkarına karşılık Dr. Sadık Ahmet tarafından yürütülen imza kampanyaları AYK (Azınlık Yüksek Kurulu) kararıyla da tasdik edilmiş, Avrupa Konseyinde, Avrupa Parlamentosunda, çeşitli insan hakları komisyonlarında çalınmadık kapı kalmamış, Avrupa'da bir Batı Trakya lobisi oluşturulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Batı Trakya Türk'ünü haklı davasında kaderine terk etmemiş, uluslararası platformlarda gerekli girişimlerde bulunmuştur. Aslına bakılırsa Batı Trakya konusu Türk - Yunan ilişkilerinde pazarlık unsurlarından biri olarak görülmüş ve gerektiğinde koz olarak kullanılmıştır. (Batı Trakya'daki Türk varlığının

¹⁵⁰ Alexis Heraclides, (2003): *Yunanistan ve Doğu'dan Gelen Tehlike Türkiye*, (çev.Mihail Vasilyadis, Herkül Milas), İletişim Yayınları, İstanbul: s.294.

devamı için Türkiye Cumhuriyetinin ekonomik, siyasi ve diplomatik alanlarda desteği devam etmektedir.)

Batı Trakya'daki Türklere ait bütün sivil toplum örgütleri (dernekler, birlikler) soruna sahip çıkmışlar, üzerlerine düşeni yapmaya gayret etmişlerdir. Batı Trakyalı aydınlar, yerel basın, mürekkep yalamış herkes azınlık meselesine değişik yönlerden de baksalar, farklı dünya görüşüne de sahip olsalar nihai amacın insanca yaşanacak bir Batı Trakya olduğu konusunda birleşmişler ve doğru bildikleri yolda mücadele vermişlerdir.

Yunanistan Komünist Partisi ve Sosyalist İttifak Partileri Batı Trakyalıların davasını haklı bulmuş birçok konuda azınlık halkına tam destek vermişlerdir. Hatta 29 Ocak olaylarından sonra azınlık mağdurlarına destek vermek amacıyla Gümülcine'yi ziyaret eden Sosyalist İttifak Atina milletvekili Mariya Damanaki “Mariya al, bir ferace de sen giy”¹⁵¹ diye bağırın şovenistlerce protesto edilmiş ve belediye binasına sığınmak zorunda kalmıştır.¹⁵²

Neticede Yunanistan kendini baskı altında hissetmeye başlamış, 22 Haziran 1993'te AB'ye aday olabilecek ülkeler için benimsenen Kopenhag Kararlarının Siyasi Kriterlerinde Azınlık Haklarının vurgulanması Yunan Hükümetinin de dikkatini çekmiş olsa gerekir ki yetmiş yıldan beri devam eden dönem dönem yumuşamalar gösteren ancak temelde yanlışlıklarla, haksızlıklarla dolu azınlık politikası ivedilikle tasfiye edilmiştir.

Helsinki Watch Raporları, ABD'nin İnsan Hakları Raporu gibi girişimler de Batı Trakya Türkünün sorunlarının dünya kamuoyuna sergilenmesinde etkili olmuşlardır. Yunan devletinin “Yasak Bölge” olarak ilan ettiği Batı Trakya'ya girişleri engellenen Helsinki Watch yetkilileri, “Burası Avrupa Birliği ülkelerinin tek yasaklı bölgesi”¹⁵³ demesi üzerine Yunanistan'dan yumuşama sinyalleri alınmaya başlanmıştır.

¹⁵¹ 29 Ocak Olaylarından sonra Gümülcine ziyaretinde, vitrin camları kırılmış Türk dükkanlarını gördüğünde, söz konusu şiddet olaylarını Cunta yanlısı aşırı sağcılar ve faşistler tarafından başlatıldığını yüksek ve sinirli bir sesle söylemesi üzerine, yumurta yağmuruna tutulan Damanaki'ye, Belediye Sarayı'nı saran 1000 kadar gösterici “Sen Yunan değil, Türk milletvekili olmalısın... Giydiklerini çıkar. Çarşaf giy!” sloganları atmışlardır. Ayrıntılı bilgi için bknz: Alioğlu, 2005: 39.

¹⁵² Alioğlu, 2005: 39.

¹⁵³ Selahaddin Galip, (1998): *Batı Trakya'dan Yazabildiklerim*, Kastaş Yayınevi, İstanbul: s.342.

3.1. Siyasi Sorunlar

9 Haziran 1975 tarihinde Yunan Parlamentosu tarafından kabul edilen Yunan Anayasası insan haklarına saygılı, modern bir anayasadır. Bu anayasanın 4/1 maddesi bütün Yunanlıların yasa önünde eşit olduklarını ilan etmektedir. Madde 5/1'e göre herkes kişiliğini özgür biçimde geliştirme ve ülkedeki toplumsal, ekonomik ve siyasi yaşama katılma hakkına sahiptir. Madde 5/2'ye göre Yunanistan topraklarında yaşayan herkesin yaşamı, onuru ve özgürlüğü, milliyetine, ırkına, diline ve dinsel, siyasi inançlarına bakılmaksızın tam koruma altındadır. Ancak azınlığa karşı yürütülen uygulamalarda ciddi anayasa ihlalleri yapılmıştır.

Yurttaşlık haklarının başında gelen can ve mal güvenliği hakkı geçmişte özellikle Kıbrıs Sorunu alevlendikçe bozulan Türk - Yunan ilişkilerine paralel olarak daralmış, zaman zaman da ortadan kalkmıştır. Türk - Yunan ilişkileri ne zaman bozulsa, azınlık zor günler yaşamış tahrikler, kişisel zorbalık olaylarından cami yakmaya dek uzanan saldırılarla karşılaşmıştır.¹⁵⁴

Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliğinin (BTTÖ) ve Gümülcine Türk Gençler Birliği'nin (GTGB) Yargıtay kararıyla kapatıldığının duyulması üzerine azınlık arasında büyük tepki olmuş ve bu olay 29 Ocak 1988 yürüyüşüne yol açmış, Batı Trakya Türk halkının direnişi olarak tarihe geçmiştir. Bu birliklerin kapatılma kararıyla Türk adı yasaklanmaktadır. Bunun üzerine AYK 25 Ocakta toplanarak mücadele kararı alır ve olayı protesto etmek için bir yürüyüş düzenlenir. Oluşturulan eylem tespit komisyonu yürüyüşün 29 Ocak Cuma günü Gümülcine Eski Camii'nden vilayet konağına kadar yapılması kararı alır. Yürüyüşün yasaklanmış olmasına rağmen, Yasak Bölge de dâhil Gümülcine'ye 20 bin insan seli akar. Çıkan arbedede 30 azınlık mensubu yaralanmıştır. Bir gün sonra Davos'ta bir araya gelen Özal-Papandreu görüşmesinden azınlık lehine bir karar çıkmamıştır.¹⁵⁵

Bundan iki sene sonra Batı Trakya Türk'ünün yüzyıllardır oturduğu topraklarda can ve mal güvenliğini ciddi biçimde gündeme getiren 29 Ocak 1990 olayı Türk

¹⁵⁴ www.trakya.ihh.org.tr/insan/insan.html (28.12.2006).

¹⁵⁵ Alioğlu, 2005: 36.

tarihinin büyük ihmali 6-7 Eylül 1955 (İstanbul Rum Azınlığına karşı girişilen olay) olayıyla benzerlikler göstermektedir.¹⁵⁶

29 Ocak yürüyüşünün ikinci yıldönümü vesilesiyle Eski Camide mevlit düzenlenmesine karar verilmiştir. AYK gerekli izinler için polisle temasa geçtiği sırada yerel radyolar hastanede yatmakta olan bir Yunanlının bir Türk tarafından öldürüldüğünü duyuran aslı olmayan bir haber yayarak 29 Ocak toplantısını engelleme çağrısı yapmışlardır. Gümölcine-Maronya Metropolit Damaskinos'un açıklamaları da aynı yöndedir.¹⁵⁷

29 Ocak 1990 günü gruplar halinde toplanan Yunanlılar tarihi Çukur Kahveden başlayarak Türklere ait işyerlerinin camlarını kırmaya ve içindekileri yağmalamaya başlarlar. Güvenlik güçleri olaylar karşısında seyirci kalmıştır. ABD Dışişleri Bakanlığının 1990 İnsan hakları Raporunda polisin olayları engellemek için bir çabada bulunmadığı, saldırganların 1000 civarında olduğu, 400 kadar azınlık işyerinin maddi hasar gördüğü zararın yarım milyon dolar olduğu konusunda açıklamalar vardır.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Toplumsal huzursuzluğu göstermesi açısından tarihimize "6-7 Eylül Olayları" olarak geçen olaylar son derece ilginçtir. Bu olaylar 1955 yazında Kıbrıs sorununun Türkiye'nin gündemini iyiden iyiye işgal etmesiyle başladı. Siyasal ve ekonomik yönden sıkışan DP iktidarı bir yandan Kıbrıs meselesini gündeme getirerek kamuoyunun dikkatini bu soruna yönlendirmeye uğraşiyor, diğer yandan İngiltere'nin girişimiyle Londra'da düzenlenecek olan ve Türkiye ile Yunanistan'ın da katılacağı Kıbrıs konusundaki toplantı öncesi dış dünyaya Türk halkının bu konuda çok duyarlı olduğunu göstermeye çalışıyordu. Bir İstanbul gazetesinde Atatürk'ün Selanik'teki evinin bombalandığı haberinin çıkması üzerine, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde olaylar patlak verdi. Rum kökenli ve gayrimüslim vatandaşların işyerlerine, evlerine, kilise ve mezarlıklarına saldırılar düzenlendi. Örneğin İstanbul'un Beyoğlu semti neredeyse savaş alanına döndü. Ancak ilginç olan, başlangıçta yalnızca Rumları hedefleyen bu saldırıların giderek yoksulların Müslüman olmayan zenginlere karşı öfkesine dönüşmeye başlamasıydı. Uzun bir süre müdahalede bulunmayan ordunun nihayet akşam saatlerinden itibaren devreye girmesiyle olaylar yatıştı, ama 6-7 Eylül'de yaşananların izleri kalıcı oldu.

Olayları kimin başlattığı kesinlik kazanmadıysa da, hükümetin bu işin arkasında olduğuna dair çok güçlü bulgular olduğu söylenegelmiştir. İstanbul, İzmir ve Ankara'da olayların ardından sıkıyönetim ilan edildi ve hükümet her yönden şiddetli eleştirilere maruz kaldı.

Daha ayrıntılı bilgi için bkz: TÜSİAD, (2004): Gençler İçin Tarih, İstanbul: 298.

¹⁵⁷ www.bttdd.com/29_ocak_direnisi.html (10.12.2006).

¹⁵⁸ www.bttdd.com/29_ocak_direnisi.html (10.12.2006).

Yine 1990'lı yılların başında siyasal hak ve özgürlükler bakımından azınlığın uğradığı haksızlıklar vardır. Azınlığın bağımsız milletvekili çıkarmasını önlemek için %3'lük ülke barajı getirilmiş, seçim günü Türklerin oy verdiği sandıklarda Yunanistan'ın değişik yerlerinden getirilen askerlere oy kullanılmıştır.¹⁵⁹

Batı Trakya davasına hizmet eden azınlık basını sansür edilmiş Türkiye'den gelen basılı, görsel ve işitsel malzemeler konusunda çeşitli yasaklar uygulanmış, gazeteler hükümeti eleştiren yazılar yazdıklarında takibata uğramışlardır. Batı Trakya'da Türk dilinde yayın yapan gazete ve radyolarda çalışan basın mensupları sürekli olarak Yunan yönetimi tarafından manevi baskı altında tutulmaktadır.¹⁶⁰

Yunanistan'ın Türk azınlığa yönelik gerçekleştirdiği yüzlerce hak ihlalden birisi seçme ve seçilme hakkının engellenmesidir. Yunan Parlamentosu 1993'te seçim sisteminde değişikliğe giderek ülke çapında yüzde üçlük bir baraj uygulamasına başlamıştır. Bu sistemin bağımsız adaylara da uygulanması Dr. Sadık Ahmet gibi azınlığı temsil edenlerin meclise girmesini olanaksız hale getirmiştir. Çünkü sistem 150 bin nüfuslu azınlığın 200 bin oy çıkarmasını gerektirmektedir. Böylece Türkler Yunan partileriyle seçimlere girmeye mecbur bırakılmaktadır. Bu da ister istemez oyların bölünmesine yol açarak meclise giren Türk temsilci sayısını azaltmaktadır. Örneğin son genel seçimlerde Gümülcine 40 oyla ikinci milletvekilini kaybederken İskeçe 700 oyla tek milletvekilini de kaybetmiş mecliste tek Türk parlamenter yer alabilmişti. Hâlbuki bir önceki dönemde Gümülcine'den iki, İskeçe'den de bir olmak üzere üç milletvekili Yunan Parlamentosu'nda Türk azınlığı temsil ediyordu. Uygulama, bir yandan da adayların parti kararları dışına çıkmasını engelleyerek temsilcilik görevini sekteye uğrattıyor. Türklerin temsil kabiliyetini yok etmek için Atina yerel yönetimlerde de kimi değişikliklere gitti ve "Kapodistrias Planı" ile Türkleri azınlıkta bırakacak şekilde Yunan şehirleriyle birleştirerek Türk azınlığı 7 küçük belediyeden 3 daha büyük belediyeye sıkıştırdı. Böylece genişletilmiş bölge valilikleri oluşturularak Türklerin kendilerini yönetecek valileri çıkarması engellendi. Anlaşıyor ki Yunan Parlamentosu, sözde Ermeni, Pontus ve hatta Süryani katliamlarını görüşmekten ve Türkiye'deki

¹⁵⁹ Alioğlu, 2005: 48.

¹⁶⁰ Galip, 1998: 340-341.

azınlık hakları konusundaki uygulamalarla uğraşmaktan kendi azınlığının en temel vatandaşlık haklarındaki ciddi aksaklıkları gidermeye vakit bulamamaktadır.¹⁶¹

3.2. Kimlik Sorunu ve Vatandaşlık Hakları

Batı Trakya, Türkleri Yunan resmi makamlarınca “Müslüman Yunanlılar” olarak tanımlanmaktadır. Bu konudaki ısrarını Lozan Antlaşmasında geçen ifadeye dayandırıyor olsa da 1950'lere kadar böylesi bir politika uygulamıyordu ve Yunan belgelerinde de Türk azınlık kavramı kullanılmaktaydı. Türk-Yunan karma komisyonları tarafından dağıtılan Etabli belgelerinde “Müslüman” değil “Türk” ibaresi bulunmaktadır. Lozan'daki terminolojinin Osmanlı İmparatorluğu'nun ümmet sisteminden kaynaklandığı açıktır. Öte yandan 30 Ocak 1923 tarihli mübadele anlaşmasının “Türk-Rum Ahalinin Mübadelesi Ahitnamesi” adını taşıması da esasında bu konuda tartışmaya yer bırakmamaktadır. Albaylar Cuntası döneminde başlayan yoğunlaştırılmış sindirme politikaları, 1974'den itibaren isminde “Türk” kelimesi geçen bütün dernekler kapatılması, okul tabelalarından da kimliğin ifadesi olan “Türk” kelimesinin kazınmasıyla devam etti. Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği, Gümülcine Türk Gençler Birliği, İskeçe Türk Birliği gibi dernekler “Türk” ibaresinin azınlık yaratma amaçlı kullanıldığı gerekçesiyle kapatıldı. Yine, adında “Türk” ibaresi yer aldığı için Rodop İli Türk Kadınlar Kültür Derneği'nin kuruluşuna da izin verilmedi. Bu konudaki en yeni ve en ilginç karar Evros (Meriç) Azınlık Gençler Derneğinin tanınma talebinin reddedilmesi üzerine 2003'ten bu yana Yargıtay'da görülen temyiz davasıydı. Yargıtay, “Trakya'da dinleri Müslüman olan Yunan vatandaşlarının bulunduğu” şeklindeki resmi devlet söylemini tekrar ettikten sonra “Azınlık Gençleri” adının belirli ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde ifade edilmediğini belirterek dini azınlığı mı yoksa etnik azınlığı mı temsil ettiğine dair ortaya çıkan karışıklığın kamu düzenine aykırı ve bu nedenle de yasa dışı bularak temyiz talebini reddetti. Yargıtay, sadece tescil talebini reddetmiş olmadı aynı zamanda herhangi bir tanımlama içermeyen azınlık teriminin bir derneğin adında yer almasının da “suçları gizleyebileceği” yönünde azınlıklar aleyhine bir içtihat yaratmış oldu.¹⁶²

¹⁶¹ Gözde Kılıç Yaşın, (2006): “Batı Trakya'da Seçim Heyecanı”, *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:119, Ankara: s.19.

¹⁶² Avmi Gazetesi, 5 Kasım 2006.

3.2.1. Vatandaşlıktan Çıkarma

1955 /3370 Yunan Vatandaşlık yasasının 19. Maddesine göre “Grek olmayan etnik kökenden bir kişi geri dönmeksizin Yunanistan’dan ayrılırsa bu kişinin Yunan yurttaşlığını yitirdiğine hükmedilir. Bu hüküm yurtdışında oturan Grek olmayan etnik kökenli kişilere de uygulanır....” 1975 tarihli Yunanistan Anayasası vatandaşlık haklarını garanti altına almış olsa da 19 madde çok sayıda Türk Asıllı Yunan vatandaşına uygulanmıştır.¹⁶³ Bu gün 700 civarında, Türkiye’de iskat veya haymatlos (vatansız) pozisyonunda, seçemeyen seçilemeyen memur olamayan vatandaşlık haklarının hiç birinden yararlanamayan Batı Trakyalılar vardır. Türk vatandaşlığına kabul edilmek için bekleyen bu insanların içinde avukatlık, doktorluk, eczacılık, yaptığı halde çok uzun yıllar haymatlos kimliğiyle dolaşanlar vardır.¹⁶⁴

3.2.2. Seyahat Özgürlüğünün Kısıtlanması

Bir ülke vatandaşının ülke dışına çıkması üzerine vatandaşlıktan çıkartılması onun dolaşım özgürlüğünün kısıtlandığı anlamındadır. Ayrıca daha önce sözü edilen Batı Trakya’nın güneyindeki dağlık bölge yasak bölgedir. Buraya giriş çıkışlar yakın zamana kadar engellenmekteydi. Ancak güvenlik güçlerinden alınan özel izinle bölgeye girmek mümkündü.

1985 yılında tek çıkışlı pasaport sorunu yaşanmış, pasaport talebinde bulunan bazı azınlık mensuplarına uygulanmış ancak 1986 yılında vazgeçilmiştir.¹⁶⁵

3.2.3. İnşaat Ruhsatları

Türk azınlığa bina inşaat ve onarım ruhsatı verilmemiştir. Ruhsat alamayan azınlık mensupları kaçak olarak onarım ve inşaat işlerine girişmişler bunların bazıları yıkılmış, yıkılmayanlara ağır para cezaları verilmiş, elektrik ve suları bağlanmamıştır. Cami, okul inşaat ve onarım ruhsatları verilmemiştir. Bu konuya Helsinki Watch

¹⁶³ Oran, 1986: 112.

¹⁶⁴ Metin Ayışığı, (2003): “Batı Trakya Türklerine Yönelik İnsan Hakları İhlalleri ve Kimlik Sorunu, Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri, Genel Kurmay ATASE Başkanlığı, İstanbul, 22-24 Eylül.

¹⁶⁵ Oran, 1986: 118.

Raporunda geniş bir şekilde değinilmiş 25 yıl onarım ruhsatı bekleyen Yassıköy Camii ve daha birkaç benzer olay örnek olarak verilmiştir.¹⁶⁶

3.2.4. Ehliyetler

%80'inin ekmeğini topraktan çıkardığı, tarıma bağlı bir ekonomisi olan Batı Trakya insanına traktör ehliyeti verilmemiştir. Otomobil, motosiklet ehliyetlerinde de büyük sorunlar çıkartılmıştır. Gümülcine'ye bağlı Domruköy'de sadece bir ay içerisinde 35 kişi ehliyetsiz traktör kullandıkları gerekçesiyle mahkemeye sevk edilmişlerdir.¹⁶⁷ Batı Trakyalıların sürücü ehliyeti almaları seçimden seçime bir rüşvet olarak verilirdi.¹⁶⁸ H.Bülent Demirbaş'a göre, "Türklerin traktör ehliyeti yerine NASA'dan pilot ya da astronot ehliyeti almaları daha kolaydır".¹⁶⁹

3.2.5. Av Silahları Ruhsatları

1974 Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Türk Azınlığın elindeki av silahları toplatılmış, çok istisnai kişiler haricindekilere verilmemiştir. Bu gün dileyen herkes av silahı ve ruhsatı alabilmektedir.¹⁷⁰

3.2.6. İşyeri Açma Konusundaki Engellemeler

Yunanistan'da işyeri almak, açmak veya satmak için bağlı bulunan il valisinden izin alınması gerekmektedir. Helsinki Watch Raporuna göre (s.36-39) Türk azınlık arasında, fabrika, benzin istasyonu veya eczane gibi işyerlerine sahip kimse bulunmamaktadır. Müslümanlar Hristiyanlarla ortak olamamakta, yeni işyeri açamamakta veya dükkân satın alamamaktadır.¹⁷¹

¹⁶⁶ Oran, 1986: 109.

¹⁶⁷ Baskın Oran, (1990): "Batı Trakya'daki Müslüman Türk Azınlığı", *Türk-Yunan Uyuşmazlığı* (der.Semih Vaner), Metis Yayınları, İstanbul: s.162.

¹⁶⁸ Galip,1998: 338.

¹⁶⁹ H.Bülent Demirbaş, (1996): *Batı Trakya Sorunu*, Arba Yayınları, İstanbul: s.130.

¹⁷⁰ Oran, 1986: 110.

¹⁷¹ www.trakya.ihh.org.tr/insan/insan.html (28.12.2006)

3.2.7. Ticari Kredilerden Mahrumiyet ve Azınlığa Yönelik Para Cezaları

Azınlık mensuplarının ticari olsun, tüketici olsun kredi talepleri hep geri çevrilmiştir. Ayrıca AB'nin rençperin kalkındırılması için yaptığı ekonomik yardımdan ve sübvansiyonlardan Türkler yararlandırılmamış veya kısmen yararlandırılmıştır.

Kredi vermek bir yana Türklere ait işyerleri çok sıkı denetlenmiş Türk esnafa her fırsatta en üst seviyelerden para cezaları yazılmıştır.

Zaten Gümülcine, İskeçe, Şapçı gibi yerleşim merkezlerinde büyük işyerlerinin tamamına yakını Hıristiyan esnafa aittir. Türk esnaf tamirci, demirci, bıçakçı, lokantacı, marangoz gibi küçük zanaat erbabı olup genelde küçük çapta dükkânlara sahiptir. Gümülcine de bulunan ve zamanla büyük iş yapan Naimler Kereste Firması sahipleri 1960'lı yıllarda vergi kaçakçılığı ile suçlanıp yargılanmışlar para cezalarının yanı sıra hapis cezası da almışlardır. 1985'ten itibaren para cezaları esnaftan, doktor, avukat, gazeteci gibi azınlığın elit kesimlerine kaymıştır.¹⁷²

3.2.8. Gayrimenkul Alamama Sorunu

Yakın geçmişe kadar Türklerin toprakları çeşitli nedenlerle ellerinden alınırken, yeni gayrimenkul almalarına da izin verilmemiştir. Azınlığın mülk edinememe meselesi de Kıbrıs Meselesi yüzünden Türk-Yunan ilişkilerinin iyice bozulduğu 1965 yılından sonra başlamış, çok az istisna dışında bu tarihten sonra azınlığın taşınmaz mal edinmesine izin verilmemiştir.¹⁷³ Bu uygulamanın dayanağı "sınır ve kıyı bölgelerinde alım satım hakkının kullanılmasının yasaklanması hakkında 1366/1938 sayılı ihtiyaca mebni kanundur." Bu yasaya göre sınır bölgelerinde, kıyılarda, her türlü taşınmaz mal alım satımı ve hatta zilyetlik hakkının kullanımı kamu yetkililerinden kurulu bir komisyonun iznine bağlıdır. Bu komisyonlar Türk azınlığın kendilerine yaptıkları başvuruları genellikle reddetmişler veya sürüncemede bırakmışlardır. Buna karşılık Türk azınlıktan mal almak isteyen bir Yunanlının izni hızla çıkartılmakta ve daha önce belirtildiği gibi kendisine kredi verilmektedir. Yani azınlık mensubu ancak bir Hristiyana mal satabilmekte Yunanlıların da Türklere mal satmalarına izin

¹⁷² www.geocities.com/begunay/bt.htm (12.01.2007)

¹⁷³ www.trakya.ihh.org.tr/insan/insan.html (28.12.2006)

verilmemektedir. Akın Gazetesi “Yalnız Miras Yoluyla Gayrimenkul Sahibi Olabiliyoruz” manşetiyle bu konuya çok doğru bir yorum getirmiştir.¹⁷⁴

Ayrıca Devlet, Yunan soyundan Hıristiyan vatandaşlarına, Müslüman Türk taşınmaz mallarını satın almaları için yıllarca faizsiz krediler vermiştir. Buna paralel olarak Müslüman Türk azınlığın devlet kredilerinden yararlandırılmamasına özenle dikkat edilmiştir.¹⁷⁵

2007 yılına gelindiğinde “Vatandaşlık Hakları” başlığı altında verdiğimiz Batı Trakya Türk Azınlığına yönelik uygulamalar birkaç istisnai durum haricinde oradan kalkmış olması Batı Trakya’daki Türk nüfusun tekrar artmaya başlamasını açıklayan en önemli etkidir. Siyasi sorunlar kısmen devam etmektedir. Örneğin %3’lük ülke barajı devam etmektedir. Buna karşılık azınlık milletvekilleri siyasi partilerden adaylıklarını koyarak seçilmektedirler. Yani bu konu Türk Azınlığın inisiyatifiyle çözüm bulmuştur. Bu gün Yunan Parlamentosunda Türk Azınlığı temsil eden iki milletvekili iktidar partisi PASOK’un milletvekilleridir.¹⁷⁶

3.2.9. Yasak Bölge Uygulaması

Batı Trakya’nın doğusundan batısına Bulgaristan sınırını takip eden yaklaşık 20-30 km. genişliğindeki bir alan Soğuk Savaş döneminde Yunan kanununun 376/1936 sayılı yasasıyla komünizm tehlikesi nedeniyle yasak bölge ilan edilmiştir. Batı Trakya’nın üçte birini oluşturan ve sadece Türklerin yaşadığı bu bölge 2000 yılına kadar giriş yasaklı durumdaydı. II. Dünya Savaşı yıllar önce sona ermiş olmasına rağmen 2000 yılına kadar bu bölgeler yasak bölge kapsamındaydı. Bölgede yaşayan kişiler dışarıya özel izin belgeleri ile çıkabilmekte, dışarıdan ziyaretçiler de ancak izin belgesi ile bölgeye girebilmekteydi. Bu yasak bölgede 118 köyde 40.000 Türk azınlık mensubu yaşadığı yıllar boyunca. 1995 yılında bölgedeki karakolların kapatılmasıyla yasak kalkmış gibi görünse de yürürlükte olan yasa kalkmamış, yalnızca bölgede yaşayan soydaşlara verilen izin belgeleri ve yollardaki kontrol merkezleri kalkmıştı. Yabancıların bölgeye

¹⁷⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Oran, 1986: 134-135.

¹⁷⁵ Galip, 1998: 338.

¹⁷⁶ www.trakya.ihh.org.tr/insan/insan.html (28.12.2006)

girişini yine yasaktı. 2000 yılı sonlarında Savunma Bakanı Akis Çohacopulos'un bölgeye yaptığı ziyaretin ardından yasak bölge uygulaması tamamen kaldırıldı.¹⁷⁷

3.3.Batı Trakya Türkleri'nin Güncel Sorunları

Bu gün çözüm bekleyen azınlık insanın sorunlarını iki alt başlık altında incelemeye çalışacağız. Bunlar azınlık insanın maddi bakımdan varlığını devam ettirebilmesi olmazsa olmaz koşulu taşıyan iktisadi sorunlar ve daha çok siyasi karaktere sahip olan iktisadi olmayan sorunlardır.

3.3.1.İktisadi sorunlar

İktisadi sorunları da birkaç alt başlık altında toplamak mümkündür. Batı Trakya Türk azınlığını geçimini dolaylı ya da dolaysız olarak tarımdan elde etmektedir. Ancak son yıllarda başta tütüncülük olmak üzere ürünlerin satışından ziyade Avrupa Birliğinden sağlanan yardımlarla tarım kesimi ayakta durmaktadır. Avrupa Birliği kaynaklı tarım destekleme yardımları 2013 yılında sona erecektir. Bu durumun gerçekleşmesi ile birlikte Batı Trakya Bölgesinde ağırlıklı olarak Türk soydaşlarımızın faaliyet gösterdiği hane tipi tarımsal faaliyetlerin devamı mümkün olamayacaktır. Son yıllarda bu gerçek ile birlikte büyük yerleşim birimlerine olan göç süreci hızlanmıştır. Batı Trakya Türk azınlığı ve özellikle bu kesimin genç mensupları tarım kesiminde çalışmamakta ancak varolan eğitim düzeyleri ile de büyük şehirlerde geçimlerini sağlayacak işler bulamamaktadırlar.

Bunların içinde geniş kitleleri etkilemesi bakımından en çarpıcı olanı tütün meselesidir.

3.3.1.1. Tütüncülerin Sorunları

Hiç kuşkusuz Batı Trakya ekonomisi denildiğinde akla ilk gelen tütün üretimi ve üreticileridir. Azınlık halkının yarısının geçim kaynağı olan tütün konusunda son

¹⁷⁷ www.ogretmeninsesi.org/s_azin.asp (21.12.2006).

yıllarda ortaya atılan bir takım spekülasyonlar hem tütün üreticilerini hem tütüne dolaylı olarak bağlı olan diğer bölge insanlarını düşündürmektedir.¹⁷⁸

Zaman zaman azınlık basınında da çıkan haberlere göre tütüne verilen primlerin (sübvansiyonların) tamamıyla kaldırılacağı hatta basma çeşidi tütün üretimine son verileceği doğrultusundadır.¹⁷⁹

Dünya genelinde tütün stoklarının arttığı bir gerçektir. Hiç kimsenin de tütün tüketimini arttırıcı kampanyalara girişmeye hakkı yoktur. Kaldı ki buna hukuk da müsaade etmemektedir. Ancak Batı Trakya'da yetişen tütün uzmanların görüşüne göre sigara üretiminde en çok kullanılan cinstendir ve arz fazlası bulunmamaktadır.

Hangi gerekçe ile olursa olsun Batı Trakya'da basma çeşidi tütün üretimine son verilmesi durumunda; geçimini bundan sağlayan azınlık nüfusunun yarısının gelir kaynağı kurutulmuş olmakla kalmayacak bölge esnaf ve zanaatkârı çökertilecek, bölge ekonomisinde açılan yara Yunanistan ekonomisinde tahribata neden olacaktır. Ayrıca AB' nin basma çeşidi yaprak üretiminin büyük orandaki kaynağı kurutulmuş olacaktır.

Evros Tütün Üreticileri Ortaklığı 17 Haziran 2006'da Gümölcine Meydanında, düzenlediği miting de ne Atina'nın ne de Brüksel'in dikkatini çekmedi. Yunanistan'da tütün fiyatları Tütün Kooperatifleri Birliği OMADA ile tüccarlar arasında imzalanan yıllık kontrat ile belirleniyor. Birinci, ikinci ve üçüncü kalite tütünlerin fiyatı belirlenirken, Batı Trakya'daki tütünün sadece %40'ının birinci kalite olduğu gözetilerek, birinci kaliteye yüksek ve diğer kalitelere düşük fiyat veriliyor.¹⁸⁰

Batı Trakya çok zor bir sene geçirmektedir. Üretici sefalet içinde hükümetin de tüccarlara sözünü tutması ve sorumluluğunu yerine getirmesi için baskı yapmaması sorunu daha da büyütüyor. Çiftçiler yükümlülüklerini yerine getirmediğinde cezalandırılıyor, ama tüccarlar üreticiye karşı sorumluluklarını yerine getirmediğinde

¹⁷⁸ http://tr.greekmurderers.net/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=35 (12.12.2006).

¹⁷⁹ http://tr.greekmurderers.net/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=35 (12.12.2006).

¹⁸⁰ http://tr.greekmurderers.net/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=35 (12.12.2006).

cezalandırılmıyor. Batı Trakyalılara Avrupa Birliği'nin öngördüğü hakları ya hiç ya da kısmen veren Atina, konu tütün fiyatlarına gelince, bu konudaki Avrupa Birliği politikalarını eksiksiz uyguluyor. Bu arada Tütün Kooperatifleri Birliği OMADA 8.500 Batı Trakyalı tütün üreticisine bazı mektuplar gönderip, üreticilerden ne olduğu anlaşılamayan bir beyannameyi imzalanmasını istiyor. Beyannamede üretimin primden “tam veya kısmen bağımsız olarak verilmesi” konusu soruluyor. OMADA primin üretimden tam bağımsız olması yönünde karar vermişti.¹⁸¹

Söz konusu uygulama hakkında Batı Trakyalılar, “kooperatifin üyelerine, kısacası tütün üreticilerine bu kadar hayati öneme sahip bir konuda bilgi vermek zorunda olmasına rağmen, bunu yapmamasını kaygı ile izlediklerini” söylüyorlar. Batı Trakyalılar ayrıca, “bu konuyu görüşmek üzere, kooperatifin üyelerini genel kurul toplantısına davet edip, sözü edilen konuda bilgi verdikten sonra, onların fikirlerini alacağı yerde, bir kez daha Türk tütüncüsünü karanlıklar içinde bırakma yolu tercih edilmiştir” diyorlar. Çoğu üreticiye göre, bu belgelerin gönderilmesinden güdülen amaç, tütüncüye sorulmadan yönetim kurulu tarafından alınan kararın meşrulaştırılmasını sağlamak. 8.500 Batı Trakyalı Türk tütüncüye sorulmadan alınan bir kararın daha Batı Trakyalılar tarafından onaylanmasını istemek hukuka, demokrasiye, iyi niyete, hakkaniyete, dürüstlüğe ve Avrupa Birliği müktesebatına uymuyor.¹⁸²

2006 yılındaki 5.Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayında alınan karara göre tütün üreticilerinin mağduriyetini önleyici planlar yapıldı. Buna göre tütüne alternatif olarak organik tarım ile seracılık ve meyve tarımına geçilmesi teşvik edilecek, kiraz üretimi kaliteli hale getirilip paketleme ve pazarlama stratejileri geliştirilecek ve bunlar profesyonel danışmanlıklarla marka haline getirilecektir. Bu amaçla çok ortaklı şirketlerin kurulması planlanmaktadır.¹⁸³ Ayrıca hayvancılık için de AB fonlarından yararlanılması için girişimlerde bulunulma kararı da alındı.

¹⁸¹ http://tr.greekmurderers.net/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=35 (12.12.2006).

¹⁸² http://tr.greekmurderers.net/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=35 (12.12.2006).

¹⁸³ Beşinci Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı, (2006): İstanbul.

3.3.1.2.DİKATSA Sorunu

Eğitim meselesinin iyice çıkmaza girdiği 1980'li yıllarda Batı Trakyalı aileler çocuklarını ilköğretimden itibaren Türkiye'deki okullara göndermeye başlamışlardır. Türkiye'nin Gümölcine Başkonsolosluğundan eğitim vizesi almak suretiyle Türkiye'deki orta öğretim kurumlarına yerleştirilen bu çocuklara Milli Eğitim Bakanlığı gerekli kolaylıkları sağlamıştır.

Türkiye'deki liselerden mezun olan bu çocuklar Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) açmış olduğu Yabancı Öğrenci Sınavına (YÖS) girmek kaydıyla Türkiye'nin seçkin üniversitelerine kaydolabilmektedirler. Her yıl 600 ila 800 arası Batı Trakyalı genç Türkiye'deki üniversitelere girmektedir.

Son yıllarda Yunanistan'daki şartların değişmesiyle orta öğretimde Türkiye'ye gelenlerin sayısı oldukça azalmıştır. 1990'ların ikinci yarısından itibaren Yunanistan'da yüksek öğrenim imkânı da bulan oradaki liselerden mezun Türk çocukları için Türkiye'deki üniversiteler cazibesini yitirse de YOS sınavıyla Türkiye'yi tercih edenler çoktur.

Ancak Türkiye'den mezun olan bu gençlerin diplomaları Yunan makamlarınca tanınmamaktadır. Çalışmak üzere memleketine dönen bu gençlerin diplomalarının denkliğinin onanması için DİKATSA (Üniversiteler Arası Yabancı Öğrenim Diplomalarını Tanıma Merkezi) adında bir kuruma başvurmaları gerekmektedir. Bu kurum mezun olmuş adayın bölümüne göre fark dersler çıkartmakta ve Yunanistan'daki bir üniversiteye kayıt yaptırarak bu dersleri geçmesini istemektedir.¹⁸⁴

Azınlık içindeki üniversite mezunlarının % 95'i Türkiye'deki üniversitelerden mezundur. (Bu oran düşmeye başlamıştır) Çoğunun Yunancası yetersizdir. Adayın sınırsız sınav hakkı olsa da bu fark dersleri geçmek ya hiç mümkün olmamakta ya da uzun yıllar çaba sarf etmek gerekmektedir.

¹⁸⁴ www.ogretmeninsesi.org/r_egitim.asp (21.12.2006).

Bu gün Batı Trakya'da yüzlerce üniversite mezunu Türk genci iktisadi yaşama adım atmak, mesleklerini icra edip kendi ayakları üzerinde durabilmek için bu yolda mücadele vermektedirler. Türkiye'de kendilerine çalışma izni alamayan bu insanlar vasıfsız işlerde çalışmakta veya tütün tarlasına dönmektedirler.¹⁸⁵

3.1.1.3. İşsizlik Sorunu

2000 yılı verilerine göre Yunanistan genelinde işsizlik oranı %11,3'tür. Ancak Avrupa İslam Komisyonunun Batı Trakya raporuna göre sanayi ve hizmet sektörlerinde Batı Trakya'da iş arayıp da bulamayan azınlık mensuplarının oranı %20 civarındadır.

Aynı raporda Müslüman olmayan göçmenleri (pontuslar) istihdam eden işletmelere devlet teşviki verildiği, ayrıca yerel basında "Hıristiyanlar işsiz dururken Müslümanlara iş verilmemesi gerektiği" doğrultusunda haberler çıktığı yazmaktadır.

Bölgenin tarımsal yapısından dolayı sezonluk işsizlik ortaya çıkmakta, kış mevsiminde işsiz kalan tarımda çalışan kesim başka sahalara yönelme ihtiyacı duymaktadır. Çeşitli fabrikalarda ve hizmet sektöründe iş imkânı bulan azınlık mensupları da her an işlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Çünkü bölgeye yerleştirilen pontuslar hem daha düşük ücretlere çalışabilmektedirler, hem de resmi politika bunların öncelikli olarak istihdam edilmelerinden yanadır.

Son yıllarda AB fonlarından kendi çabalarıyla yararlanan bireylerin olması işsizliği biraz da olsa kırmıştır. Eylül 2006'daki kurultayda da ele alınan bu girişimlerin genele yayılması için çalışılması gereği ortaya konarak kadının da işgücüne katılması için gerekli girişimlerin yapılması kararlaştırılmıştır.¹⁸⁶

3.3.1.4. Az Gelişmişlik Sorunu

Son yıllarda çok hızlı bir değişim sürecine girilmiş olsa da Batı Trakya Türk toplumu az gelişmiş bir toplum olma özelliğini sürdürmektedir. Üstelik bu değişim

¹⁸⁵ <http://trakya.ihh.org.tr/insan/egitim.html> (12.01.2007).

¹⁸⁶ Beşinci Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı, (2006): İstanbul.

ekonomik, sosyal, kültürel gelişimden çok; ahlaki çöküntü, benliğini yitirme şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Kuşkusuz bu geri kalmışlığın nedeni; Azınlık toplumunun tarıma bağımlı köylü bir toplum olmasından çok Yunan Hükümetinin 1923'ten beri azınlığa yönelik uyguladığı politikalarıdır. Batı Trakya'nın Yunanistan'ın ve AB'nin gelişmemiş bölgelerinden biri olmasının nedeni de budur. BM Habitat Konferansına sunulan verilere göre: Batı Trakya'da kişi başına düşen gelirin harcanan kısmı Yunanistan ortalamasının altındadır ve Batı Trakyalıların % 80'ini kırsal kesimde yaşamaktadır.¹⁸⁷

Araç/Sayı/1000 Kişi	Batı Trakya	Yunanistan
Telefon	151	382
Otomobil	80	126,7
Elektrik Tüketimi	939	1985

Tablo: Kişi Başı Ekonomik Güç Karşılaştırması

3.3.2. Batı Trakya Türklerinin İktisadi Olmayan Sorunları

Siyasal, etnik ve kültürel sorunlar olarak da tanımlanabilecek olan bu sorunları dört başlık altında toplamamız mümkündür. Milli kimlik sorunu, eğitim sorunu, müftülük sorunu ve vakıflar sorunu. Eğitim konusunda bir takım ilerlemeler olsa da diğer sorunlar Batı Trakya Türklerinin kronikleşen sorunları olup kısa vadede çözüm şansı bulunmamaktadır.

3.3.2.1. Milli Kimlik Sorunu

1950'li yıllardan sonra Yunan makamları Batı Trakya'da Türk varlığını inkar etmeye başlamışlardır. Batı Trakya Türklerinin örgütlenmesinde olduğu gibi bu reddetme adında Türk kelimesinin geçtiği birliklerin kapatılmasına kadar gitmiştir.

¹⁸⁷ www.ogretmeninsesi.org/s_kadin.asp (19.01.2007).

Aslında Batı Trakya'daki Müslümanların tamamı Türk asıllı olduklarını bilmektedirler. Hatta Türkçe konuşmayan Pomaklar ve yaşayış tarzlarından ötürü Çingene olarak bilinen Müslümanlar da Türk asıllı olduklarını söylemektedirler.¹⁸⁸

Yunanistan'a göre "Batı Trakya'da yaşayan azınlık Helen kökenli Müslümanlardır. Pomaklar da zorla İslamlaştırılmış Helen-Slav kökenli bir ırktır." Ne var ki bu insanlar her fırsatta Türk olduklarını iddia etmekte; kültürleriyle, yaşam tarzlarıyla Türk kimliklerini sergilemektedirler.¹⁸⁹

Bu sorun tamamıyla siyasi bir meseledir. Batı Trakya'daki azınlığın Türk olduğunu bütün Dünya bilmektedir. Yunanlı fanatik faşistler duvar yazılarında "Türkler! Trakya'dan defolun" demekle azınlığa besledikleri nefreti kusarken milli kimliklerini de tanımaktadırlar.¹⁹⁰

3.3.2.2. Müftülük Sorunu

Bugün Dimetoka'daki müftü kaymakamı dışında İskeçe'de iki Gümülcine'de iki olmak üzere dört tane müftü bulanmaktadır. Oysa Gümülcine'de bir İskeçe'de de bir tane müftü olması gerekmektedir. Bunların bir çifti atanmış ve bu gün resmen müftülük görevini yürüten müftülerdir. Gümülcine'de Hafız Meço Cemali ve İskeçe'de Mehmet Emin Şinikoğlu.¹⁹¹ Diğer bir çifti ise sembolik de olsa Azınlık tarafından seçilmiş olan, Türkiye Cumhuriyeti'nin de desteklemiş olduğu ve İslam ülkeleri nezdindeki toplantılara Türkiye'nin girişimiyle Batı Trakya Müslüman-Türk Toplumunu temsilen çağrılan müftülerdir. Gümülcine'de İbrahim Şerif İskeçe'de ise Ahmet Mete.¹⁹²

1984 yılında eski Gümülcine müftüsünün 1989 yılında eski İskeçe müftüsünün ölümüyle onların yerine geçen müftülerin asaleten atanmasıyla ortaya çıkan bu sorun Batı Trakya Toplumunu ikiye bölmüştür. Yine kısa vadede çözüm şansı olmayan bu sorun Azınlık yaşantısını direkt olarak etkilemekte atanmış müftüleri destekleyenlere Yunancı damgası, seçilmiş müftüleri destekleyenlere Türkiye'ci damgası vurarak

¹⁸⁸ Ömeroğlu, 1994: 121.

¹⁸⁹ Ömeroğlu, 1994: 121.

¹⁹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Oran, 1986: 84-91.

¹⁹¹ www.trakya.ihh.org.tr/insan/muftu.html (28.12.2006).

¹⁹² www.hurriyetusa.com/haber/haber_detay.asp?id=10481 (04.01.2007).

bölünmüşlük yaratmaktadır. Bu gün istese de istemese de azınlık insanı müftülüklerle ilgili işlerini atanmış müftülere gördürmekte, seçilmiş müftüler sembolik olmaktan ileri gidememektedir.¹⁹³

Verdiği kararlar Yunan mahkemeleri tarafından yargı mercii kararı olarak kabul gören resmi (atanmış) müftülerin azli ancak Yunan Millet Meclisi'nin kararı ve Cumhurbaşkanı'nın onayıyla gerçekleşmektedir. Buna karşın Anayasa Mahkemesi hukuka uygun bulmadığı kararı iptal edebilmektedir. Müftü ise Cemaat İdaresini istediği an azletme yetkisine sahiptir. Bu boyutuyla müftülük sorunu vakıflar konusuyla çakışmaktadır.¹⁹⁴

2006 yılındaki Batı Trakya Türkleri Kurultayı'nda Din İşleri ve Vakıflar Komisyonu, Başmüftülük makamı'na büyük görevler yüklemiştir. Bunların en başında acil olarak Selanik Özel Pedagoji Akademisinin (SÖPA) kapatılması gelmektedir. Türklerin dini eğitimine Ortodoks Yunan yönetiminin müdahalesini artık istemeyen Batı Trakyalılar bu iş için Başmüftülük makamının çevresinde toplanmaya hazır olduklarını bildirdiler. Ayrıca bölgedeki çocukların dini ve milli duygulara sahip olmaları için yine bu kuruma maddi yardım sağlanması yolunda görüş birliğine varıldı.¹⁹⁵

3.3.2.3. Eğitim Sorunu

Türk-Yunan ilişkilerinde 1950'li yılların başlarında yaşanan dostluk havası hem Batı Trakya'daki Türk azınlığın hem de İstanbul'daki Rum azınlığın eğitim meselesine olumlu yönde yansımıştır. 1952 yılında Batı Trakya'nın ilk Türk azınlık lisesi (Celal Bayar lisesi) ve ardından 1960'lı yıllarda İskeçe azınlık lisesi açılmıştır.

Batı Trakya'da Türk Azınlığının eğitim hakları sadece Lozan Barış Antlaşmasıyla değil, aynı zamanda 1951 Kültür Anlaşması ve 1968 Protokolleri ile Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan anlaşmalarla da garanti altına

¹⁹³ www.trakya.ihh.org.tr/insan/muftu.html (28.12.2006).

¹⁹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömeroğlu,1994: 67-120.

¹⁹⁵ Beşinci Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı, (2006): İstanbul.

alınmıştır.¹⁹⁶İki ülke arasında 1951 yılında imzalanan Kültür Antlaşmasıyla Batı Trakya'ya ilk ve orta öğretimde görev yapacak Türk vatandaşı öğretmenler gönderilmiş, yüzlerce Batı Trakyalı öğrenci de Türkiye'deki öğretmen okullarında Batı Trakya'da görev yapmak üzere yetiştirilmişlerdir. Ancak 1964 Kıbrıs olaylarıyla Türk-Yunan ilişkilerinin bozulması ve 1967 Albaylar Cuntası ile birlikte Azınlığın eğitim alanındaki hakları birer birer kısıtlanmak suretiyle keyfi uygulamalara bırakılmıştır.¹⁹⁷

Lozan Antlaşmasınının 40 ve 41. maddeleriyle azınlık eğitim kurumlarına sınırlı özerklik hakkı tanınmış olmasına rağmen azınlık okullarına formasyonlu öğretmenlerin atanması durdurulmuş; buna karşılık iki azınlık lisesi dışında Gümülcine'de bulunan eğitim kalitesinin oldukça düşük olduğu "Medrese'de" eğitim görmüş daha sonra da Selanik Özel Pedagoji Akademisini bitiren çoğunun Türkçesi yetersiz dağ kolundan yetişmiş öğretmenler atanmaktadır.¹⁹⁸ Okulun amacı, Türkiye'ye gidip eğitim kursu görmüş veya Türkiye'deki öğretmen okullarında okumuş olan Batı Trakyalıları devreden çıkaracak adam yetiştirmektir.¹⁹⁹ Ancak bu öğretmenler içinde Türkiye'den gelen kitaplara ambargo konulması üzerine SÖPA'da öğretim üyesi olan Türkolog Prof. Dr. Efstratios Zengin'in 1992 yılında hazırlayıp Batı Trakya'lı Türk çocukları için yayınlanan okuma kitabını derslerinde okutmadıkları gerekçesiyle meslekten ihraç edilenler vardır.

Bu öğretmenlerin Türk okullarına atanması ve Azınlık okullarının bu öğretmenlerin idaresine bırakılması, 1976 yılında yapılan eğitim reformunu müteakip 1977 yılında çıkartılan 694 ve 695 numaralı kanunlarla yapılmıştır.

Yunanistan Türkiye'den gönderilen kitapların dağıtımını yapmadığı için okullarda okutulan kitaplar 1950'li yıllardan kalmış kitaplardır. Batı Trakya genelinde 241 ilkokula karşılık "Medrese" dışında İskeçe'de bir Gümülcine'de bir olmak üzere iki azınlık lisesi vardır. Üstelik 1994 yılına kadar bu okullara kayıtlar kura ile veya şaibeli sınavlarla yapılmaktaydı. Bir de dağ kolundaki Hemetli Nahiyesine Türkçe eğitim yapmayan sözde azınlığa yönelik ne olduğu belirsiz lise ayarında bir okul kurulmuştur. İskeçe'de de Çingene olarak tabir edilen azınlık mensuplarının yoğunlukta olduğu bir

¹⁹⁶ www.ogretmeninsesi.org/s_azin.asp (21.12.2006).

¹⁹⁷ Ömeroğlu, 1994: 59.

¹⁹⁸ Alioğlu2005: 45-46.

¹⁹⁹ Oran, 1986: 81.

bölgeye Türkçe eğitimin ve Türk öğretmeninin olmayacağı bir azınlık okulu açılacağı söylentileri dolaşmaktadır. Yunanistan'ın bu haksız politikası Yunan yazarlar tarafından da desteklenmekte, sanki her şey doğru yapılmış gibi azınlık okullarında Türk olanlara hatta etnik yönden Pomak olanlara Türkçe öğretildiği yazılmaktadır.²⁰⁰

Azınlık insanı tarafından kabul gören ve çağdaş eğitim yapan iki azınlık lisesi yetersiz kalınca Türk çocukları orta öğrenimlerini Yunan liselerinde devam ettirmek zorunda kalmakta ilkokulda iyi bir Yunanca dil eğitimi alamayan çocukların çoğu bu okullarda başarısız olmaktadır.²⁰¹

Batı Trakya'da eğitim 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile Yunanistan'ın korumasına bırakılmıştır. Eğitim, Lozan'la garanti altına alınmış ancak, günümüze kadar pek çok değişikliğe uğramış, eğitim düzenlemeleri adıyla yeni yasalar çıkarılmış yeni protokoller imzalanmıştır. Eğitimle ilgili çıkarılan her yasa, imzalanan her kararname ne yazık ki bir öncekini aratır nitelikte olmuştur.²⁰² Bu gün Batı Trakya'da yaşayan halkın en önemli ve acil çözüm bekleyen sorunlarının başında eğitim sorunu gelmektedir. Okullarda eğitim öğretim yok denecek kadar azdır. Formasyonlu öğretmen yetersizliğini, kitapsızlık, Türkçe ders saatlerinin azlığını, ders çizelgelerindeki çarpıklıkları, okullardaki araç-gereç yetersizliklerini eğitimdeki sorunlardandır.

Eğitim sorunu Batı Trakya'nın gerçekten de kanayan sorundur. Fakat son kurultayda alınan kararlar ve oluşan ilgi ve alaka sevindiricidir. Sorunun köklerine inmeyi başaran yetkililer öncelikle Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı ile birlikte Batı Trakya Türklerinin Eğitim Şurasını toplamak için oybirliğine vardılar. Ayrıca kardeş okul uygulamasına geçilip gerekli izinlerin alınmasından sonra Türkiye'deki bir okul ile Batı Trakya'daki bir okul kardeş okul olup karşılıklı kültür kaynaşmasına gidebileceklerdir.²⁰³

²⁰⁰ Heraclides, 2003: 298.

²⁰¹ Alioğlu, 2005: 46.

²⁰² Galip, 1998: 337.

²⁰³ Beşinci Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı, (2006): İstanbul.

3.3.2.4.Vakıflar Sorunu

Türkiye'deki azınlıkların öne çıkan en önemli sıkıntıları 1974 yılında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 1936 beyannamesini esas alarak bu tarihten sonra cemaat vakıflarının taşınmaz mal edinemeyeceklerine karar vermesi ve bundan sonraki uygulamalara ilişkindir. Aynı konu başlığı altında 2005 İlerleme Raporu'nda da yer aldığı üzere Türkiye, azınlıkların kendi vakıflarını yönetmede müdahale ile karşılaşmaları nedeniyle eleştirilmektedir.²⁰⁴ Yunanistan'da ise Türk azınlığın kendi vakıflarını idare etme gibi bir şansları dahi bulunmamaktadır. Türk vakıfları valiler tarafından atanalar tarafından yönetiliyor. Yunanistan'daki azınlık vakıflarının taşınmaz mal edinmelerinin imkânsız olduğu da bilinmektedir. Öte yandan, Türkiye vakıf gelirlerinden stopaj dışında vergi almazken Yunanistan'da vakıflar anayasal eşitliğe aykırı olarak farklı oranlarda vergiye tabi ve bu oran Türk vakıfları için yüzde 41 olarak uygulanmaktadır. Batı Trakya meselesinin 10 Ocak 2007 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) görüşüleceğinin açıklanmasından hemen sonra Karamanlis Hükümeti, azınlık vakıflarının 100 Milyon Euro'yu aşan birikmiş borçlarını silmeyi gündemine almıştır. Ekonomi Bakanı Alogoskufis ve İçişleri Bakanı Pavlopulos'un önünde dosya olarak durmaktadır Ne var ki vakıfların yönetiminin azınlığa devri mümkün görünmemektedir.

²⁰⁴ http://www.mfa.gov.tr/NR/rdonlyres/4175572C-1552-478D-A44C-419993B33372/0/2005_ilerleme.pdf (12.04.2007).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'YE YERLEŞEN BATI TRAKYALILARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMUNA BİR ÖRNEK İL: EDİRNE

Batı Trakya Türkleri vatandaşı oldukları Yunanistan tarafından çok daha ağır uygulamalara da maruz kalmışlardır. Dolaşım hakkını kısıtlayan ve azınlığı bölme amacı güden “yasak bölge” uygulaması yıllarca yürürlükte kalmıştır. Yine aynı dönemin ürünü olan Yunan Vatandaşlık Yasası'nın 19. maddesi gereğince “etnik köken olarak Yunan olmamaları” gerekçesiyle vatandaşlıktan atılan 60 bin Türkün vatandaşlığının iadesi konusunda, yasa yürürlükten kalkalı on yıl olmasına rağmen Yunanistan hala köklü bir çözüm getirememiştir. Seçme ve seçilme hakkını engelleyen “süper valilik” sistemi ve bağımsız adaylar için getirilen yüzde 3'lük baraj uygulaması çok daha yeni tarihli sayılabilecek düzenlemelerdir. Eğitim konusunda ise, Türkiye'den öğretmen ve Türkçe kitap getirilmesinde uygulanan kısıtlamalar, kalitesiz eğitim verilmesi, üniversitelere girişte Türklere binde 5'lik baraj uygulaması ve buna rağmen Türkiye'den alınan diplomaların denkliğinin tanınmaması, anaokulun zorunlu hale getirilmesine rağmen Türklere anaokulu açma izni verilmemesi şeklinde hayati önemdeki sıkıntılar bugün canlı biçimde yaşanmaktadır. Yok olma tehdidi altında yaşayan Batı Trakya Türkleri 29 Ocak 1998'de bu tüm engellemelere rağmen bir araya gelerek protesto yürüyüşü gerçekleştirmişlerdi. Tabi ki baskılardan bunalan Batı Trakyalı Türkler de Türkiye'ye göç etmeyi yeğlemişlerdir.

1. Türkiye'ye Göç Eden Batı Trakya Türkleri

Türkiye'ye göç eden Batı Trakyalı Türkler hakkında bilgi vermeden önce “göç”ün neden bir çözüm olarak özellikle Balkanlarda yaşayan Türkler hakkında kaçınılmaz bir son olduğunu değerlendirmek gerekmektedir.

1.1. Göç

Balkanlarda yaşamakta olan Türklerin asıl vatanlarını terk ederek Türkiye'ye göç etmeleri olayı yeni değildir. 1878'den sonra Türkiye'ye başlayan kitleler halindeki göç akınları Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve ondan sonra da Cumhuriyet

döneminde durmamıştır ve halen devam etmektedir. Batı Trakya Türklerinin çoğu Türkiye'ye göç edip buraya yerleşmiştir. Türk asıllı nüfusun Batı Trakya'dan göç etmesinin başlıca nedenleri şöyle sıralanabilir:²⁰⁵

- Gelecek endişesi
- Savaşlar
- Kamulaştırma ve özendirme
- Serbest göç
- İşsizlik ve Türkiye'de mal mülk edinme

Batı Trakyalı Türk ailelerinin çoğunun bir ya da daha fazla ferdi Türkiye'dedir. Türkiye'dekilerin hemen hemen hepsi Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) vatandaşı olmasalar bile mal mülk edinmişlerdir. İki ülke arasındaki bir gerginlik veya savaş durumunda Türkiye'ye gelme düşüncesindedirler. Mülkiyetin Yunanlıların lehine değişmesi ve çeşitli sorunlardan oluşan baskılar göçün ana nedenlerini oluşturmakla birlikte bir de Batı Trakyalıların gönüllü göç eğilimleri vardır. Neticede bu gönüllü eğilimin temelinde de Yunanistan'ın baskıcı tutumu yatmaktadır. Özellikle II. Dünya Savaşında Almanların Batı Trakya'yı işgali sırasında ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında ve sonrasında yoğun göç hareketleri yaşanmıştır. Her ne kadar Türkiye Batı Trakyalının yurdu Batı Trakya'dır dese de zaman zaman serbest göç politikaları uygulamıştır. 22 Ağustos 1958'de Akın Gazetesinde yayınlanan Gümölcine Başkonsolosluğu bildirisinde dileyen Batı Trakyalılar serbest göçmen olarak Türkiye'ye davet edilmişlerdir. 1995'te bine yakın Batı Trakya Türkü, bir iki parti halinde Yunan vatandaşlığından silindi.²⁰⁶

Gönüllü göçün en önemli nedenlerinden biri de Yunanistan'da huzur bulamayan azınlık insanı gönüllü olarak Türkiye'ye göçme hevesine kapılmakta kendisine ve çocuklarına Türkiye'de daha iyi bir gelecek sağlayacağını düşünerek, varını yoğunu satmakta, Türkiye'den ev ve işyeri alma çabasına girmektedir. Yurt dışında çalışan Batı

²⁰⁵ Ömeroğlu, 1994. 46.

²⁰⁶ Alioğlu, 2005: 191.

Trakyalılar da birikimlerini Türkiye’de değerlendirmişler her ihtimale karşılık Türkiye’de bir dikili taşları olması gerektiğine inanmışlardır.²⁰⁷

1923’ten bu yana Batı Trakya’dan Türkiye’ye göç edip yerli nüfusun içine karışan Batı Trakyalıların yarım milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir.²⁰⁸

1.2. Batı Trakyalı Türklerin Türkiye’de Yoğunlaştıkları Bölgeler

Bugün Türkiye’deki Batı Trakyalıların sayısı Batı Trakya’dakilerin üç katını geçmiştir. Bunlardan 1923-1974 döneminde göç edenlerin tamamına yakını Türk vatandaşlığına geçmiş 1974’ten sonra göçenlerin ise bir bölümü henüz Yunan uyruklu veya haymatlosdur.(vatansız). Türkiye’de Batı Trakyalıların yoğun olarak yaşadığı yerler: Bursa, İstanbul, İzmir, İzmit, Ankara ve Balıkesir’in ilçeleridir. İstanbul’da Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği (Kuruluş: 1946), Ankara’da ise Batı Trakyalılar Derneği (Kuruluş: 1946) faaliyetlerine devam etmektedirler. Bursa, İzmir ve İzmit gibi şehirlerde Batı Trakyalıların kurdukları dernekler İstanbul Derneğinin şubesi konumundadır.²⁰⁹

1.3. Ekonomik Faaliyetleri ve Yoğunlaştıkları Meslekler

1923-1974 arası herhangi bir şekilde Türkiye’ye yerleşen Batı Trakyalılar Batı Trakyalı değimiyle “Türkiyeli” olmuşlar ve ortalama bir Türk vatandaşı olarak hayatlarını devam ettirmektedirler. Bunların içinde sanayi ve ticaret erbabı olup, holding sahibi olanlar olduğu gibi, mülki erkânda yükselip devletin önemli kademelerine gelenler, siyaset alanında sivrilenler, Türk Silahlı Kuvvetlerinde önemli rütbelere yükselenler, üniversitelerde akademik kariyer sahibi olanlar vardır. Ancak çoğunluğu işçi, memur, küçük esnaf olup bu gün Türk vatandaşlarının ezici çoğunluğunun mücadele ettiği ekonomik ve sosyal problemlerle mücadele etmektedirler.

Ancak 1974’ten sonra, 1974-1991 arası ve sonrası Türkiye’ye yerleşen Batı Trakyalılar yukarıda bahsedilenlere göre biraz daha farklıdır. Bu grup daha çok

²⁰⁷ Ömeroğlu, 1994: 46-53.

²⁰⁸ İbrahim Erdal, (2006): *Mübadele*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul: s.25.

²⁰⁹ Alioğlu, 2005: 192-193.

küçük imalat sanayinde en çok da tekstil ve tekstil sektörünün yan kollarında faaliyet göstermektedir. Bunun en önemli nedeni Yunanistan'dan gelirken birikimleriyle gelmiş olmalarıdır. Ticarete biraz yabancı oldukları için öncelikle küçük imalatçı hatta fasoncu olarak işe başlamışlardır. Elindeki tasarrufunu yaptığı işe göre makine ve teçhizat alarak çekirdek sermayesini oluşturmuştur. Bu şekilde işlerini geliştiren son yirmi yıl içinde Türkiye'ye yerleşmiş Batı Trakyalıların sayısı oldukça fazladır. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından hemen sonra bavul ticaretinin yaygın olduğu dönemde Laleli Piyasası vasıtasıyla bebe hazır giyim sektöründe Batı Trakyalı girişimciler çok başarılı olmuşlardır. 2002 yılına gelindiğinde 10 sene zarfında çok ciddi ekonomik şoklar yaşasalar da, çoğu üretimlerine devam edip ihracata ve istihdama katkı sağlamaktadırlar. Ancak ne yazık ki yaşanan son krizlerden sonra Türkiye'deki yüz binlerce işletme gibi kapısına kilit vurup tütün tarlasına dönen Batı Trakyalı girişimcilerin sayısı önemsenmeyecek kadar az değildir.²¹⁰

Bu kesimin dışında doğal olarak eğitimini aldıkları mesleği icra eden üniversite mezunları olsa da üniversite mezunu olup meslekleri dışında bir işle uğraşanların sayısı daha fazladır. Yeri gelmişken belirtelim ki, eğitim maksadıyla Türkiye'ye gelip Türkiye'ye yerleşenlerin sayısı çoktur. 1974'ten sonra Türkiye'ye yerleşenler ekonomik bakımdan daha iyidirler denilebilir. Ekonomik sıkıntıya düşenler vatandaşlıklarını kaybetmediyseler Yunanistan veya bir başka Avrupa ülkesine gitme şansına sahiptirler. Bu kesimin Türkiye'deki sorunları aşağıda işleneceği üzere oturma izni, çalışma izni gibi bürokratik engellemelerdir.

1.4. Türkiye'deki Batı Trakyalıların Sorunları

Türk vatandaşlığına geçmeyen veya geçemeyen Batı Trakya Türkleri Türkiye'de bir dizi problemlerle mücadele etmek zorunda bırakılmaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti'ne ekonomik veya siyasi hiçbir külfeti olmayan, aksine üretime, istihdama, ihracata katkısı olan bu insanların son yıllarda karşı karşıya oldukları sorunları üç grupta toplamak mümkündür.

²¹⁰ www.trakya.ihh.org.tr/insan/insan.html (28.12.2006)

1.4.1. Batı Trakyalıların T.C. Vatandaşlığı Sorunu

Vatandaşlık yasasının ön gördüğü şartları taşıyan Batı Trakya Türklerine 20 yıldan beri T.C. vatandaşlığı verilmektedir. Nitekim 9 Kasım 2001 itibarıyla 2874 Yunan Haymatlosundan 1561'inin T.C. vatandaşlığına müracaatları olduğu ve bunlardan 1389'unun işlemlerinin tamamlandığı bildirilmiştir.

Ancak Yunanistan Vatandaşlık Yasasının 19.maddesinin uygulamadan kalkmasından sonra herhangi bir nedenle Türkiye'de kalan, Yunan Vatandaşlığı devam eden veya pasaport süreleri dolan Batı Trakyalılar Yunan Uyuğundan çıkartılmadıkları için haymatlos (vatansız) sıfatı alamamakta, bu insanların Türk vatandaşlığına müracaatları dahi kabul edilmemektedir. İkamet tezkeresi alma şansları da olmadığı için eğer varsa geçmişte Türk Makamlarından aldıkları sürücü belgelerini kimlik yerine kullanmakta her türlü işlerini bununla takip etmeye çalışmaktadırlar.

1.4.2. Oturma İzni Sorunu

Türkiye'de ikamet etmek isteyen yabancı uyrukluların emniyet birimlerinden oturma izni olarak "ikamet tezkeresi" almaları gerekmektedir. Ancak ikamet tezkeresi almak isteyen diğer yabancılar gibi Batı Trakyalıların da bazı şartları taşımaları gerekmektedir. Ne yazık ki vatandaşlık konusunda olduğu gibi, sayıları yüz binlerle ifade edilen Bulgaristan Türkleri'ne gösterilen tolerans, oturma izni konusunda da son dönemlerde Türkiye'ye gelen ve sayıları binlerle ifade edilen Batı Trakya Türklerine hiçbir zaman gösterilmemiştir. Oturma izni almak isteyen bütün yabancılar gibi Batı Trakya Türklerinin de aşağıdaki şartlardan en az birini taşıması gerekir.²¹¹

- Eşlerden birinin T.C. uyruklu olması durumu
- Öğrenci olma durumu
- Öğrenci velisi olma durumu (ilk ve orta öğretimde)

²¹¹ www.batitrakyalilar.com/dev/cozumrapor.asp (21.12.2006).

- Çocukları T.C. uyruklu ya da ikamet tezkereli olanların bakıma muhtaç ya da yaşlı olma durumları
- Çalışma izinleri olma durumu

19. Maddeye göre vatandaşlıktan çıkartılıp Türkiye'ye yerleşenler için bir problem yoktur. Bunlar bir müddet ikamet tezkereli olarak Türkiye'de kaldıktan sonra vatandaşlığa kabul edilmektedirler. Ancak çeşitli nedenlerle Türkiye'ye gelip Yunan pasaportu taşıdıkları halde iş kuranlar vardır. Bu gruptan bugün binlerle ifade edilebilecek sayıda Batı Trakyalı Türkiye'de işletme sahibi olup vergi ödemekte, sigortalı işçi çalıştırmakta, kendisi için, Bağ-Kur primi ödemektedir. Önemli bir kısmı yatırımlarıyla yabancı sermaye sınıfına konabilecek olan bu insanların oturma izni alamadıklarından dolayı karşılaştıkları sıkıntıları şu şekilde özetleyebiliriz:

- Türkiye sınırları içinde üç aydan fazla kalamamakta her üç ayda bir yurt dışına çıkmak zorunda kalmaktadırlar. Bir iş adamı için sık sık mecburi seyahatler maddi külfet yanında iş motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.

- Ticaretle, imalatla uğraşmalarına rağmen kendi adlarına bir vasıta alamamakta ancak bir T.C. vatandaşı yakını adına vasıta alabilmekte bu da çeşitli sıkıntılara neden olmaktadır. Yunan plakalı araçlarına da Türkiye sınırları içinde bir yılda sadece altı ay kalma izni verilmektedir.

- İşletmelerinin potansiyeli artınca şirketleşememekte, sanayi ve ticaret odalarına üye olamamaktadırlar. AB vatandaşı olan bu insanların AB ülkelerindeki serbest dolaşım ve ticaret avantajını kullanarak daha fazla ihracata yönelmeleri böylelikle engellenmektedir.

- Bu insanlar iş hayatının en basit gereklerinden olan leasing, factoring, kredi kartı, çek karnesi gibi finansal enstrümanlardan yararlanamamaktadırlar.

1.4.3. Çalışma İzni Sorunu

Oturma izni için gerekli şartlardan biri çalışma iznidir. Yasalardaki şartları taşımak kaydıyla mesleğini Türkiye’de icra etmek, ya da Türkiye’de çalışmak için Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile İçişleri Bakanlığında müsaade almış olma durumunda” Türk vatandaşı olmayan yabancılara çalışma” izni verilmektedir. Ancak sözü edilen müsaadeyi almak isteyen her Batı Trakyalıya nasip olmamaktadır.²¹²

DİKATSA sorununu işlerken Yunanistan’daki Türkiye mezunu genç üniversitelilerin nasıl sıkıntılar yaşadıklarına değinilmişti. Yunanistan’da umutlarını yitiren bu mezunlardan bazıları mesleklerini icra etmek maksadıyla tekrar Türkiye’ye dönmek istemektedirler. Bu vesile ile çalışma izni alabilen Batı Trakyalılar vardır. Ancak genellikle çalışmış olduğu kurum veya şirketin talebi doğrultusunda ilgili makamlarca yabancılara çalışma izni verilmektedir. Şirketler doğal olarak bu pozisyondaki insanları istihdam etmek istememektedirler. Bireysel yapılan müracaatlar ise genellikle reddedilmektedir. Zaten Türkiye’deki malum ekonomik koşullar, sokaktaki yüz binlerce beyaz yakalı işsizün üstüne bir de bu bürokratik engellemeler eklenince Türkiye’deki Batı Trakyalı üniversite mezunları için oldukça karamsar bir tablo ortaya çıkmaktadır.²¹³

2.Son Dönemde Değişen Yunanistan Dış Politikası Ekseninde Batı Trakya Sorunu

Son dönemde ise Yunanistan Dışişleri Bakanı Dora Bakoyanni’nin Batı Trakya ziyareti olumlu bir dönemin başlangıcı kabul edilebilir. 5-7 Şubat 2007 tarihleri arasında Batı Trakya’yı ziyaret eden Bakoyanni’ye, ziyareti süresince Rodop Yeni Demokrasi Partisi Milletvekili ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Evripidis Stilyanidis, Rodop Yeni Demokrasi Partisi Milletvekili İlhan Ahmet ile çok sayıda yetkili eşlik etmiştir.²¹⁴

Dışişleri Bakanı Dora Bakoyanni ziyareti sırasında hükümetin azınlık politikası ile ilgili yeni önlemlerini açıklamıştır. Açıklanan önlemler çerçevesinde Gümölcine ve

²¹² www.batitrakyalilar.com/dev/cozumrapor.asp (21.12.2006).

²¹³ www.batitrakyalilar.com/dev/cozumrapor.asp (21.12.2006).

²¹⁴ İlknur Halil, (2007): “Başlarken”, *Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı:105 Yıl 9, s.1.

İskeçe'deki vakıfların borçları silinecektir. Vakıflardan servet vergisi alınmayacaktır. Cemaat seçimlerinin yapılabilmesi için yürürlükteki yasada değişiklik yapılacaktır. 19.madde ile vatandaşlıktan çıkarılmış ve Yunanistan'da yaşayan kişiler vatandaşlığa geri alınacaktır. 240 din görevlisi devlet memuru statüsü alacak, azınlığa devlet memurluğu sınavında binde 5'lik özel kontenjan ayrılacaktır. Bakoyanni ayrıca müftülerin devlet tarafından atanacağını da dile getirmiştir.²¹⁵

Batı Trakya Türk Azınlığı Danışma Kurulu Bakoyanni'nin vaatleri arasında henüz gerçekleştirilmemiş fakat uygulandığı takdirde azınlığı memnun edecek %0.5'lik memuriyet kontenjanının bulunmasını memnuniyetle karşılamıştır. Bunun yanında, Yunanistan'da vatansız (*haymatlos*) durumunda olan insanlara da vatandaşlık verilmesini “önemli bir gelişme” olarak ifade etmiştir. Ancak Kurul, kendilerine göre alelacele çıkarılmış olan din görevlileri ile ilgili yasanın kabul edilmesi hiçbir şekilde mümkün olmadığını da dile getirmiştir. İlgili kanuna göre, “ierodidaskalon” vasfıyla tayin edilecek kişilerin ne şekilde görev yapacakları kesin olarak belirtilmemekle beraber camilerde “din öğreticisi” olarak görev yapacakları açıklanmaktadır. Bu “öğreticilerin” beş kişilik ve tamamı Hıristiyanlardan oluşan bir heyet tarafından seçilmeleri ve tayinli müftülere tasdik ettirilmeleri, Lozan Antlaşması'nın “azınlığın kendi dini ve vakfi kurumlarını yönetir” ilkesine tamamen aykırı olduğu gibi insan din ve vicdan özgürlüğüne de aykırıdır. Yönetimin kiliselere bir müezzin dahi tayin etme yetkisine sahip olmadığı bir ülkede, Müslümanlara bir Hristiyan heyeti tarafından din adamı atanması kabul edilemez bir durumdur. Bu ve buna benzer atamalar temel insan ve azınlık haklarına aykırı olduğu gibi çağdaş Avrupa normlarına da ters düşmektedir.²¹⁶

Diğer taraftan ana muhalefet PASOK partisi İskeçe milletvekili Panayotis Sguridis, düzenlemenin ihtiyaca hizmet etmeyeceğini savunmuştur. Sguridis, “Sahte Müftüler gibi sahte İmamlar da yaratacağız” demiştir. Sguridis:

“İmamların atanması Müftünün yetki alanı içinde değildir. Bu, Devlet Komisyonunun yetkisindedir. Her cemaat kendi imamını seçerken, biz gelip kendi istediğimiz imamı atıyoruz. Böylece 3 Müftü ve 3 sahte

²¹⁵ Halil, 2007: 2.

²¹⁶ Halil, 2007: 2.

Müftü varken, 240 imamla bir bu kadar da sahte imam yaratacağız” diye konuşmuştur.²¹⁷

Öte yandan, yasa değişikliğiyle ilgili Yeni Demokrasi Partisi (YDP) Rodop Azınlık Milletvekili İlhan Ahmet şöyle konuşmuştur:

“Batı Trakya’da imamların ülkedeki diğer dinlere mensup din adamları gibi istihdam edilmesini ve maaşlarının devlet tarafından ödenmesini olumlu buluyorum, ancak uygulamada bazı sakıncalar olabileceğini ve İmamların göreve alınmasında Azınlık tarafından tasvip edilmeyen atanmış müftülere yetki tanınması ve bununla ilgili prosedürün bu konudaki uygulamanın selameti açısından kafalarda soru işaretleri yarattığını düşünüyorum. Ayrıca bu yasanın, Türk Azınlık İle diyalog sonucunda müftü sorununa çözüm bulunması durumunda olumlu sonuçlar getireceğine inanıyorum”²¹⁸

Batı Trakya Türk Azınlığı Danışma Kuruluna göre Bakoyanni’nin beraberinde getirdiği azınlıkla ilgili paket, Batı Trakya Türklerinin ihtiyaçlarını karşılama açısında hiçbir surette tatmin edici değildir. Batı Trakya Türk Azınlığı Türkiye Cumhuriyeti yönetiminden, mevcut sorunlarının yeni talepler ile çözümlenmesini beklememekte, sadece yıllardan ben elinden alınmış doğal haklarının iadesini istemektedir.

Batı Trakya Türk Azınlığı Danışma Kurulu pratikte uygulanması mümkün olmayan bu yasanın en kısa zamanda yürürlükten kaldırılmasını oy birliği ile talep etmektedir.

3.Edirne’deki Batı Trakyalılar

1923 yılından sonra mübadele ile veya baskılar ve diğer nedenlerden dolayı birçok Batı Trakyalı Türk Türkiye’ye gelmiştir. Büyük bir çoğunluğu iş imkanlarından dolayı Bursa ve İzmir’e yerleşen Batı Trakyalıların önemli bir kısmı da Edirne’de

²¹⁷ Cumhuriyet (BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN YAYIN ORGANI) 15/02/2007, Yıl:4 Sayı:190.

²¹⁸ Cumhuriyet (BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN YAYIN ORGANI) 15/02/2007, Yıl:4 Sayı:190.

yaşamaktadır. Özellikle son yıllarda YÖS kontenjanlarında Edirne'ye gelip yerleşen birçok öğrenci Batı Trakyalı Türk bulunmaktadır. Bu çalışma için yapılan görüşmeler ve sorulan sorular ışığında Edirne'deki Batı Trakyalı Türkler hakkında bazı bilgiler verilebilir.

Edirne'de oturan Batı Trakyalı Türkler ya genç ve orta yaş diye nitelendirebileceğimiz yaşlardadır. Özellikle gençler eğitim için gelmişlerdir ve hala Türk vatandaşı değillerdir. Aslında vatandaş olmak istemektedirler. Hatta Türkiye'de işe girmek veya memur olmak amacını taşımaktadırlar. Fakat onlarca başvuruya rağmen vatandaşlık talepleri kendilerinin deyimiyle ya "reddedilmekte"dir ya da "ağır şartlara bağlanmakta"dır. Bu şartları ise şöyle dile getirmektedirler:

“Önce Türk vatandaşlığına başvuracaksın, sonra Yunan vatandaşlığından çıkacaksın. Beş sene ya da on sene içinde Türk yetkililerden vatandaşlık talebine cevap gelecek. Bu cevap olumlu ya da olumsuz gelebilir. Bu süre zarfında vatansız yaşayacaksın. Kim göze alabilir ki?”

Yapılan görüşmelerde ve söyleşilerde Edirne'deki Batı Trakyalıların çoğunun Gümülcinelili olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca İskeçe ve Dedeoğaç'dan gelip de Edirne'de yaşayan Batı Trakyalılar da az değildir. Gümülcine'den gelen Batı Trakyalıların özellikle Keşan'da daha fazla olduğu söylenebilir. Keşan'da dikkati çeken bir nokta da, ilçe merkezinde, çarşı olarak tanımlanabilecek yerde "Gümülcineliler Pasajı"na rastlanılmasıdır.

Batı Trakyalıların önemli bir bölümü 1971-1990 arasında Edirne'ye gelmiştir. Özellikle 1970'lerin ilk yarısında birçok Batı Trakyalı Edirne'ye yerleşmiştir. 1970 öncesi dönemde ise gelen pek yoktur. Özellikle mübadele sonrası Edirne'ye gelişler azalmış diyebiliriz. 1990-2000 ve 2001 sonrası da azımsanmayacak oranda Batı Trakyalı Türkiye'ye gelmiştir. Gelenler başta Bursa olmak üzere İzmir, İstanbul ve Edirne'ye yerleşmişlerdir. Dikkatimizi çeken nokta 2001 sonrası Edirne'ye gelen Batı Trakyalıların eğitim için ülkemize gelen öğrencilerden oluşmasıdır.

Edirne'deki Batı Trakyalılar genelde merkezde oturmaktadır. Meriç, Lalapaşa, Uzunköprü ve Havsa'da da Batı Trakyalılar bulunmaktadır. İpsala'da da Batı Trakyalılara rastlanmıştır. Edirne'nin ilçeleri içinde Enez ve Süloğlu'nda ise Batı Trakyalılara rastlanılmamıştır. Edirne merkezde yaşayan Batı Trakyalıların çoğu öğrencidir ve Binevler civarında bir dairede 3-4 kişilik gruplar halinde yaşamaktadırlar. Karaağaç ve Yeni İmaret mahallesinde de Batı Trakyalı aileler vardır.

Özellikle hemen hemen her Batı Trakyalının Bursa'da akrabası bulunmaktadır. Ya da üniversite eğitimi için Edirne'de olan Batı Trakyalıların çoğu liseyi Bursa'da okumuştur. Özellikle Bursa Çınar Lisesi, Bursa Atatürk Lisesi gibi liselerden mezun Batı Trakyalı öğrencilere Edirne'de sıkça rastlanmıştır.

Edirne'deki Batı Trakyalıların önemli bölümünü öğrenciler oluşturmaktadır. Etnaf, çiftçi ve emekliler diğer önemli unsurlardır. Edirne'deki Batı Trakyalıların düşük gelire sahip olduğu gözlemlenmektedir.

Türkiye'ye gelip şu anda Edirne'de bulunan Batı Trakyalıların yarıya yakını uyum problemi çekmişken yarıdan biraz fazlası uyum problemi yaşamamıştır. Edirne'deki Batı Trakyalıların iş bulmakta zorluk çektiği anlaşılmıştır. Görüşmelerde, bu durumun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmamalarından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Bazı Batı Trakyalılar ise özellikle çiftçilikle uğraşanlar ise iş bulmada problem yaşamamıştır.

Edirne'deki bazı Batı Trakyalılar, Yunanistan'dan döndükten sonra bir daha geri dönmemişlerdir. Bazıları ise arada bir akraba ziyareti ve gezmek için Yunanistan'a gitmektedir. Sık sık gidenler ise öğrencilerdir.

Edirne'deki Batı Trakyalıların önemli bir bölümü Yunanca bilmemektedir. Görüşmeler sırasında bu durumun Batı Trakyalıların, Yunanistan'da izole bir biçimde yaşadıklarından kaynaklandığı ifade edilmiştir. Ailelerin çocuklarını kendi ana dillerinde yetiştirmeleri Yunanca öğrenmemelerine yol açmıştır. Ayrıca Batı Trakyalı azınlıkların Yunanistan okullarına da kabul edilememeleri, Yunancayı öğrenmelerine engel olmuştur.

Batı Trakyalı Edirneliler, en çok eğitim amacıyla Batı Trakya'dan Türkiye'ye gelmiştir. Bu arada Yunanistan'ın baskıcı ve asimile edici politikalarından da kötü etkilenen Batı Trakyalı Türkler, Edirne'ye gelmiştir. Akrabalarının Türkiye'de olması ve Türkiye'de daha rahat iş bulacağı beklentisi de Batı Trakyalı Türklerin, Türkiye'ye dönmesinde etkili olmuştur.

Batı Trakyalı Türklerin en büyük sorunları aslında vatandaşlığı geç almalarına ya da alamamalarına bağlı yaşananlardır. Fakat görüşmeler sırasında değişik sorunlar da ifade edilmiştir.

- DİKATSA Sorunu
- Tutunamamak
- İyi Mevkilere Gelememek
- Sahipsizlik
- Türkçe ve Yunancayı iyi bilmemek
- Türkiye'de Gayrimenkul edinmemek
- “Yunan” diye hor görülmek, dalga geçilmek
- Edirne'den Yunanistan'a direk otobüsün olmaması
- Türkiye'de tanınmamak, bilinmemek
- Devlet burslarından yararlanamamak
- Eğitimde yaşanan zorluklar (altyapılarının Türk öğrencilere göre yetersiz olması)
- Edirne'de Batı Trakyalılar Derneğinin olmaması

Yapılan görüşmeler sonrasında Edirne'deki Batı Trakyalıların Türkiye'nin Batı Trakya Davasına sahip çıktığına inanmadığı söylenebilir. Özellikle bu görüşe Yunanistan'dan eğitim için gelen Batı Trakyalı Türk öğrenciler tam destek veriyor.

Edirne'deki Batı Trakyalı Türklerin büyük bir bölümü Türkiye'de yaşamaktan memnun olduğu için bundan sonraki yaşamında da Türkiye'de kalmak istiyor. Türkiye'ye uyum sağlayamayan ve iş bulmakta güçlük çekenler ise özellikle gençler bundan sonra Yunanistan'da yaşamak istediklerini ifade etmişlerdir. İyi eğitim alanlar ve özellikle gelir grubu yüksek kişiler ise bundan sonra Yunanistan ve Türkiye dışında bir ülkede yaşamak istiyor. Favori ülkeleri ise Amerika Birleşik Devletleri.

SONUÇ

Uzun bir geçmişe sahip olan Yunanistan, uzun bir süre Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde yaşadıkdan sonra bağımsız bir devlet olarak uluslararası sisteme dâhil olmuştur. Bağımsızlıklarını Avrupalı büyük güçler sayesinde elde eden Yunanistan, elindeki topraklarla yetinmemiş, sürekli bir yayılmacı politika izlemiştir.

Megali İdea (Büyük Yunanistan Hayali) paralelinde yayılmacı politikalar izleyen Yunanistan, kısa bir sürede topraklarını iki katına çıkarmıştır. Bu sırada büyük devletler, yayılmacı Yunanistan'a müdahale etme gereği duymamışlar, aksine topraklarını genişletme konusunda Yunanistan'a yardımcı olmuşlardır.

Balkan Savaşları, I.Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan Türk İstiklal Savaşı Yunanistan için topraklarını genişletmek adına büyük fırsatlar doğurmuştur. Bu savaşlar sırasında hem gayrimüslimlere hem de Türklere yönelik mezalim uygulayan Yunanistan, Balkanlarda ve Anadolu'da sayısız katliamlar gerçekleştirmiştir.

Bu mezalimler sonucunda Batılı devletlerden tepki almayan Yunanistan, daha da ileriye giderek, bünyesindeki gayrimüslim ve Türk azınlığa baskıcı politikalar dayatmaya başlamıştır. Lozan Antlaşması ve diğer uluslararası antlaşmaları hiçe sayan tavriyla azınlıkları asimile eden Yunanistan, özellikle Batı Trakyalı Türk azınlığa karşı yıllardır ikinci sınıf insan muamelesi yapmaktadır.

İnsan haklarının sıkça ihlali yapıldığı Batı Trakya'daki vatandaşlarımız hemen hemen her konuda mağdur olmaktadır. Örneğin eğitimini iyi şartlar altında ve hür bir şekilde almak isteyen Batı Trakyalı gençler Türkiye'deki iyi üniversiteleri kazanmakta, tıp, mühendislik gibi bölümlerde üstün başarılar kazanmakta fakat Türk vatandaşı olmadıkları için Türkiye'de iş bulamamaktadırlar. Bu yüzden Yunanistan'a dönen gençler burada da denklik sınavına tabi tutulmakta ve çok zor bir şekilde az kişi bu sınavı verebilmekte ve kendi görevlerini ifa edebilmektedirler. İşin acı tarafı bu sınavı geçemeyen bir tıp doktoru Yunanistan'da tütün ekmeye devam etmekte veya mevsimlik işçi olarak çalışmaktadır.

Batı Trakyalılar için umutlar tükenmemekte aksine gitgide artmaktadır. 2006 yılında Crown Plaza’da yapılan Beşinci Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı’na dünyanın dört bir köşesindeki Batı Trakyalı Türkler katılmış ve gelecek için umut verici kararlar alınmıştır. İnsan hakları yüzyılında yaşadığımız bu dönemde artık Yunanistan’ın da Batı Trakya halkına gereken kolaylıkları sağlayacağı tahmin edilmektedir.

16-17 Eylül 2006 tarihlerinde Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği tarafından düzenlenen “5. Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı” İstanbul’da toplanmıştır. Batı Trakya’da, Türkiye’de, Avrupa’da, Amerika’da ve Avustralya’da yaşayan Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı mensupları bir araya gelerek Batı Trakya’daki Türk toplumunun mevcut durumu ile geleceğe yönelik yapılabilecek çalışmaları değerlendirdi. Kurultay sonrasında yayınlanan genel sonuç bildirgesi ile Batı Trakya Türklerinin sorunları bir kez daha kamuoyuna sunulmuş oldu. Müftülük seçimleri, eğitim, siyasi ve sosyal örgütlenme, yurttaşlık, dürüst yargılanma, din, düşünce, ekonomi ve hatta “Türk” adının kullanılması alanlarında yaşanan sorunlar yıllardır üstelik Avrupa Birliği çatısı altında devam etmektedir. Sonuç bildirgesinde yer alan Kurultay kararlarını uygulamaya geçirecek güç de özellikle ve öncelikle Batı Trakya Türkleri olacaktır. Gerek Türkiye’deki makamların beklenen destek için harekete geçirilmesi gerek uluslararası kamuoyunun dikkatinin bölge ve azınlık sorunlarına çekilmesi gerekse de Yunan makamlarını gerekli düzenlemelere zorlamak için Batı Trakya Türklerinin örgütlü ve organize bir şekilde çalışması ve birleşerek güç oluşturması gerekiyor.

Türkiye’nin dış politikasında önemli yer tutması gereken Batı Trakya Sorunu’na ilginin fazla olmaması ise düşündürücüdür. Bu konuda Türkiye’nin Batı Trakya’daki soydaşlarına gereken her platformda yardım etmesi müreffeh bir Batı Trakya için ön koşuldur. Öncelikle Avrupa Birliği hedefinden yola çıkan dış politikamız 150.000 Batı Trakyalı vatandaşımızın sorunlarını da Avrupa Birliği ile müzakere kapsamında geliştireceği ek görüşmelerde ele alabilir ve bu konuda iyi bir kulis yapabilir. Gerçekten de Batı Trakyalı vatandaşlarımızın mutluluğu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin bağımsızlığı gibi Türkiye’nin dış politikasında bir kırmızı çizgi olmalıdır.

Batı Trakya sorunu, Yunanistan'ın genel olarak azınlıklar konusundaki olumsuz politikasının bir ürünüdür. Yunanistan'ın uyguladığı yanlış politikalar ve öngörülen ırkçı tutumun bir sonucu olarak Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı yok edilmek istenmektedir. Bu sistemli projenin de günümüzde hemen hemen başarıya ulaştığını söylemek mümkündür. Yunanistan'ın Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'na karşı tutumunda Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan en ufak bir gerginliğin bile etkisinin olduğunu rahatça söyleyebiliriz. Ancak Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın örgütlenme ve uluslararası platformda sesini duyurmaya çalıştığını yani artık hakkını aradığı görülmektedir. Beşinci Uluslararası Batı Trakya Kurultayını örnek olarak verebiliriz. İlk olarak 1988'de bir yürüyüş tertiplenmiş ancak tam olarak başarıya ulaşamamıştır. Ama belki de bir kader dönemeci olarak sayılabilecek 29 Ocak 1990 tarihinde Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı kabuğunu yırtarak, sesini dünya kamuoyuna duyurmuş ve asıl sahibi olduğu ve Lozan Antlaşmasınca belirlenen vatandaşlık haklarını geri alabilmiştir. Ayrıca bu patlamayla çeşitli antlaşmalarca öngörülen ancak birçok aykırılıklarla bu hakların kullanımı yasaklanan haklar geri alınmış ve Batı Trakya'daki haksızlıklar uluslararası kuruluşlar nezdinde dile getirilmiştir. Bu gelişmelerin lideri olarak da Doktor Sadık Ahmet seçilmiştir. Çünkü Batı Trakya'daki haksızlığı göz önüne sermek amacıyla yaptığı imza toplama çalışması gerekçesiyle muhakeme edilmiş ve durum yargıya intikal etmiştir. Bu durum Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın Doktor Sadık Ahmet şahsında yargılanmasını gündeme getirmiş ve Batı Trakyalılar da bu davaya sahip çıkmış ve her davaya büyük bir izdihama yol açacak bir kitle ile katılmışlardır. Ayrıca bu davaları insan hakları komisyonları ve uluslararası ceza mahkemesinden bir heyet de takip etmiştir. Davalara olan bu yoğun ilgi Yunan adli makamlarının gözünü korkutmuş ve davaları ertelemiştir. Ama şu da bir gerçek ki her ertelenen dava sonraki davadaki Batı Trakyalı sayısını arttırmış böylece Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın davasına nasıl sahip çıktığı ortaya çıkmıştır.

Batı Trakya'da son 10 yılda bir rahavet ortamı ve sessizlik mevcuttur. Bu belki de fırtına öncesi sessizliktir ama Türk Dünyasının görüşüne göre; bu dönem bir rahatlama dönemidir. Yunanistan'ın Avrupa Birliği'ne girmesi Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı için pek bir değişiklik getirmemiştir. Bugün açıkça söylenebilir ki Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın Yunanistan'dan bir toprak talebi yoktur. İstedikleri tek şey Lozan Antlaşması ile öngörülen azınlık haklarını uygulamaya

konulmasıdır. Demokrasinin beşiği ve çağdaş bir ülke olan Yunanistan'ın bu hakları Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'na iade etmesi gerekir. Zaten sorun da buradan kaynaklanmaktadır.

Türkiye'nin Batı Trakya Türklerinin, Helen kökenli Yunan vatandaşları ile aynı haklara sahip olmaları ve nüfusları oranında ülkedeki kamu kurum ve kuruluşlarında temsil edilebilmelerini sağlamak amacıyla çalışmalar yapılması zorunludur. Bu çalışmalar yapılırken uluslararası topluluğunun da desteğinin alınarak daha güçlü bir şekilde mücadele edilebilmesi için ise Türkiye'nin Yunanistan'daki Arnavut, Makedon, Ulah ve Yahudi azınlığının sorunlarının gündeme getirmesi ve hakların elde edilmesi kapsamındaki mücadeleyi tüm azınlıklar adına yürütmesi gerekmektedir.

Öte yandan Yunanistan, Megali İdea çalışmaları kapsamında 2007 yılı ilk ayları içerisinde Pontus Sorununu gündeme getirmiştir. Yunanistan'ın bu faaliyetlerine karşılık olarak özellikle 1944–1945 yıllarında katliamlara maruz kalan ve zorunlu olarak topraklarını terk etmek zorunda bırakılan Çam Arnavutlarının günümüzde sürdürdükleri hak arama çalışmalarına Sivil Toplum Kuruluşları aracılığıyla destek aranması ve Uluslararası Topluluk nezdinde prestijinin azalttırılması hedeflenmelidir. Yunanistan'ın sadece iç sorunları ile mücadele eder hale getirilmesinde fayda mütalaa edilmektedir.

Güncel bir sorun olan Batı Trakya Sorunu eninde sonunda çözülmeyi bekleyen gayet ciddi bir sorundur. İnsan hakları nezdinde de bu sorunun görüşülüp müzakere edilmesi ve ağır işleyen Yunan adalet sisteminin halen süren davaları bir sonuca bağlaması gerekmektedir. Bu yüzden de bu tez çalışması Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı Sorunu'nun çözülmesi aşamasında yararlı olacaktır ve ileride yapılacak diğer çalışmalara ışık tutacaktır.

KAYNAKÇA

Akgün, S. (2006): “Bir Terör Örgütü Olarak EOKA”, Lefkoşa, *Güvenlik Kuvvetleri Dergisi*, Sayı:67.

Akman, H. (2006): *Paylaşılamayan Balkanlar*, İstanbul, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık.

Alioğlu, C. (2005): *Dünden Bugüne Batı Trakya*, Bursa, Dizayn Ofset.

Apatay, Ç. (1995): *Yaşadıklarım ve Ege’de Olup Bitenler*, İstanbul, Kazancı Kitap A.Ş.

Armaoğlu, F. (1997): *19.Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar’da ve Anadolu’da Yunan Mezalimi, (1995): Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Cilt I, Ankara.

Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar’da ve Anadolu’da Yunan Mezalimi, (1995): Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Cilt II, Ankara.

Arşiv Belgelerine Göre Balkanlar’da ve Anadolu’da Yunan Mezalimi, (1995): Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Cilt III, Ankara.

Ateş, T. (2004): *Siyasal Tarih*, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ayışığı, M. (2003): “Batı Trakya Türklerine Yönelik İnsan Hakları İhlalleri ve Kimlik Sorunu, Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri, Genel Kurmay ATASE Başkanlığı, İstanbul, 22-24 Eylül.

Balbay, M. (2003): “Balık Belleği”, Cumhuriyet, 17 Ocak, Ankara.

Batıbey, K.Ş. (tarih yok): *Batı Trakya Türk Devleti 1919-1920*, İstanbul, Boğaziçi Yayınları.

Baytok, T. (1970): *İngiliz Kaynaklarında Türk Kurtuluş Savaşı*, Ankara, Başnur Matbaası.

Belen, N. (1995): *Ege Denizi ve Ege Adaları*, İstanbul, Hak Yayınları.

Beşinci Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı, (2006): İstanbul.

Cumhuriyet (BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN YAYIN ORGANI) 15/02/2007, Yıl:4 Sayı:190.

Demirbaş, H.D.(1996): *Batı Trakya Sorunu*, İstanbul, Arba Yayınları.

Dilan, H.B. (1998): *Atatürk Dönemi Türkiye'nin Dış Politikası*, İstanbul, Alfa Basım Yayın Ltd. Şti.

Erdal, İ. (2006): *Mücadele*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Ethnologue: Languages of the World, (1992): (ed.) Barbara F.Grimes, General Publications Catalog of the Summer Institute of Linguistic.

Eudes, D. (1995): *Yunan İç Savaşı 1943-1949*, çev: Yavuz Alogan, İstanbul.

Fırat, M. (2002): "Soğuk Savaş Sonrası Yunan Dış Politikasının Yeniden Biçimleniş Süreci", *Türkiye'nin Komşuları*, (der.Mustafa Türkeş, İlhan Uzgel), Ankara, İmge Kitabevi.

Galip, S. (1998): *Batı Trakya'dan Yazabildiklerim*, İstanbul, Kastaş Yayınevi.

Gürel, Ş.S. (1993): *Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri*, Ankara, Ümit Yayıncılık.

Halil, İ. (2007): “Başlarken”, *Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı:105 Yıl 9.

Hall, R.C. (2000): *The Balkan Wars 1912-1913*, London and New York.

Hamzaoğlu, Y. (2000): *Balkan Türklüğü Araştırmalar, İncelemeler, (Makedonya, Sırbistan, Hırvatistan,)* Ankara, T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları.

Hatiboğlu, M.M. (1997): *Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954*, Ankara, Siyasal Kitabevi.

Heraclides, A. (2003): *Yunanistan ve Doğu'dan Gelen Tehlike Türkiye*, (çev.Mihail Vasilyadis, Herkül Milas), İstanbul, İletişim Yayınları.

Hürriyetçi Türk-Alman Dostluk Cemiyeti'nin Basın Bildirisi: 2000'e İki Kala AB Ülkelerinde İnsan Hakları Durumu (Ankara, Haziran 1998).

Jelavich, B. (2006): *Balkan Tarihi 20.Yüzyıl*, Çev:Zehra Savan, Hatice Uğur, İstanbul, Küre Yayınları.

Köse, E. (2005): *Yunanistan ve Bitmeyen Kin*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Kut Ş. (2006): *Balkanlarda Kimlik ve Egemenlik*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Küçük, C. (1992): “Balkan Savaşları”, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt:5.

Metel, A.B. (tarih yok): *Balkan Savaşı ve Batı Trakya Türk Cumhuriyeti*, İstanbul, Yeni Batı Trakya Dergisi Yayınları.

Mısırlıoğlu, K. (1976): *Türklerin Siyah Kitabı Yunan Mezalimi*, İstanbul, Sebil Yayınları.

Oran, B. (1986): *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Ankara, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.

Oran, B. (1990): “Batı Trakya’daki Müslüman Türk Azınlığı”, *Türk-Yunan Uyuşmazlığı* (der.Semih Vaner), İstanbul, Metis Yayınları.

Oran, B. (1998): “Türk Dış Politikası ve Batı Trakya”, *Türk Dış Politikasının Analizi* (der.F.Sönmezoğlu), İstanbul, Der Yayınları.

Orhonlu, C. (1973): “Yunan İşgalinin Meydana Getirdiği Göç ve Yunanlıların Yaptıkları Tehcirin Sonuçları Hakkında Bazı Düşünceler”, *Bellekten*, Cilt XXXVII.

Öksüz, H. (2006): *Batı Trakya Türkleri*, Karam Yayınları.

Ömeroğlu, A. (1994): *Batı Trakya Türkleri ve Gerçek*, İstanbul, Yayınevi Yok.

Öymen, O. (2007): “Atina Lozan’ı Uygulamıyor”, *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:135, Ankara.

Özbek, S. (2003): *Türkiye’de Yunan Fecayii, Birinci Kitap*, Ankara, Berikan Yayınevi.

Özbek, S. (2003): *Türkiye’de Yunan Fecayii, İkinci Kitap*, Ankara, Berikan Yayınevi.

Özcan, M. (2003): *Tarihin Işığında Yunan Mezalimi*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Palmer, A. (2003): *Son Üç Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu*, Çev. Belkis Çorakçı Dişbudak, İstanbul, Kültür Yayınları, İkinci Basım.

Sander, O. (2005): *Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918’e*, Ankara, İmge Kitabevi, 13.Baskı.

Şimşir, B.(2003): *AB, AKP ve Kıbrıs*, Ankara, Bilgi Yayınevi.

Tansel, S. (1965): *Atatürk ve Kurtuluş Savaşı*, Ankara, Ajans Türk Matbaacılık.

Tarakçı, N. (2006): “Atina Fırsat Kaçırıyor”, *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:102, Ankara.

Türsan, N. (1987): *Yunan Sorunu*, Ankara, Harp Akademileri Basımevi.

TÜSİAD, (2004): *Gençler İçin Tarih*, İstanbul.

Ülger, İ.K. (2004): “Balkan Gelişmeleri ve Türkiye:1990’lı Yıllar”, *Türk Dış Politikası*, (ed.) İdris Bal, Ankara, Nobel Yayınevi.

Ürer, L. (2003): *Azınlıklar ve Lozan Tartışmaları*, İstanbul, Derin Yayınları.

Vickers, M. (2007): *The Cham Issue: Where to Now?*, Swindon, Conflict Studies Research Center.

Yalçınkaya, A. (1997): *Türk-Yunan İlişkileri*, Sakarya, Sakarya Üniversitesi Rektörlük Yayınları.

Yaşın, G.K. (2006): “Batı Trakya’da Seçim Heyecanı”, *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:119, Ankara.

Yaşın, G.K. (2007): “Batı Trakya’da Bizans Oyunları”, *Cumhuriyet Strateji*, Sayı:135, Ankara.

Yılmaz, V. (1998): *Siyasi Tarih*, İstanbul, Hak Yayınları.

Chameria Solution - UNPO (Unpresented Nations and People’s Organization)
UNPOGA 4/1995/12: <http://www.albanian.com/main/other/cameria/resolution.html>
(08.08.1999).

<http://www.arnavutum.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=26> (24.03.2007).

<https://www.abttf.org/html/index.php?link=detay&id=25&arsiv=1&typ=1> (21.03.2007).

www.geocities.com/begunay/bt.htm (12.01.2007).

www.trakya.ihh.org.tr/hukuk/sevr.html (28.12.2006).

www.trakya.ihh.org.tr/insan/insan.html (28.12.2006).

www.trakya.ihh.org.tr/insan/muftu.html (28.12.2006).

www.bttd.com/bt_hukuki%20statu.html (11.12.2006).

www.bttd.com/29_ocak_direnisi.html (10.12.2006).

www.ogretmeninsesi.org/s_azin.asp (21.12.2006).

www.ogretmeninsesi.org/r_egitim.asp (21.12.2006).

www.ogretmeninsesi.org/s_kadin.asp (19.01.2007).

http://tr.greekmurderers.net/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=35 (12.12.2006).

www.hurriyetusa.com/haber/haber_detay.asp?id=10481 (04.01.2007).

http://www.mfa.gov.tr/NR/rdonlyres/4175572C-1552-478D-A44C-419993B33372/0/2005_ilerleme.pdf (12.04.2007).

www.batitrakyalilar.com/dev/cozumrapor.asp (21.12.2006).